

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΞΗ'

ΤΕΥΧ. Α'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14-115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1991

ΑΡΙΘ. 18

Ο ΜΑΚΑΡΙΣΤΟΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

*Λόγος τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν
καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ εἰς
τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος τοῦ
ἀοιδίμου Πρωθιεράρχου.*

Ἔχουν παρέλθει 42 ἔτη ἀπὸ τῆς εἰς Κύριον ἐκδημίας τοῦ μεγάλου Πρωθιεράρχου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Δαμασκηνοῦ καὶ μόλις σήμερον ἀξιοῦται ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος νὰ τιμήσῃ Αὐτὸν διὰ τῶν τελουμένων τὴν στιγμὴν ταύτην ἀποκαλυπτηρίων τοῦ ἀνδριάντος του.

Δὲν εἶναι καθόλου εὐκόλον εἰς ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἐγνώρισε τὸν ἐξέχοντα τοῦτον Ἱεράρχην τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος νὰ συλλάβῃ, νὰ διαζωγραφίσῃ καὶ νὰ χαρακτηρίσῃ τὴν προσωπικότητά του, πολλῶ δὲ μᾶλλον, ἐφ' ὅσον, καθὼς συμβαίνει μὲ τὸν ὁμιλοῦντα, ἠννοήθη νὰ εἶναι πνευματικόν του τέκνον καὶ νὰ ἔχῃ λάβει ἐκ τῶν πατρικῶν Αὐτοῦ χειρῶν τὴν Ἱερωσύνην.

Καὶ ἐπειδὴ οὔτε ὁ χρόνος οὔτε ὁ τόπος εἶναι ὁ κατάλληλος, διὰ νὰ ἀσχοληθῶμεν καὶ ἀναπτύξωμεν λεπτομερῶς τὰ τῆς μεγάλης φυσιογνωμίας τοῦ Δαμασκηνοῦ, διότι ὁ ἀοίδιμος ὑπῆρξε μέγας ὄχι μόνον διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ Ἔθνος, καὶ μάλιστα εἰς δυσκόλους στιγμὰς τῆς ἱστορίας του, διὰ τοῦτο θὰ περιορισθῶμεν εἰς τὴν ἐπισήμανσιν ἐν ἀδραῖς γραμμαῖς τῶν κυριωτέρων σταθμῶν τῆς σταδιοδρομίας του.

Γεννηθεὶς τὸ ἔτος 1891 εἰς Δορβίτσάν Ναυπακτίας, διήκουσε τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐν τῇ γενετείῳ αὐτοῦ, κατόπιν ἐμαθήτευσε εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Σχολεῖον εἰς Πλάτανον καὶ ἐν συν-

εχία μετέβη εἰς Καρδίτσαν, ἔνθα ἐπεράτωσε τὰς γυμνασιακάς του σπουδὰς. Ἐφοίτησεν εἰς τὴν Θεολογικὴν καὶ τὴν Νομικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐχειροτονήθη καὶ ὑπηρέτησεν ἐπ' ὀλίγον ὡς Ἡγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς Κορώνης καὶ ἐν συνεχείᾳ τῶν ἠνωμένων τότε Ἱ. Μονῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν μέχρι τῆς ἐκλογῆς του ὡς Μητροπολίτου Κορινθίας.

Ἐκ τοῦ Ἀποστολικοῦ αὐτοῦ Ἐπισκοπικοῦ Θρόνου ἀρχεται ἡ ἀνοδικὴ πορεία τοῦ Ποιμένου τῆς Ἐκκλησίας, ὁ ὁποῖος ἀμέσως ἀποκαλύπτει τὰ ἀσυγκρίτου μεγέθους ἠγετικά Αὐτοῦ προσόντα. Διότι ἐπισυμβάντος τοῦ τρομεροῦ εἰς καταστροφικότητα σεισμοῦ καὶ ἰσοπεδωθείσης τῆς πόλεως τῆς Κορίνθου καὶ τῆς ὅλης περιοχῆς, Ἐκεῖνος, ἀφοῦ συντόμως, ἀγρύπτως καὶ ἀόκως περιέθαψε τὸ ἄστεγον ποίμνιόν του, ἀνεχώρησε εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας Ἀμερικῆς καὶ διὰ τῆς πολυσχιδοῦς δραστηριότητος καὶ ἐπιβλητικῆς προσωπικότητός του, κατώρθωσε ὄχι μόνον δι' ἐράνων μεταξὺ τῆς ὁμογενείας νὰ συλλέξῃ τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῆς Κορίνθου χρηματικά ποσά, ἀλλὰ καὶ ὡς ἔκτακτος ἀργότερον Ἐξαρχος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς ἐπέτυχε νὰ ρυθμίσῃ τὰ ἀνάστατα τότε ἐκκλησιαστικὰ πράγματα τῆς Ἑλληνορθόδοξου Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς ὑποδείξας ὡς Ἀρχιεπίσκοπον αὐτῆς τὸν κατόπιν μέγαν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Ἀθηναγόραν.

Τὸ ἔτος 1938, 5 Νοεμβρίου, ὁ Κορινθίας Δαμασκηνὸς ἐξελέγη ὑπὸ τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος εἰς ἡλικίαν 47 μόλις

Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, ἐν μέσῳ ἐπισήμων καὶ λαοῦ, κατὰ τὴν τελετὴ τῶν ἀποκαλυπτηρίων τοῦ ἀνδριάντος. (Φωτ. Ἀλ. Κατσιμπα).

ἐτῶν: Λόγω ὅμως τῶν τότε περιστάσεων καὶ κατόπιν τῶν ἀτυχῶν παρεμβάσεων τῆς Πολιτείας καὶ δι' ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, τότε, κατὰ παραβίασιν τοῦ Εὐαγγελικοῦ Νόμου καὶ τῶν Ἱερῶν Κανόνων τῆς Ἐκκλησίας, — παρεμβάσεων αἱ ὁποῖαι κατ' ἐπανάληψιν καὶ δυστυχῶς ἕως τῆς σήμερον γίνονται αἰτία διασαλεύσεως τῶν ἀρμονικῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας καὶ αἱ ὁποῖαι εἶναι πλέον καιρὸς νὰ παύσων, — ὁ νεοεκλεγείς Ἀρχιεπίσκοπος Δαμασκηνὸς ἐξεθρονίσθη καὶ παρέμεινε ἐγκλειστος εἰς τὴν Ἱερὰν Μοῆν Φανερωμένης Σαλαμίνας μέχρι τῆς 6ης Ἰουλίου 1941, ὅτε καὶ συνετελέσθη δι' ἄλλης ἀποφάσεως τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἢ εἰς τὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν Θρόνον ἀποκατάστασις Αὐτοῦ.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Δαμασκηνὸς μετὰ τὴν ἰσχυρὰν ὀραματικὴν του δύναμιν κατενόησεν ἀμέ-

σως τὸ περιεχόμενον τῆς κρισίμου ἐκείνης κλήσεώς του: ἦσαν οἱ πρώτοι μῆνες τῆς ἐχθρικής κατοχῆς καὶ ἠσθάνθη, εἰς ἐκείνας τὰς δυσσιώτους ἀπορχὰς τῆς τετραετοῦς δουλείας τοῦ λαοῦ μας, ὅτι ὄφειλε νὰ ὑψωθῆ ὡς Ποιμὴν καὶ Ἐθνάρχης, ὁ ὁποῖος, ἂν χρειασθῆ θὰ θυσιάσῃ καὶ τὴν ζωὴν του ἀκόμη.

Ἐντὸς βραχυτάτου χρονικοῦ διαστήματος ἐτέθη ἐπὶ κεφαλῆς ὀλοκλήρου τῆς Ἑλλάδος καὶ συνεχίζων τὴν παράδοσιν τῶν Ἑλλήνων Ἱεραρχῶν καὶ Κληρικῶν ἀνεδείχθη ἀμέσως ὡς τὸ μοναδικὸν στήριγμα τοῦ βασανιζομένου πολλαπλῶς λαοῦ μας. Ἐνεσάρκωσε ἐν τῇ πράξει τὴν χριστιανικὴν ἀγάπην καὶ διερμήνευσε τὴν ἀξιοπρέπειαν τῶν Ἑλλήνων καὶ τὴν ὑπερηφάνειαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος, ἀψηφῶν τοὺς κατακτητὰς καὶ διὰ μυρίων τρόπων πιέζων, ἀκόμη καὶ διὰ τῆς προσωπικῆς του θυσίας ἀπειλῶν, ὥστε νὰ κατορθώσῃ νὰ ἐλαφρώσῃ τὰ δεινὰ τοῦ

Ο μαγαλοπρεπής ανδριάντας τῶν Ἀρχιεπισκόπων, Ἀντιβασιλέων καὶ Πρωθυπουργῶν Δαμασκίνου. (Φωτ. Ἀλ. Κατόμπα).

ποιμνίου του, νὰ θρέψη πεινῶντας, νὰ ἐνδύση γυμνοὺς, νὰ συντρέξῃ καταδιωκομένους, νὰ συμπαρασταθῇ εἰς ἀπορφανισθείσας οἰκογενεῖας Ἑλλήνων πατριωτῶν, νὰ σώσῃ ἐκ βεβαίου θανάτου ἄλλους, καὶ ἄλλους νὰ φυγαδεύσῃ ἐκτρέφων τοιοῦτοτρόπως τὴν Ἐθνικὴν Ἀντίστασιν εἰς τὰ βουνὰ τῆς Ἑλλάδος.

Ἐπῆρξε ὑπέρφωτον ὑπόδειγμα χριστιανοῦ ποιμένος καὶ Ἑλληνοῦ πατριώτου, τείχος ἀκλόνητον προστασίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ λαοῦ μας, ἄγρυπνος, στοργικὸς, εὐφρέστατος εἰς τοὺς ἐλιγμούς του ἀπέναντι τῶν κατακτητῶν, θαρραλέος ὡς λέων ἐνώπιον τῶν ἀπειλῶν των, μὲ τὸ εὐρὺ στήθος του πλῆρες ἀγάπης πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ τὴν Πατρίδα.

Κατέστη οὕτω ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Δαμασκηνὸς ὁ νέος Μωυσῆς, ὁ ὁποῖος ὡς πραγματικὸς ἡγέτης ἐπέρασε τὸ ποίμνιον πρὸς τοῦ ἐνεπιστεύθη ἡ Ἐκκλησία διὰ μέσου φοβερῶν δεινῶν καὶ δοκιμασιῶν τετραχρόνου ζοφερᾶς δουλείας εἰς τὸ μέγα φῶς τῆς ἐλευθερίας, ἡ ὁποία συνιστᾷ τὴν ἀπὸ Θεοῦ εὐλογητὴν, κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον, κατάστασιν τοῦ ἀληθοῦς ἀνθρώπου.

Οὐδεὶς ἐκ τῶν ἐπιζώντων σήμερον εἶναι δυνατὸν νὰ λησμονήσῃ τὰς δραματικὰς προσπαθείας τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρός, διὰ νὰ σώσῃ ἐκ τοῦ ἐξ ἀσιτίας θανάτου τὰ παιδιά καὶ τοὺς γέροντας, τὸν χειμῶνα τοῦ 1941-42, οὔτε νὰ ἀποσιωπήσῃ τὴν ἀρραγῆ καὶ ὑπερήφανον ἀντίστασιν του, διὰ τῆς ὁποίας ἐματαιώσῃ τὴν πολιτικὴν ἐπιστροφάουσιν, μὲ τὴν ὁποίαν ἠπειλεῖτο μὲ θανάτουσιν μαζικὴν ὁ λαὸς μας. Καὶ εἶπε τότε τὸν θρυλικὸν λόγον! «Οἱ Ἕλληνες Ἱεράρχαι δὲν τυφεκίζονται, ἀλλ' ἀπαγχονίζονται».

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ ἐν μέσῳ τοῦ ἐμφυλίου ἐκείνου σπαραγμοῦ τῶν τέκνων του, πάλιν ὁ Ἀθηναῖος Δαμασκηνός, πιστὸς εἰς τὸ διπλοῦν καθήκον τοῦ Χριστιανοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνοῦ, ἐσήκωσε τὸ βάρος μιᾶς ἀνυπολογίστου εἰς κινδύνους εὐθύνης, καὶ ἐν ἀπουσίᾳ πάσης ἄλλης ἐπὶ ἐθνικοῦ ἐδάφους πολιτικῆς ἀρχῆς, ἐδέχθη νὰ κρατήσῃ εἰς τὰς σιβαράς, πεπειραμένης του χεῖρας τὰ ἡνία τῆς χώρας, ὑπέικον καὶ πάλιν εἰς τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας.

Καὶ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην αἱ πολιτικαὶ αὐτοῦ ὑπηρεσίαι πρὸς τὸ Ἔθνος, εἶχον τὸν ἴδιον

τόνον τῆς ἀπλότητος, τῆς τιμότητος καὶ τῆς ἀφοσιώσεως εἰς τὸ ἐθνικὸν καθήκον.

Ἀναλαμβάνων καὶ πάλιν τὰ καθαρῶς ἀρχιεπισκοπικά του καθήκοντα, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλωστε οὐδέποτε ἀπέστη, μετὰ ζήλου ἀπεριγράπτου εἰργάσθη δραστηρίως καὶ ἐπιμόνως ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας γενικῶς, εἰδικῶς δὲ ὑπὲρ τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου.

Κατόπιν τόσων ἀγῶνων, τόσων κόπων καὶ θλίψεων, τόσων δοκιμασιῶν καὶ συγκινήσεων μιᾶς περιόδου εἰκοσαετίας, ἡ ὑγεία αὐτοῦ ἐκάμφθη ἀνεπανορθώτως, καὶ τὴν 20ὴν Μαΐου 1949, ἡμέραν Παρασκευὴν καὶ ὥραν 2 μ.μ., ὁ Ἀθηναῖος Δαμασκηνὸς ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ εἰς ἡλικίαν μόλις 58 ἐτῶν.

Ἀγαπητοί μου,

Τοιοῦτος ἐν ἀσθενεστάτῃ σκιαγραφία ὑπῆρξεν ὁ ἀείμνηστος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηναίων καὶ πάσης Ἑλλάδος, Ἀντιβασιλεὺς καὶ Πρωθυπουργὸς Δαμασκηνός, διὰ τὸν ὁποῖον ἀδιστάκτως δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Ἔθνος ἐγένετο ὁ Ποιμὴν, ὅστις κατηναλώθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῶν.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ Πατρίς θὰ ἐνθυμοῦνται πάντοτε μὲ βαθεῖαν συγκίνησιν, τιμὴν καὶ εὐγνωμοσύνην τὰς ἐξόχους ἱστορικὰς ὑπηρεσίας του, οὐ μόνον ὡς λίαν διακεκριμένου καὶ μεγάλου Ἱεράρχου ἀλλὰ καὶ σοφοῦ Κυβερνήτου εἰς τὰς κρίσιμους στιγμὰς, τὰς ὁποίας περιγράψαμε μόλις πρὸ ὀλίγου.

Ὡς Χριστιανοὶ καὶ ὡς Ἕλληνες, ἰστάμενοι πρὸ τοῦ σήμερον ἀποκαλυπτομένου ἀνδριάντος τοῦ Μεγάλου Ἀνδρός καὶ Ἀρχιεπισκόπου, ἐν τῷ περιβόλῳ τούτῳ τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου τῶν Ἀθηναίων, ἀπευθύνομεν πρὸς Αὐτὸν μετὰ συγκινήσεως βαθείας καὶ μετ' εὐγνωμοσύνης πολλῆς, εὐλαβῆ καὶ ἐγκάρδιον φόρον τιμῆς θεωροῦντες τὴν ἀθάνατον δόξαν Του καὶ τὴν δικαίωσιν Του.

Τοῦ αἰοιδίμου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηναίων καὶ πάσης Ἑλλάδος Δαμασκηνοῦ ἅς εἶναι αἰωνία ἡ μνήμη. Ἀμήν.

† Ὁ Ἀθηναῖος καὶ πάσης Ἑλλάδος
ΣΕΡΑΦΕΙΜ

ΤΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΗΘΙΚΟΝ ΙΔΕΩΔΕΣ ΤΟΥ Μ. ΦΩΤΙΟΥ*

(Ἐξ ἀφορμῆς συμπληρώσεως 1100 ἐτῶν ἀπὸ τὸν θάνατό του)

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς συμπληρώσεως 1100 ἐτῶν ἀπὸ τὴν πρὸς Κύριον ἐκδημία τοῦ Μεγάλου Φωτίου ἐπεσημάναμε σὲ δύο προηγούμενα ἄρθρα μας, ὅτι οἱ οἰκουμενικὲς καὶ εὐρωπαϊκὲς διαστάσεις τοῦ ἔργου του γίνονται φανερὲς πρῶτον ἀπὸ τὸ οἰκουμενικὸ ἰδεῶδες του γιὰ τὴν ἀληθινὴ παιδεία· δεύτερον ἀπὸ τὶς ἀπόψεις του περὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως, ἡ ὁποία ἀντιτίθεται στὴν παντὸς εἶδους αἵρεσι καὶ κακοδοξία· τρίτον ἀπὸ τὴν προβολὴ τῆς ὑγιοῦς θρησκευτικότητος, ποὺ σημαίνει κατὰφρασι τῆς ὁλότητος τῶν ἀνθρωπιστικῶν καὶ πολιτιστικῶν ἀξιῶν· τέταρτον ἀπὸ τὴν φιλική, ἀλλὰ συγχρόνως κριτικὴ στάσι ἀπέναντι στὴν κλασικὴ ἀρχαιότητα καὶ πέμπτον ἀπὸ τὴ διακήρυξι τοῦ ἰδεώδους τῆς ἐνότητος μέσα στὴν ποικιλομορφία. Σ' αὐτὰ θὰ ἦταν δυνατὸ νὰ προστεθοῦν καὶ μερικὰ ἀκόμη στοιχεῖα, ποὺ καὶ αὐτὰ ἀποδεικνύουν, ὅτι τὸ ρηξικέλευθο παράδειγμα τοῦ Μ. Φωτίου ἤμπορεῖ νὰ φωτίσῃ τὸν δρόμο πρὸς τὴν παγχριστιανικὴ καὶ πανευρωπαϊκὴ ἐνότητα.

6) Ὁ Μ. Φώτιος ὑπῆρξε πρόδρομος τοῦ γνησίου Οἰκουμενισμοῦ, τὸν ὁποῖον σήμερον καταφάσκει σύμπασα ἡ Ὁρθοδοξία. Βεβαίως, — ἀποκρούοντας σταθερῶς τὸν ψευδῆ εἰρηνισμό, τὸν ὁμολογιακὸ συγκρητισμὸ καὶ κάθε συμβιβασμὸ μὲ συρρίκνωσι ἢ σχετικοποίησι τῆς ὀρθόδοξου πίστεως —, καταδικάζει ὡς «ἀμαρτίαν πρὸς θάνατον»⁴² τὴν ἔστω καὶ ἐλαχίστη παρέκκλισι ἀπὸ τὰ ὀρθόδοξα χριστιανικὰ δόγματα καὶ τὴν «τῶν παραδοθέντων

ἀθέτησιν» ἢ «καταφρόνησιν»⁴³. Ἐπίσης καταλήφθηκε ἀπὸ ἱερὴ ἀγανάκτησι, ὅταν εἶδε τὶς δολοπλοκίαι τῶν Δυτικῶν ἀνάμεσα στὰ πνευματικά του τέκνα τῆς Βουλγαρίας. Εἶχε καταβάλλει «κόπους καὶ πόνους καὶ ἰδρώτας εἰς τὴν ἐκείνων ἀναγέννησιν τε καὶ τελείωσιν»⁴⁴. Γι' αὐτὸ, ἀγωνιζόμενος γιὰ τὴν περιφρούρησι τῆς ὀρθόδοξου πνευματικῆς ἀνεξαρτησίας καὶ αὐτονομίας των, ἔδειξε σθεναρὴ στάσι. Τότε ἐνήργησεν ὑπὸ τὴν ὄθησι δικαιολογημένου βρασμοῦ ψυχῆς, διότι, ὅπως λέγει, «ἐπλήγη διὰ μέσων τῶν σπλάγχχνων καιρῖαν πληγὴν, ὡς εἰ τις τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας αὐτοῦ κατ' ὀφθαλμοὺς ἴδοι ὑπὸ ἔρπετῶν καὶ θηρίων σπαρασσόμενά τε καὶ διασπώμενα»⁴⁵.

Ἄλλ' ἡ ἐμμονή του στὴν ὀρθόδοξη πίστι καὶ ἡ ἀγανάκτησίς του γιὰ τὴν ἐπιβουλή τῶν Δυτικῶν ἐναντίον τῶν πνευματικῶν του τέκνων στὴ Βουλγαρία συνδέονται μὲ τὸ οἰκουμενικὸ φιλειρηνικὸ φρόνημά του, ἔνεκα τοῦ ὁποῖου συνεχῶς — συχνὰ μὲ πνεῦμα συγκαταβάσεως καὶ ὑποχωρήσεως — κατέβαλλε προσπάθειαι πρὸς διατήρησι ἢ ἀποκατάστασι τῆς ἐνότητος μεταξὺ τῆς παλαιᾶς καὶ τῆς νέας Ρώμης. Ὁ Μ. Φώτιος ἦταν ὁ κύριος ἐμπνευστῆς τῆς Συνόδου τῆς Κωνσταντινουπόλεως (τῶν ἐτῶν 879-880), ἡ ὁποία ἐξωτερικῶς καὶ ἐσωτερικῶς⁴⁶ φέρει «πάντα τὰ γνωρίσματα τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Οὐδόλως ἄρα ἄπορον, ὅτι ὡς ὀγδόην Οἰκουμενικὴν ἐθεώρουν αὐτὴν

43. «Οἶδε δὲ καὶ ἡ μικρὰ τῶν παραδοθέντων ἀθέτησις καὶ πρὸς ὅλην τοῦ δόγματος ἐπιτρέψαι καταφρόνησιν»: Μ. Φωτίου, Ἐπιστολὴ γ' ἐγκύκλιος πρὸς τοὺς τῆς Ἀνατολῆς ἀρχιερατικούς θρόνους..., Migne Ἐ.Π. 102,724.

44. Ἐνθ' ἄνωτ. 732.

45. Αὐτόθι.

46. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Τὸ πρωτεῖον τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης, Ἀθήναι 1930, σ. 171.

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 614 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 17 τεύχους.

42. «Τὰ περὶ πίστεως, ἐνθα καὶ τὸ παρεκλίνα μικρόν, ἀμαρτεῖν ἐστὶν ἀμαρτίαν τὴν πρὸς θάνατον...»: Μ. Φωτίου, Ἐπιστολὴ β'... Νικολάφ πάπα..., Migne Ἐ.Π. 102,604.

οί Θεόδωρος Βαλασαμών, Νεῖλος Θεσσαλονίκης, Νεῖλος Ῥόδου, Συμεών Θεσσαλονίκης, Μάρκος Ἐφέσου, Γεννάδιος Σχολάριος, Δοσίθεος Ἱεροσολύμων, Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος καὶ ἄλλοι»⁴⁷. Ἡ Σύνοδος αὐτὴ διατύπωσε τὴν «πλουραλιστικὴ» ἀρχή, κατὰ τὴν ὁποία κάθε ἐκκλησιαστικὸς θρόνος ἔχει καὶ τὶς ἰδικές του παραδόσεις καὶ τὰ ἰδικά του ἔθιμα, γιὰ τὰ ὁποία οἱ ἄλλοι ἐκκλησιαστικοὶ θρόνοι δὲν πρέπει νὰ δημιουργοῦν ἔριδες («Ἐκαστος θρόνος ἔσχεν ἀρχαῖά τινα παραδεδομένα ἔθι, καὶ οὐ χρὴ περὶ τούτων πρὸς ἀλλήλους διαφιλονικεῖν καὶ ἐρίζειν. Φυλάττει μὲν γὰρ ἡ τῶν Ρωμαίων Ἐκκλησία τὰ ἔθι αὐτῆς, καὶ προσήκόν ἐστι φυλάττει δὲ καὶ ἡ Κωνσταντινουπολιτῶν Ἐκκλησία ἰδιά τινα ἔθι, ἄνωθεν παραλαβοῦσα, ὡσαύτως καὶ οἱ τῆς Ἀνατολῆς θρόνοι»)⁴⁸. Ὁ ἱ. Φώτιος πίστευε, ὅτι «ἀγάπης ἀληθῶς οὐδὲν κτῆμα σεμνότερον... Δι' αὐτῆς γὰρ τὰ διεστῶτα συνάπτεται καὶ εἰρηνοποιεῖται τὰ μαχόμενα καὶ τὰ οἰκεῖα μᾶλλον συσφίγγεται... Αὕτη γὰρ οὐ λογίζεται τὸ κακόν, ἀλλὰ πάντα στέργει, πάντα ὑπομένει καὶ οὐδέποτε, κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον, ἐκπίπτει»⁴⁹. Μὲ τέτοια ἀγάπη ὁ ἱ. Φώτιος ἐπεδίωκε τὴν εἰρήνην, ὅταν μὲ πνεῦμα ὑποχωρήσεως ἀποκατέστησε τὶς σχέσεις μὲ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Παλαιᾶς Ρώμης. Τότε ἦταν πάπας ὁ Ἰωάννης ὁ Η', ποῦ ἐπαινεῖται ἀπὸ τὸν Μ. Φώτιο ὡς «ἀνδρεῖος» καὶ «κεχαριτωμένος»⁵⁰.

Τὸ «οὐκ ὀφείλειν ταῖς αἰρετικαῖς καὶ δυσώδεσι καὶ ρυπώσαις πολιτείαις συνδιδαιτᾶσθαι καὶ συναναφύρεσθαι»⁵¹ δὲν εἰ-

ναι ἀσυμβίβαστο πρὸς τὴν ἐκδήλωσι ἀγάπης καὶ πρὸς τοὺς ἑτεροδόξους καὶ ἀλλοθρήσκους. Τὸ πνεῦμα αὐτὸ τῆς χριστιανικῆς παναγάπης ὠδήγησε τὸν ἱ. Φώτιο νὰ συνάψῃ φιλία πρὸς τὸν Ἀμηνῶν (= μουσουλμάνον ἡγεμόνα) τῆς Κρήτης. Τέτοια φιλία, ὅπως τόνισε ὁ Πατριάρχης Νικόλαος Μυστικός, δὲν ἐκδηλώθηκε πρὸς τὸν Ἀμηνῶν οὔτε καὶ ἐκ μέρους τῶν «ὁμοδόξων καὶ ὁμοφύλων»⁵² του. Ὁ Μ. Φώτιος, ὅπως προσθέτει χαρακτηριστικῶς ὁ ἴδιος Πατριάρχης Νικόλαος ὁ Μυστικός, «ἀνθρωπος ὢν τοῦ Θεοῦ καὶ πολὺς τὰ τε θεῖα καὶ τὰ ἀνθρώπινα, ἤδει ὅτι κἂν τοῦ σεβάσματος δίστη διατειχίσμα, ἀλλὰ τὸ γε τῆς φρονήσεως, τῆς ἀγχινοίας, τοῦ τρόπου εὐσταθῆς, τὸ τῆς φιλανθρωπίας, τὰ λοιπὰ ὅσα κοσμεῖ καὶ σεμνύνει τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν προσόντα, πόθον ἀναφλέγει τοῖς τὰ καλὰ φιλοῦσι τῶν οἷς πρόσσεσι τὰ φιλούμενα. Διὰ τοῦτο κάκεῖνος ἐφίλει» τὸν κοσμούμενον ἀπὸ τὶς ἀρετὲς αὐτές, «εἰ καὶ μεταξὺ τὸ διαφέρον τῆς πίστεως ἴστατο»⁵³.

7) Ἰδιαιτέρως πρέπει νὰ ἐξαρθῆ τὸ ἠθικὸ ἰδεῶδες τοῦ Μ. Φωτίου, ὁ ὁποῖος μὲ τὸν λόγο καὶ τὸ προσωπικὸ του παράδειγμα κήρυττε, ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι καὶ Ὁρθοπραξία, εἶναι καὶ «καινὴ κτίσις»⁵⁴, εἶναι ἡ σμίλευσις τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος σὲ ἓνα ὠραῖο πνευματικὸ ἄγαλμα⁵⁵. Ὁρθόδοξο ἦθος εἶναι τὸ ὅτι «ὁ βίος τῆ πίστει συμφθέγγεται»⁵⁶, τὸ «ἐποικοδομεῖν τῆ ὀρθῆ πίστει πράξεις ἀγαθὰς καὶ βίου σεμνότητά»⁵⁷, τὸ «καρποὺς προβάλλειν καὶ μὴ κατασχύνειν τὴν πίστιν διὰ τῶν πράξεων»⁵⁸. Ὁρθόδοξο ἦθος δὲν εἶναι ὁ νοσηρὸς μυστικισμὸς, ἀλλὰ τὸ ὅτι «κτίζεται

47. Ἰωάννου Καρμίρη, *Τὰ Δογματικὰ καὶ Συμβολικὰ Μνημεῖα τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας*, τόμ. 1, Ἀθήναι 1960, σ. 262. J. Hergenrother, Photios, Patriarch von Konstantinopel, sein Leben, seine Schriften..., τόμ. 2, Regensburg 1867, σ. 539, σημ. 74-76.

48. Ἰωάννου Καρμίρη, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 271.

49. Μ. Φωτίου, Ἐπιστολὴ β'... Νικολάω πάπα..., Migne Ἐ.Π. 102, 593-596.

50. «Οὗτος τοίνυν ὁ Ἰωάννης ἡμέτερος, ὁ τὸν νοῦν μὲν ἀνδρεῖος, ἀνδρεῖος δὲ τὴν εὐσέβειαν, ἀνδρεῖος δὲ μισεῖν καὶ καταβάλλειν ἀδικίαν πᾶσαν καὶ δυσσέβειαν καὶ οὐχ ἱεροῖς θεσμοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ πολιτικοῖς ἐπαρκεῖν δυνάμενος καὶ τὸ ἀτακτον εἰς τάξιν μεταβάλλειν οὗτος ὁ κεχαριτωμένος τῆς Ρώμης ἀρχιερεὺς»: Μ. Φωτίου, Λόγος περὶ τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μυσταγωγίας, Migne Ἐ.Π. 102, 380.

51. Μ. Φωτίου, *Τὰ Ἀμφιλόχεια*, ἐρώτ. σ', Migne Ἐ.Π. 101, 944.

52. Νικολάου Μυστικοῦ, Ἐπιστολὴ β' τῷ περιδόξῳ καὶ λαμπροτάτῳ ἀμηνῶ τῆς Κρήτης καὶ ἡγαπημένῳ, Migne Ἐ.Π. 111, 37.

53. Ἐνθ' ἄνωτ.

54. Μ. Φωτίου, *Τὰ Ἀμφιλόχεια ἢ λόγων ἱερῶν καὶ ζητημάτων ἱερολογίαι*, ἐρώτ. ρξζ', Migne Ἐ.Π. 101, 860.

55. Μ. Φωτίου, Ἐπιστολὴ η' πρὸς Μιχαὴλ τὸν ἄρχοντα Βουλγαρίας, Migne Ἐ.Π. 102, 629-632: «Ὡ καλὸν ἄγαλμα τῶν ἐμῶν πόνων».

56. Μ. Φωτίου, *Τὰ Ἀμφιλόχεια*, ἐρώτ. σ', Migne Ἐ.Π. 101, 941.

57. Μ. Φωτίου, Ἐπιστολὴ η' πρὸς Μιχαὴλ..., Migne Ἐ.Π. 102, 660.

58. Ἐνθ' ἄνωτ.

σώφρων ἢ πόρνη, ἐλεήμων ὁ ἄρπαξ· οὕτω μεταβάλλεται εἰς πρόβατον ὁ λύκος καὶ ὁ ἰέραξ εἰς περιστεράν»⁵⁹. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ὁ κύριος στόχος τοῦ ὀρθοδόξου ποιμένος εἶναι, κατὰ τὸν Μ. Φώτιο, «τοὺς ἀστηρίκτους στηρίξει, τοὺς ἀμαθεῖς ἐκδιδάξει, τοὺς ἀπαιδεύτους παιδεῦσαι, τοὺς θρασεῖς ἐλκῦσαι, τοὺς βλακῶδεις ἀνδρῶσαι, τοὺς φιλαργύρους πείσαι χρημάτων ὑπερφρονεῖν καὶ φιλοπτώχους εἶναι, τοὺς φιλοτίμους (= φιλοδόξους) χαλιναγωγῆσαι..., τοὺς ὑπερηφάνους κατασπᾶσαι καὶ μετριοφρονεῖν παρορμηῆσαι, τοὺς ἐκπορευόντας ἀνακόψαι καὶ σωφρονεῖν καταρτίσαι, τοὺς ἀδικοῦντας κωλύσαι καὶ δικαιοπραγεῖν παρασκευάσαι, τοὺς ὀργίλους ἡμερῶσαι, τοὺς ὀλιγοψύχους παραμυθίσασθαι καί... τῶν παθῶν καὶ κακιῶν... ἀπαλλάξαι...»⁶⁰.

Ἡ μετουσίωσις τῆς Ὁρθοδοξίας σὲ Ὁρθοπραξία ἦταν ἡ σταθερὴ προσωπικὴ ἐπιδίωξις τοῦ Μ. Φωτίου. Ἀσφαλῶς καὶ γιὰ τὸν ἱερόν αὐτὸν Πατριάρχην ἴσχυε τὸ «οὐδεὶς ἀναμάρτητος»⁶¹. Ἄλλ' ὅμως, καθὼς ἡ πατριαρχεῖα του ἦταν περιπετειώδης καὶ ὑπέστη τὴν κάμινο τῆς δοκιμασίας, ἡ ζωὴ του ὡς σύνολο ἔλαμψεν ὡς χρυσὸς καὶ ἀκτινοβόλησεν ὡς διαμάντι: «Τρία μισεῖν οἶδα καὶ τοὺς ἄλλους μισεῖν παραινῶ, ψεῦδος καὶ δόλους καὶ ἀγάπης διαφθοράν»⁶². Ἄν καὶ ὁ ἀντίπαλός του Ἰγνάτιος

εἶχεν ἐκφωνήσει στὴ σύνοδο τοῦ ἔτους 869 «Φωτίῳ τῷ κοσμικῷ καὶ ἀγοραίῳ ἀνάθεμα»· ἔν καὶ οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Ἰγνατίου στὴν ἰδία σύνοδο τὸν χαρακτήριζαν ὡς «ληστρικῶς προαχθέντα, ἐπιβήτορα, μοιχόν, τύραννον, πατροκτόνον, νέον Ἰούδαν»⁶³, παρὰ ταῦτα ὁ Μ. Φώτιος εἶχε τόσην ἀνεξικακία καὶ ἀγάπη, ὥστε, ὅταν ὁ Ἰγνάτιος ἀπὸ τὸ κρεβάτι τῆς ἀρρώστιας ζήτησε ἀπὸ ἐκείνου νὰ τὸν ἰδῇ, ὁ ἱ. Φώτιος, ὅπως, λέγει, «ἅπαξ καὶ δὶς, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἐπισκεψάμενος αὐτὸν (τὸν Ἰγνάτιο) παρεγένετο»⁶⁴. Καὶ προσθέτει χαρακτηριστικῶς ὁ αὐτὸς ἱερός πατήρ: «Φιλίαν πρὸς αὐτόν, ἔτι περιόντα τῷ βίῳ, ἐσπείσάμεθα καὶ οὐκ ἔν ἐξαρνηθεῖμεν ταύτην ποτέ, μηδὲ γένοιτο»⁶⁵.

Καὶ ὅταν ὁ Μ. Φώτιος εἶχεν ἐξορισθῆ καὶ εἶχε παραδοθῆ «στρατιωτῶν κουστωδίας καὶ στρατιωτικοῖς λόχοις»⁶⁶ καὶ εἶχε στερηθῆ τῶν φίλων καὶ τῶν προσφιλῶν του βιβλίων, καὶ τότε ἔλαμψε τὸ ψυχικὸ μεγαλεῖο του. Χαρακτηριστικῶς ἔγραψε «τοῖς συνδεδιωγμένοις ἐπισκόποις»: «Ὁ διωγμὸς βαρὺς, ἀλλ' ὁ τοῦ Δεσπότη μακαρισμὸς ἠδύς· ἡ ὑπερορρία χαλεπὴ, ἀλλ' ἡ τῶν οὐρανῶν βασιλεία τερπνὴ»⁶⁷.

Στὸ ἐπόμενο τεῦχος τῆς «Ἐκκλησίας» θὰ κλείσωμε τὸ ἀφιέρωμά μας στὸν Μ. Φώτιο, προσθέτοντας ὀλίγα γιὰ τὶς πολιτικές του ἀντιλήψεις καὶ γιὰ τὴν ἐναρμόνισι ἀπὸ αὐτὸν τοῦ συντηρητικοῦ καὶ τοῦ προοδευτικοῦ πνεύματος.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἐομότ. Καθηγητῆς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

59. Μ. Φωτίου, Τὰ Ἀμφιλόχεια, ἐρώτ. ρζζ', Migne Ἐ.Π. 101,860.

60. Μ. Φωτίου, Ἐπιστολὴ β'... Νικολάφ πάπα..., Migne Ἐ.Π. 102,612.

61. «Ὅπως ἔχει παρατηρήσει ὁ ἀείμνηστος Καθηγητῆς καὶ Ἀκαδημαϊκὸς Δημήτριος Μπαλάνος, ἄς μὴ λησμονῆται ὅτι τὰ πρόσωπα τῆς ἱστορίας δέον νὰ κρίνονται μὲ τὸ μέτρον τῆς ἐποχῆς των καὶ ὡς ἄνθρωποι σάρκα φοροῦντες καὶ ἔχοντες, ὡς ἐκ τούτου, καὶ τὰς ἀδυνάτους των στιγμὰς» (Δημητρίου Σίμου Μπαλάνου, Οἱ βυζαντινοὶ ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς ἀπὸ τοῦ 800 μέχρι τοῦ 1453, Ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας», Ἀθῆναι, 1951, σ. 54, ὑπόσημ. 1.

62. Μ. Φωτίου, Ἐπιστολὴ στ', Θεοφυλάκτω πατρικίῳ καὶ στρατηγῷ Ἀρμενιακῶν, Migne Ἐ.Π. 102,929.

63. Δημητρίου Σίμου Μπαλάνου, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 39.

64. Ἀντόθι.

65. Ἐνθ' ἄνωτ.

66. Μ. Φωτίου, Ἐπιστολὴ ιδ', ἀπὸ τῆς ὑπερορίας πρὸς τοὺς ἐπισκόπους, Migne Ἐ.Π. 102,745.

67. Μ. Φωτίου, Ἐπιστολὴ ιε', ἀπὸ τῆς ὑπερορίας τοῖς συνδεδιωγμένοις ἐπισκόποις, Migne Ἐ.Π. 102,764.

Η Α.Θ.Π. Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Α΄ ΕΙΣ ΒΟΛΟΝ, ΤΡΙΚΑΛΑ ΚΑΙ ΜΕΤΕΩΡΑ (28-30 Σεπτεμβρίου 1990)*

Στις ανωτέρω δύο προσφωνήσεις —του Μακ. Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Καθηγουμένου— ἀπάντησε ἡ Α.Θ. Παναγιώτης με θαρσύναντη ὁμιλία, τὸ κείμενο τῆς ὁποίας παρατίθεται στὴ συνέχεια:

«Ταύτας οὖν ἔχοντες τὰς ἀπαγγελίας, ἀγαπητοί, καθαρῶσμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, ἐπιτελοῦντες ἁγιωσύνην ἐν φόβῳ Θεοῦ» (Β΄ Κορ. 7,1).

Πεποιθήσις καὶ διδασκαλία τῶν Ὁρθοδόξων ιερογάνει, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ὅτι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι ἐξ ἴσου ὑποχρεωτικὸς δι' ὅλους, τὰς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τάξεις. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι ἡ Χριστιανικὴ Ἡθικὴ εἶναι μία καὶ ἀδιαίρετος δι' ὅλους, ἀνεξαρτήτως ἐὰν εἴμεθα κληρικοί —ἐγγαμοὶ ἢ ἄγαμοι— Μοναχοὶ ἢ Δαΐκοι. Ποικίλλει καὶ διαφέρει μόνον ὁ βαθμὸς τῆς εὐθύνης, εἰς τὴν αὐτὴν ὅμως πάντοτε ἠθικὴν ὑποχρέωσιν.

Ἐν τούτοις, ἡ Ἀποστολικὴ περικοπὴ, πὸν ἐν κατανύξει ἠκούσαμεν πρὸ ὀλίγου, συνοψίζει μὲν τὰς ὑποχρεώσεις πὸν ὀλόκληρος ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ ἔχει πάντοτε, λόγῳ τῆς γενομένης Διαθήκης, ὅμως φαίνεται νὰ ἔχη ἡ περικοπὴ αὕτη ὅλως ἰδιαιτέραν ἐπικαιρότητα σήμερον ἐνταῦθα, ἀναγινωσκομένη καὶ μελετωμένη εἰς τὸν καθηγιασμένον τοῦτον χώρον τῆς Μετεωρικῆς Θηβαΐδος. Ἄλλωστε ἡ πανταχοῦ, δυστυχῶς, τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου εἰσχωρήσασα ἐκκοσμίκευσις, ἰδίως κατὰ τὸν λήγοντα τοῦτον εἰκοστὸν αἰῶνα, δημιουργεῖ τοιαύτην ἀπόστασιν ἀπὸ τὰ ἐν γένει πνευματικά, ὥστε οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Παύλου νὰ ἠχοῦν σήμερον «μυθικῶν», ἐνῶ ἀπευθύνονται ἐν ἀπολύτῳ ποιμαντικῇ εὐθύνη, πρὸς ἱστορικοὺς ἀνθρώπους.

Ποῦ ἔγκειται, λοιπόν, ἡ ἰδιαιτέρα σημασία τῆς σημερινῆς Ἀποστολικῆς περικοπῆς τοῦ Παύλου διὰ τὸν καθ' ἡμᾶς Μοναχισμόν; Θὰ ἴσκει καὶ μόνον ἡ συμπερασματικὴ, προτροπικὴ καὶ συγγρόνως καταληκτικὴς πρότασις πὸν ὑπεγραμμίσασμεν ἀνωτέρω, διὰ νὰ διαπισωθῇ ὅτι εἰς τὰς ὀλίγας αὐτὰς γραμμάς ἔχει δοθῇ ἀνάγλυφον ὀλόκληρον τὸ πρόγραμμα

καθ' ἕλην, ἀλλὰ καὶ τὸ ἕφος, ὡς τρόπος ζωῆς, τοῦ κατὰ Χριστὸν ἀσκουμένου ἀνθρώπου.

Τὸ πρῶτον πὸν ὑποπίπτει εἰς τὴν ἀντίληψίν μας ἀπὸ τὸ ἐν λόγῳ ἐδάριον τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, εἶναι ὅτι ἐνταῦθα «αἱ ἐπαγγελίαι» τοῦ Θεοῦ ἐπέχουν θέσιν ὄχι ἀπλῆς ἐσχατολογικῆς ἐλπίδος καὶ ὀρατισμοῦ, ἀλλ' ἀποτελοῦν συγκεκριμένην βάσιν ἐπὶ τῆς ὁποίας θὰ οἰκοδομηθῇ τὸ πλήρες ἀμφισθητήσεων καὶ πειραματισμῶν παρὸν τοῦ πιστεύοντος ἀνθρώπου, ἀποτελοῦν δηλαδὴ ἐμπρόγραμματον σημεῖον ἐκκινήσεως διὰ νὰ ἀποδυνῆ ὁ ἀσκούμενος εἰς τὸν τραχὺν καθημερινὸν ἀγῶνα.

Ἐὰν τὰ λοιπὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας ἀντιμετωπίζουν σήμερον τὰς ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥτιον ὡς θέληγητρα τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, ὁ Μοναχὸς τὰς ἐπαγγελίας γεύεται ἤδη ἀπὸ τοῦδε ὡς πραγματωθείσας, διότι καὶ οἱ τρεῖς ὅροι του —τῆς ἀγαμίας, τῆς ὑπακοῆς καὶ τῆς ἀκημοσύνης— ἀποτελοῦν ἐνιαῖον ἀλλαγαμὸν καὶ δοξολογικὴν κρουγὴν τῆς ἀπέναντι ὄχθης». Αὐτός, ἄλλωστε, εἶναι ὁ λόγος πὸν γρηγορεῖ περισσύτερον παντὸς ἄλλου, διὰ νὰ μὴ ματαιώσῃ τὴν κλήσιν.

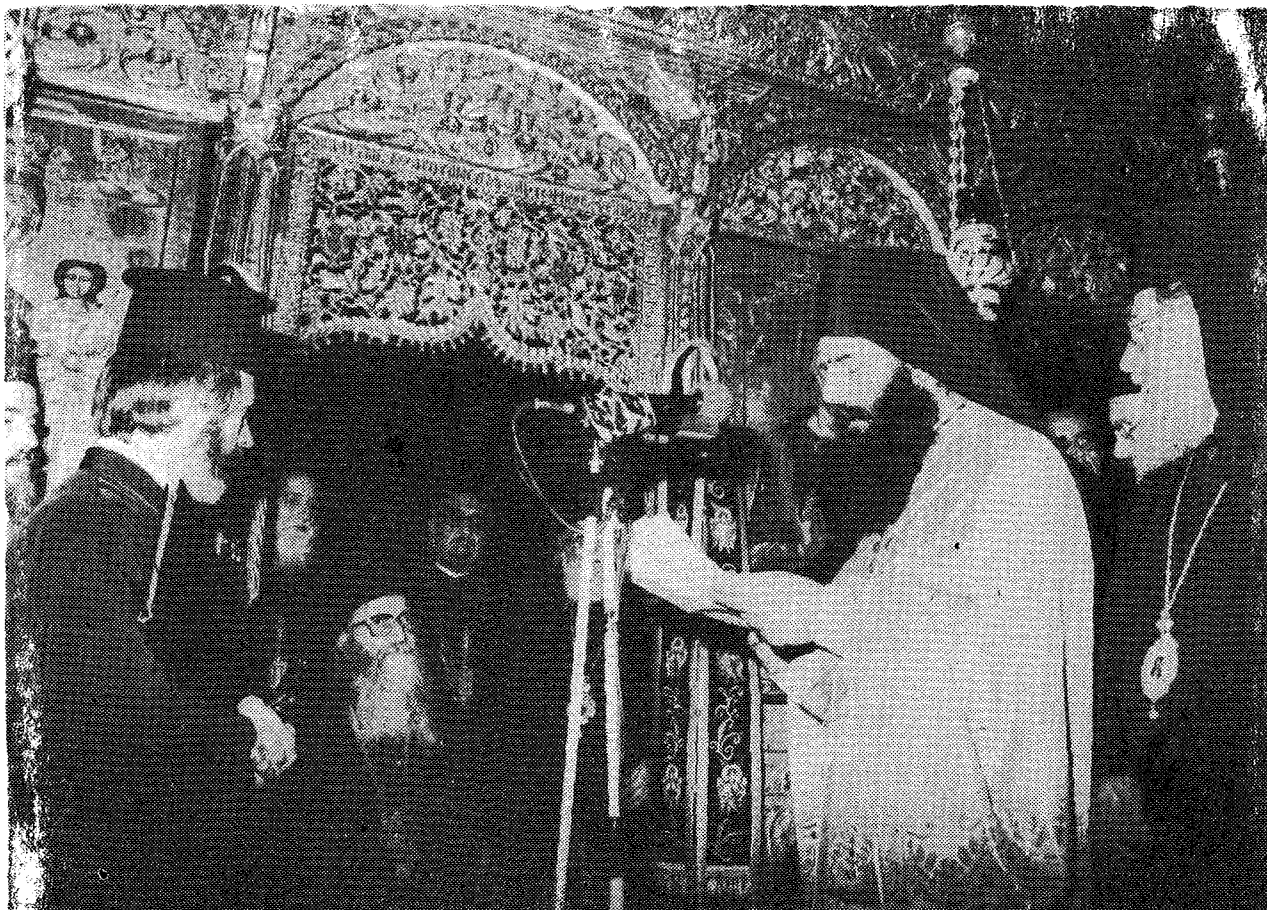
Ἐν δευτέρῳ σημεῖον πὸν ἐπιθεβαιοῖ τὴν ἄμεσον πρὸς τὸν Μοναχισμόν, πλέον, ἀναφορὰν τῶν ἐνταῦθα ζητουμένων, εἶναι καὶ αὕτη ἡ ὀρολογία καθ' ἑαυτήν. Οὕτω βλέπομεν ὅτι δὲν γίνεται λόγος διὰ «πάθη» πὸν πρέπει νὰ νεκρωθῶν ἢ ἔστω νὰ χαλιναγωγῆθῶν, ἀλλὰ διὰ «μολυσμὸν». Καὶ μάλιστα «σαρκὸς καὶ πνεύματος»!

Ἐνῶ τὰ πάθη εἶναι μονιμοτέρα παραμονὴ καὶ ἐδιμοδὸς εἰς τὸ κακόν, ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶναι αὐτογόνητον ὅτι ὁ Μοναχισμὸς πρέπει νὰ ἀπέχη, ὁ μολυσμὸς εἶναι ἀσφαλῶς ἐλαφροτέρας μορφῆς, καὶ μᾶλλον στιγμιαίας διαρκείας ἀμάρτημα, κατὰ τοῦ ὁποῖου μόνον ὁ Μοναχισμὸς σήμερον δύναται νὰ ἀγωνίζεται νυχθημερόν, ἐφ' ὅσον ὁ ὑπόλοιπος κόσμος πρὸ πολλοῦ ἔχει ἐμπλακεῖ εἰς πλήθος «ἔργῳ ἢ κατὰ διάνοιαν» ἀμαρτημάτων.

Τρίτον στοιχεῖον, ὅπερ μαρτυρεῖ ὅτι οἱ ἐνταῦθα μελετώμενοι ἀνωτέρω λόγοι τοῦ Παύλου ἀφοροῦν κατὰ πρῶτον καὶ κύριον λόγον εἰς τοὺς Μοναχοὺς, εἶναι τὸ ἀκριτελεύτιον «ἐπιτελοῦντες ἁγιωσύνην ἐν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 641 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17 τεύχους.

Ὁ Παναγιώτατος (καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου) παρακολουθεῖ μετ' προσοχῆς τὴν προσφώνησιν τοῦ ἡγουμένου ἀρχιμ. κ. Ἀθανασίου.

φόβῳ Θεοῦ». Καὶ ἐνταῦθα τὸ ζητούμενον δὲν εἶναι ἀπλῶς ἡ ἐπιτέλεσις τῆς ἀγιοσύνης, κατὰ τὸ γενικὸν παράγγελμα τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου «ὁ ἀγιάζων ἀγιοσθήτω ἔτι» (22,11), ἀλλὰ γίνεται προτροπὴ διὰ μεγαλυτέραν ἀκόμη τελείωσιν, τὴν ὁποῖαν ἐξασφαλίζει ὁ ὅρος «ἐν φόβῳ Θεοῦ». Ἐπισημαίνεται δηλαδὴ εἰς τὸν ἀγωνιζόμενον τὸν καλὸν ἀγῶνα πιστῶν, ὅτι ἀκόμη καὶ ἀγιοσύνην ἐὰν ἐπιτελῇ οὕτως, διατρέχει τὸν ὕψιστον κίνδυνον τοῦ πειρασμοῦ τῆς κενοδοξίας ἐὰν δὲν τὸν συνοδεύῃ συνεχῶς ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ.

Ἐκ πάντων τῶν ἀνωτέρω συνάγεται, λοιπόν, ἀθιόσιως, ὅτι ὁ καθ' ἡμᾶς Μοναχισμὸς, ὡς ἡ κατ' ἐξοχὴν κατὰ Χριστὸν «ἡψις», ἀποτελεῖ τὴν ὑψίστην ἀκρόρειαν τῆς πνευματικῆς ζωῆς, δι' ἣν καὶ προσφυσῶς λέγεται ὑπὸ τῶν Πατέρων «φῶς πιστοῦ Μοναχοῦ, φῶς δὲ Μοναχοῦ Ἄγγελος».

Εὐλόγος, ἐπομένως, ὁ πατηγυρισμὸς τῆς ἐξακοσιοστῆς ἀμφιετηρίδος ἐνταῦθα σεβασμίας Μονῆς τῆς Θείας Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος τοῦ Μεγάλου

Μειεώρου, τὸν ὁποῖον γηθοσύτως ἐπιτελοῦμεν σήμερον, συνελθόντες ἐνταῦθα, ὄχι μόνον ἀπὸ τῆς Μητρὸς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ πάντων τῶν σημείων τῆς Ὁρθοδόξου Ἑλλάδος, ἐκπροσωπούμενης δι' ἐπισήμων Κυβερνητικῶν λειτουργῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ πλήθους πιστῶν τοῦ ἀπλοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ἀνακαλοῦμεν σήμερον εἰς τὴν μνήμην, μετὰ συγκινήσεως, πρωτίστως τοὺς ἱεροὺς δεσμούς, οἵτινες συνέδεον ἀείποτε τὰ ἐνταῦθα Μοναστικά Ἰδρύματα πρὸς τὸν πολὺ παλαιότερον Ἀθωνίτην Μοναχισμόν, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου πολλάκις μετεφρυνεῦθησαν εἰς τὰ Μετέωρα σεπτὰ μορφαὶ τῆς Ἐρήμου, πρόδρομοι γενόμενοι καὶ ἰδρυταὶ ἢ ἀναμορφωταὶ τῶν, λόγῳ ληστρικῶν ἐπιδρομῶν καὶ ἄλλων περιπετειῶν, κατὰ καιροὺς ἐρημονύμενων μοναστικῶν ἐσιτῶν τῆς Θεσσαλικῆς Θηβαΐδος.

Καὶ εἶναι ἄξιον ἰδιαίτερας προσοχῆς νὰ ὑπενθυμίσωμεν σήμερον ἐνταῦθα ὅτι, ἀκριβῶς ἐν Ἁγίῳ Ὁρει, Ἀθανάσιος ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος κίτωρ καὶ οἰκι-

στις τῆς Μερίστης Λαύρας, οὕτω καὶ ἐν τῇ αὐτοπόλει τῶν Μετεώρων ἄλλος τις Ἀθανάσιος διέπρεπεν ἐπὶ τοσοῦτον, λόγιος ὢν καὶ ἐξ Ἁγίου Ὁρους ὁρωόμενος, μεσοῦτος τοῦ δεκάτου τεταρτοῦ αἰῶνος, ὥστε νὰ θεωρηθῆ δικαίως ὡς «κρίτωρ τοῦ Μετεώρου», καίτοι πολὺ πρὸ αὐτοῦ ἐν τῇ Σκίτη τῶν Σταγῶν πλήθος μοναστῶν ἐφημίζοντο διὰ πνευματικὰς «ἀνδρογαθίας» καὶ «τὴν ἐνάρετον αὐτῶν διαγωγὴν».

Ὁ βίος τοῦ ἁγίου τούτου ἀνδρός, σωζόμενος, ὡς γνωστόν, εἰς ἔργον ὀνομαζόμενον «Σύγγραμμα Ἱστορικόν...», ὄχι μόνον παρέχει κατασκευαστικὰ στοιχεῖα περὶ τῆς ἰσχυρᾶς ἀσκητικῆς αὐτοῦ φύσεως, θελήσθης ἀπὸ «τὴν Μετεώρων λίθων χαρποιδῶν ἐπισημότητα», ἀλλὰ καὶ ἐξασφαλίζει εἰς τὸν Ἱστορικὸν τὰς πλέον πολυτίμους πληροφορίας ὡς πρὸς τὰ ἀφορῶντα εἰς τὸν ἐν γένει Μοναχισμόν τῶν Μετεώρων κατὰ τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα. Ἀλλωστε, εἰς τὸν ἀκάματον τοῦτον πνευματικὸν ἀνδρα ὀφείλουμεν ἐπίσης καὶ τὴν ὁμαλὴν μετὰβασιν ἀπὸ τοῦ σοσιήματος τῆς ἰδιορρυθμίας τῶν πέριξ αὐτοῦ συγκροτηθέντων «Παρακελλιωτῶν» εἰς Κοινόβιον, καθὼς καὶ τὸν ἀρχαιότερον ἔγγραφον Κανονισμόν τῶν Μετεωρικῶν Μονῶν.

Καὶ ὅπως ἡ φιλία Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίου πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Νικηφόρον Φωκᾶν καὶ ἐν συνεχείᾳ διὰ τοῦ μαθητοῦ του Ἰωάννου τοῦ Ἰθῆρος πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἰωάννην Τσιμισκῆν, ἐγένετο μεγάλης εὐεργεσίας πρόξενος διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Μερίστης Λαύρας, οὕτω καὶ ἡ φιλία τοῦ ἐν Μετεώροις Ἀθανασίου πρὸς τὸν Ἡγεμόνα Ἰωάννην τὸν Παλαιολόγον συνέβαλε τὰ μέγιστα ἠθικῶς καὶ ὕλικῶς εἰς τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τοῦ Μεγάλου Μετεώρου. Διότι ἐνδιατρίβων ὁ Ἡγεμονόπαις οὗτος Ἰωάννης ἐν Ἁγίῳ Ὁρει, καὶ κληθεὶς ἐν συνεχείᾳ εἰς Τρίκαλα νὰ διαδεχθῆ τὸν Συμεὼν Οὔρεσην, ἐγνωρίσθη μετὰ τοῦ Ἀθανασίου καὶ ἐκάθη μοναχὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἰωάσαφ, συμβάλλων ἐν συνεχείᾳ διὰ πολλῶν προικητικῶν δωρεῶν εἰς τὴν ἀνακαίνισιν τοῦ Ναοῦ τοῦ «Πλατεῶς Δίδου», ὡς ἐκαλεῖτο τὸ Μετεώρον, καὶ εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ἐν γένει ἐνταῦθα ἔργου.

Πέραν ὅμως τῶν ἐκκλησιαστικῶν τούτων ἀναλογιῶν μεταξὺ Μερίστης Λαύρας καὶ Μεγάλου Μετεώρου,

Παρακαλοῦνται ὅσοι ἀποστέλλουν ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Θεολογία», «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος», νὰ σημειώσουν καὶ τὴν αἰτία τῆς ἀποστολῆς.

ὑπῆρξαν καὶ πλείστα ἄλλα οὐσιαστικώτερα στοιχεῖα —ὡς ἡ Ναοδομία καὶ ἐν γένει μορφολογία τῶν κτισμάτων, ἡ Ἁγιογραφία, τὰ Τυπικὰ καὶ οἱ Κανονισμοὶ τῆς Μοναστικῆς Πολιτείας—, ἅτινα ἀνέδειξαν τὰς δύο ταύτας κεντρῶας ἐστίας τοῦ καθ' ἡμᾶς Μοναχισμοῦ, ἰδρύματα ἀδελφὰ καὶ σχεδὸν δίδυμα.

Ὡς ἐκ τούτου καὶ ἡ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν ἀναζωογόνησις Μονῶν τινῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους, διὰ μεταβάσεως ἐκεῖ Συνοδείας ὅλης ἐκ Μετεώρων, ὄχι μόνον ἀπεδείχθη λίαν θεάρεστος πρωτοβουλία, τὴν ὅποιαν ἡ Μήτηρ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ὅλως ἐκθύμως ἐπηλύδησεν ἀλλ' εὐρίσκειτο ἀπολύτως καὶ ἐντὸς αὐτῆς ταύτης τῆς λογικῆς τῶν πραγμάτων.

Ὅθεν, διάπυρον ἀναπέμποντες αἶνον πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα τῶν Φώτων, τὸν οὕτω τὰ τοῦ καθ' ἡμᾶς Μοναχισμοῦ καὶ ἐν προκειμένῳ οἰκονομήσαντα, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ὅλης Ἐκκλησίας καὶ τοῦ κόσμου παντός, ἐπευλογοῦμεν παιρικῶς πάντας τοὺς καὶ σήμερον ἐνταῦθα θεοφιλῶς ἀσκουμένους Πατέρας, καὶ εὐχόμεθα μόνιμον καὶ εὐλογημένην τὴν ἀνθηφορίαν πάντων τῶν ἐν Μετεώροις ἱερῶν Σκηνοματίων.

Μακαριώτατε, πεφιλημένε ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,

Εὐχαριστοῦμεν Ὑμῖν θερμότητα διὰ τοὺς ἀγαθοὺς Ὑμῶν λόγους, λόγους τιμῆς καὶ ἀγάπης πρὸς τὴν Μητέρα καὶ Τρόφον πάντων ἡμῶν Ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ πρὸς τὸ πρόσωπον τῆς ἡμῶν μειριότητος. Μᾶς συγκινεῖτε βαθέως καὶ μᾶς ἐνισχύετε μεγάλας. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν ἐγκάρδιον ὑποδοχὴν καὶ τὴν φρονὴν ταύτην ἐπὶ τοῦ ἡγιασμένου ἐδάφους τῆς καθ' Ὑμᾶς Ἁγιοτάτης ἀδελφῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Σᾶς διαβεβαιούμεν δι' ἐσόμεθα καὶ ἡμεῖς ἀδιαλείπτως παρὰ τὸ πλεονεχθὲν Ὑμῶν, προσευχόμενοι διὰ τὴν ἀδελφὴν καὶ θυγατέρα καὶ εὐλογοῦντες αὐτὴν ὡς Μήτηρ Ἐκκλησία.

Ὁ Πατριάρχης ἀνταπέδωκε στὸν ὀσιώτατο Καθηγούμενο τὸ δῶρο, προσφέροντάς του ἐπιστήθιο Σταυρό, ἐνῶ κατὰ τὰ καθιερωμένα ὁ οἰκείος Ἱεράρχης, Σεβ. Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Ἀλέξιος πρόσφερε στὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπο ἀσημένιο δίσκο μὲ διακόσμηση σφυρήλατων ἀνθέων —ἀντίγραφο πρωτοτύπου ποῦ φυλάσσεται στὸ Μουσεῖο Μπενάκη (Ἀθήνα) καὶ χρονολογεῖται ἀπὸ τὸ 1720, ἐνῶ στοὺς Ἀρχιερεῖς - συνοδοὺς τοῦ Πατριάρχου πρόσφερε ὀμόφορα καὶ ἐπιτραχίλια ὑφαντὰ καὶ ἀνάλογα δῶρα στὰ λοιπὰ μέλη τῆς ἀκολουθίας.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς θ. Λειτουργίας, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος ἀπε-

ἽΟρθόδοξος - Λουθηρανική Μικτή Ἐπιτροπή Διαλόγου

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑΙ ΣΥΝΟΔΟΙ *

(Μόσχα, 31 Μαΐου - 7 Ἰουνίου 1991)

γ) Ψυχιατρική Κλινική.

Ἡ Ἐκκλησία εἰς τὴν περιγραφὴν τοῦ Παύλου ὁμοιάζει μὲ ψυχιατρικὴν κλινικὴν. Ἡ ἀντίληψίς του ὅμως διὰ τὴν νόσον τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος εἶναι πολὺ πῶς διορατικὴ ἀπ' ὅτι εἶναι σήμερον γνωστὸν εἰς τὴν σύγχρονον ἰατρικὴν. Διὰ νὰ κατανοήσωμεν αὐτὴν τὴν πραγματικότητα, πρέπει νὰ ἴδωμεν μὲσω τοῦ Παύλου τὴν Βιβλικὴν κατανόησιν τῆς φυσιολογικῆς καὶ τῆς μὴ φυσιολογικῆς καταστάσεως τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ νοσῶν ἀνθρώπος ἀποκαθίσταται εἰς τὴν φυσιολογικὴν του κατάστασιν, ὅταν ὀδηγῆται «εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν» ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τῆς Ἀληθείας, δηλαδή εἰς τὴν θεάν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Πατρὸς του (Ἰω. 17). Οἱ ἄνθρωποι ποὺ δὲν βλέπουν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι φυσιολογικοί: «Πάντες ἡμαρτον καὶ

(* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 643 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17 τεύχους.

κάλυψε τοιχογραφία στὸν ἐξωνάρθηκα τοῦ Καθολικοῦ εἰκονίζουσα τὸν Κύριο, ἐνῶ ἡ ἀρμόζουσα γιὰ τὴν περίστασιν ἐπιγραφή θὰ μαρτυρεῖ εἰς τοὺς αἰῶνες τὸ γεγονός:

*Ἐροῦ Μειεῶρον Σταυροπήγιον τὸ πάλαι
600ὴν ἀμφιετηρίδα (ΑΤΠΗ' - ΑἰΠΗ') ἠδλόγησε
σεπιτή παρουσία Δημήτριος Α'
ὁ ΚΠόλεως - Νέας Ρώμης*

*Ἀρχιεπίσκοπος καὶ Οἰκουμενικὸς ἀρχιεπίσκοπος
ἐπ' Ἀλεξίου Α' Τρίκης καὶ Σταγῶν Θυηπόλου
Ἀθανασίου τε Καθηγουμένου
Α' Σεπιεμβρίου, Αἰῶ'».*

Κατόπιν, σὲ ἄλλο σημεῖο τοῦ Μοναστηριοῦ φύτεψε ἓνα κυπαρίσσι καὶ στή μία ἢ ὄρα, μὲ τὸν Μακαριώτατο Ἀθηναῖον, Ἀρχιερεῖς, ὑπουργοὺς καὶ ἄλλους ἐπίσημους παρακολούθησε τὴν παρουσίαν τοῦ λαμπροῦ καλλιτεχνικοῦ λευκώματος μὲ τίτλο «ΤΑ ΜΕΤΕΩΡΑ».

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

Δ) ντῆς Ἐκδόσεων Ἀποστολικῆς Διακονίας

ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ» (Ρωμ. 3:23). Μὲ ἄλλα λόγια ὁ μόνος ἄνθρωπος, ποὺ ἐγεννήθη εἰς τὴν φυσιολογικὴν Του κατάστασιν εἶναι ὁ Κύριος τῆς δόξης ὁ Ὅποιος γεννηθεὶς σαρκὶ ἐκ τῆς Θεοτόκου ἀνέλαβε ἐκουσίως τὰ ἀδιάβλητα πάθη (τ.ἔ. πείναν, δίψαν, κόπωση, ὕπνον, φθοράν, θάνατον, φόβον θανάτου), παρ' ὅτι ὡς κατὰ φύσιν πηγὴ τῆς ἀκτίστου «δόξης», καταργεῖ ταῦτα.

Ἡ ἄλλη ὄψις τοῦ ἐν λόγῳ θέματος εἶναι, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἀποκαλύπτει τὴν δόξαν Του εἰς τὸν καθένα, διότι δὲν θέλει νὰ κολάσῃ τοὺς μὴ καταλλήλως προητομασμένους μὲ ἀνιδιοτελεῖ ἀγάπην. Ἡ ἐκπληξίς τῶν προφητῶν τῆς Π. Δ., ὅτι ἠδύναντο νὰ ζοῦν ἀκόμη, παρ' ὅτι εἶδον τὸν Θεόν, καὶ ἡ παράκλησις τοῦ λαοῦ πρὸς τὸν Μωϋσῆ νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν Θεὸν νὰ σταματήσῃ νὰ δείχνη τὴν δόξαν Του, τὴν ὁποίαν δὲν ἠδύναντο νὰ ὑποφέρουν πλέον, εἶναι ἐν προκειμένῳ σαφῶς ἐπιβεβαιωτικά.

Ἡ Ἐκκλησία τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πατέρων δὲν ἠσχολεῖτο μὲ τὸν Θεὸν μὲσω στοχασμῶν καὶ ἀφηρημένων σκέψεων περὶ Αὐτοῦ. Καὶ τοῦτο, διότι ὁ Θεὸς παραμένει μυστήριον εἰς τὴν λογικὴν καὶ ἐκείνων ἀκόμη εἰς τοὺς ὁποίους ἀποκαλύπτει τὴν ἐν Χριστῷ δόξαν καὶ βασιλείαν Του καὶ οἱ ὅποιοι μετέχουν οὕτως εἰς τὸ μυστήριον τοῦ σταυροῦ μὲσω τοῦ δοξασμοῦ, δηλαδή τῆς θεώσεώς των. Ἡ μόνη ἀπασχόλησις τῶν προφητῶν, ἀποστόλων καὶ πατέρων ἦτο 1) ἡ θεραπεία τῶν «ἰδιωτῶν» (λαϊκῶν) μὲσω τῆς καθάρσεως τῆς καρδίας των καὶ 2) ἡ μύησις των α) εἰς τὴν κατάστασιν ὡς μελῶν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ καὶ ναῶν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μὲσω τοῦ φωτισμοῦ τῆς καρδίας, καὶ β) εἰς «τὸ τέλειον» (Α' Κορ. 13:12), δηλαδή εἰς τὴν θεάν τοῦ Χριστοῦ ἐν δόξῃ «πρόσωπον πρὸς πρόσωπον» (Α' Κορ. 13:12), μὲσω τοῦ δοξασμοῦ (Α' Κορ. 12:26; Ρωμ. 8:30) διὰ τὴν διακονίαν τῆς ἀνθρωπότητος (Ἰω. 17). Τὸ «... οὗς ἐδικαίωσεν, τούτους καὶ ἐδόξασεν» (Ρωμ. 8:30) σημαίνει, ὅτι ὁ φωτισμὸς καὶ ὁ δοξασμὸς συνδέονται μεταξὺ των εἰς τὴν ζωὴν αὐτὴν, ἀλλὰ δὲν ταυτίζονται.

Ἡ ἀρρώστια τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος συνίσταται εἰς τὴν ἐξασθένησιν τῆς κοινωνίας τῆς καρ-

δίας με τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ (Ρωμ. 3:23) καὶ τὴν ὑποδούλωσιν τῆς εἰς τὸν κόσμον, διὰ τοῦ κατακλυσοῦ τῆς ὑπὸ τῶν ἐξηγητημένων ἀπὸ τὸ περιβάλλον λογι-σμῶν (Ρωμ. 1:21-24, 2:5). Εἰς αὐτὴν τὴν κατάστα-σιν ὁ ἄνθρωπος φαντάζεται τὸν Θεὸν κατὰ τὴν εἰκό-να τοῦ νοσοῦντος ἑαυτοῦ τοῦ ἢ ἀκόμη καὶ τῶν ζώων (Ρωμ. 1:22). Οὕτως ὁ ἔσω ἄνθρωπος ὑψίσταται τὸν πνευματικὸν θάνατον, «ἐφ' ᾧ (λόγω τοῦ ὁποίου) πάν-τες ἡμαρτον» (Ρωμ. 5:12)⁶. Δηλαδή ἡ ἀγάπη ὑπο-δουλώνεται εἰς τὸ ἔνστικτον τῆς αὐτοσυντηρήσεως, τὸ ὁποῖον τὴν παραμορφώνει καὶ τὴν μεταμορφώνει εἰς ἐγωκεντρικὴν καὶ ἰδιοτελεῖ ἐνέργειαν, ὑποθαμι-σμένην εἰς ἀπλὴν ἀναζήτησιν ἐπιβιώσεως, ἀσφαλείας καὶ εὐτυχίας.

Ἡ πῶσις ἐκάστου ἀνθρώπου καὶ ἡ δουλεία του εἰς τὴν κτίσιν συνίσταται εἰς τὴν σύγχυσιν τῆς ἐνερ-γείας τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος με αὐτὴν τῆς δια-νοίας, καθ' ἣν σύγχυσιν, οἱ προερχόμενοι ἐκ τοῦ πε-ριβάλλοντος λογισμοὶ γίνονται λογισμοὶ τοῦ πνεύματος, με ἀποτέλεσμα νὰ ἐξασθενῇ κατὰ ποικίλους βαθμοὺς ἢ ἐν τῇ καρδίᾳ κοινωνία με τὴν ἄκτιστον ἐνέργειαν καὶ βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

Ἡ θεραπεία τῆς νόσου ταύτης ἀρχίζει με τὴν κά-θαρσιν τοῦ πνεύματος τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ ὅλους τοὺς λογισμοὺς, καλοὺς καὶ κακοὺς, καὶ τὸν περιορισμὸν των εἰς τὴν διάνοιαν. Συγχρόνως τὸ πνεῦμα (δηλαδή ἢ νοερά ἐνέργεια) τοῦ ἀνθρώπου ἐλευθεροῦται ἀπὸ τὴν διάνοιαν καὶ ἐπιστρέφει με τὴν νοεράν εὐχὴν εἰς τὴν καρδίαν. Ὅμως, διὰ νὰ ἀποκατασταθῇ αὐτὴ ἢ φυσιολογικὴ λειτουργία τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότη-τος μέσῳ τῆς περιτομῆς ταύτης τῆς καρδίας ἀπὸ ὅλους τοὺς λογισμοὺς (Ρωμ. 2:29), πρέπει νὰ ἐλευ-θερωθῇ ὁ ἔσω ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν δουλείαν εἰς ὅτιδῆ-ποτε ἐν σχέσει πρὸς τὸ περιβάλλον του, λ.χ. αὐτοϊκα-νοποίησιν, πλοῦτον, ἰδιοκτησίαν, ἀκόμη καὶ τοὺς γο-νεῖς καὶ συγγενεῖς (Ματθ. 10:37; Λουκ. 14:26). Ὁ σκοπὸς δὲν εἶναι ἡ ἀπόκτησις Στωϊκῆς ἀπαθείας διὰ τῆς καταργήσεως τῆς συμπαθείας, ἀλλ' ἡ παροχὴ τῆς δυνατότητος εἰς τὴν καρδίαν νὰ δεχθῇ τὰς προσευχὰς καὶ τοὺς ψαλμοὺς, πού τὸ Ἅγιον Πνεῦμα μεταφέρει ἐκεῖ ἀπὸ τὴν διάνοιαν καὶ ἐνεργοποιεῖ ἀδιαλείπτως. Ἔτσι ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ νευρικοῦ συστήματος ἐγκέ-φαλος ἀπασχολεῖται με τὰς καθημερινὰς δραστηριό-

τητας καὶ τὸν ὕπνον, ἐνῶ συγχρόνως τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου προσεύχεται ἐν τῇ καρδίᾳ ἀδιαλείπτως. Ὅ-μως οἱ οὕτω πνεύματι προσευχόμενοι ἀδιαλείπτως, προσεύχονται καὶ μεγαλοφώνως με τὴν λογικὴν προ-κειμένου νὰ συνεισφέρουν εἰς τὴν κατήχησιν καὶ οἰκο-δομὴν τῶν ἰδιωτῶν καὶ ἀπίστων. Αὐτὸ ἐννοεῖ ὁ Παῦ-λος με τὸ «προσεύξωμαι τῷ πνεύματι, προσεύξωμαι τῷ νοί' ψαλῶ τῷ πνεύματι, ψαλῶ καὶ τῷ νοί» (Α' Κορ. 14:15).

Αὐτὸ εἶναι τὸ πλαίσιον τῆς ἀναφορᾶς τοῦ Ἀπο-στόλου Παύλου καὶ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου εἰς τὸ Παράκλητον Πνεῦμα τὸ Ὅποῖον ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡ-μῶν ἐν τῇ καρδίᾳ. Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καθ' αὐτὸ ἐν-τυγχάνει ὑπὲρ ὅλων τῶν ἀνθρώπων «στεναγμοὺς ἀλα-λήτους» (Ρωμ. 4:26). Ἄλλ' εὐρίσκει ἀνταπόκρισιν εἰς ἐκείνους, πού συνεργάζονται 1) εἰς τὴν κάθαρσιν τοῦ πνεύματός των, δηλαδή τοῦ «ἔσω ἀνθρώπου» ἢ «τῆς νοερᾶς ἐνεργείας» ἀπὸ ὅλους τοὺς λογισμοὺς, καλοὺς καὶ κακοὺς, 2) εἰς τὸν ἐπαναχωρισμὸν τοῦ πνεύματος τούτου ἀπὸ τὴν λογικὴν καὶ 3) εἰς τὴν ἐπάνοδον τοῦ πνεύματος εἰς τὴν καρδίαν μαζί με προσευχὰς καὶ ψαλμοὺς τῆς διανοίας. Ἔτσι ἡ θεραπεία τῆς ἀνθρωπί-νης προσωπικότητος εἰσέρχεται εἰς τὸ στάδιον τοῦ φωτισμοῦ. Αὐτὰ προϋποθέτει ὁ Παῦλος ὅταν γράφει, «προσεύξομαι τῷ πνεύματι, προσεύξομαι δὲ τῷ νοί' ψαλῶ τῷ πνεύματι, ψαλῶ δὲ καὶ τῷ νοί» (Α' Κορ. 14:15).

Μόλις μᾶς εἶπεν ὁ Παῦλος, ὅτι ἡ προσευχὴ πνεύ-ματι περιλαμβάνει ψαλμοὺς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἐπομένως δὲν ὁμιλεῖ διὰ ἀκαταλήπτους καὶ μεγαλο-φώνους προσευχὰς, ἀφοῦ οἱ ψαλμοὶ ἦσαν γνωστοὶ εἰς ὅλους. Ὁ Παῦλος ὁμιλεῖ διὰ τὰ «γένη γλωσσῶν», τὰ ὁποῖα συμπεριλαμβάνουν προσευχὰς καὶ ψαλμοὺς τοῦ πνεύματος τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ τὰ ὁποῖα ἀκούονται μόνον ἀπὸ ἐκείνους πού ἔχουν τὸ ἴδιον χά-ρισμα. Ὅσοι ἰδιῶται δὲν εἶχον ἀκόμη τὸ χάρισμα αὐτὸ δὲν ἠδύναντο νὰ ἀκούσουν τὰς προσευχὰς καὶ τοὺς ψαλμοὺς ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν ἐχόντων τὸ χάρισμα αὐτὸ τῶν «γλωσσῶν».

Κορίνθιοι εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ φωτισμοῦ εἶχον εἰσαγάγει τὴν καινοτομίαν νὰ τελοῦν ἀκολουθίας νοε-ρῶς ἐν τῇ καρδίᾳ παρόντων τῶν «ἰδιωτῶν», πού δὲν εἶχον λάβει ἀκόμη «τὰ γένη γλωσσῶν». Ἔτσι ὅμως ἦτο ἀδύνατον εἰς τοὺς ἰδιώτας νὰ οἰκοδομοῦνται καὶ νὰ ἀπαντοῦν με τὸ «ἀμήν» τους εἰς τὰ κατάλληλα μέρη τῆς ἀκολουθίας, διότι ἀπλῶς δὲν ἤκουον τίποτε.

Ὁ Παῦλος δηλώνει σαφῶς, ὅτι «οὐδεὶς ἀκούει» (Α' Κορ. 14:2). «Ἐὰν ἔλθω πρὸς ὑμᾶς γλώσσαις λαλῶν, τί ὑμᾶς ὀφελήσω, ἐὰν μὴ ὑμῖν λαλήσω...»

6. Διὰ τὴν Πατερικὴν ἐρμηνείαν τοῦ «ἐφ' ᾧ» εἰς τὸ χω-ρίον Ρωμ. 5:12 βλέπε J. S. Romanides, «Original Sin Ac- cording to St. Paul», ἐν St. Vladimir's Quarterly (με τὴν παλαιὰν ἀριθμῆσιν τῆς ἐποχῆς τοῦ π. Γεωργίου Φλωρόβσκυ πού κατήγγησαν οἱ διάδοχοί του), New York, 1955, τόμος IV, τεύχη 1 καὶ 2: Τὸ Προπατορικὸν Ἀμάρτημα, Ἀθήνα 1957, 2α ἔκδοσις, Δόμος, Ἀθήνα 1989, κεφ. 6.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΙΑ Ἐπισκοπικῆς ζωῆς καὶ δράσεως (1965-1990) ΤΟΥ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΔΡΑΜΑΣ Κ. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ*

Τὸ κεφάλαιο συμπληρώνεται μὲ ἀναφορὰ σὺν τις περιοδεῖες τοῦ Σεβ.)τάτου σὴν ἐκκλησιαστικῆ ἐπαρχία του, τὴ συμμετοχὴ του σὺν τις Συνόδους τῆς Ἱεραρχίας, σὺν τις ἐπίσημες ἐπισκέψεις του σὲ ἄλλες ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες, σὴν προεδρία Ἰδρυμάτων, σὺν τις θ. Λειτουργίες - Ἱερὰς Ἀκολουθίας καὶ Πανηγύρεις.

Ἀξίζει, νομίζω, νὰ ἀναγνώσω ἕνα μικρὸ ἀπό-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 646 τοῦ ὑπ. ἀρ. 17 τεύχους

(Α' Κορ. 14:6-7). Οἱ μὴ ἔχοντες τὸ χάρισμα τῶν γλωσσῶν πρέπει νὰ ἀκούσουν τὴν «δύναμιν τῆς φωνῆς» τῶν προσευχῶν καὶ τῶν ψαλμῶν διὰ νὰ ἀπαντήσουν μὲ τὸ ἰδικόν των «ἄμην» (Α' Κορ. 14:11,16). «... ἐὰν ἄδηλον σάλπιγξ φωνὴν δῶ, τις παρασκευάσεται εἰς πόλεμον; οὕτως καὶ ὑμεῖς διὰ τῆς γλώσσης, ἐὰν μὴ εὖσημον λόγον δῶτε, πῶς γνωσθήσεται τὸ λαλούμενον; ἔσεσθε γὰρ εἰς ἄερα λαλοῦντες, τσαῦτα εἰ τύχοι γένη φωνῶν εἰσὶν ἐν κόσμῳ, καὶ οὐδὲν ἄφωνον» (Α' Κορ. 14:8-10). Δὲν πρέπει οἱ φωτισμένοι νὰ περιορισθοῦν εἰς τὸ «λαλεῖν γλώσσαις» (Α' Κορ. 14:10-11). «Σὺ μὲν γὰρ καλῶς εὐχαριστεῖς, ἀλλ' ὁ ἕτερος οὐκ οἰκοδομεῖται» (Α' Κορ. 14:17).

Ὅταν ὁ Παῦλος λέγῃ «μείζων ὁ προφητεῦον ἢ ὁ λαλῶν γλώσσαις, ἐκτός εἰ μὴ διερμηνεύει, ἵνα ἡ Ἐκκλησία οἰκοδομῆν λάβῃ» (Α' Κορ. 14:5), ἐννοεῖ σαφῶς, ὅτι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ὁμιλεῖ μόνον «γλώσσαις», πρέπει νὰ ἀποκτήσῃ τὸ χάρισμα νὰ «διερμηνεύῃ» τὰς προσευχὰς καὶ τοὺς ψαλμοὺς τοῦ πνεύματος ἐν τῇ καρδίᾳ, συγχρόνως εἰς προσευχὰς καὶ ψαλμοὺς τοῦ νοῦς, διὰ νὰ ἀπαγγέλλονται καὶ μεγαλοφώνως πρὸς οἰκοδομῆν τῶν ἰδιωτῶν. «Διὸ ὁ λαλῶν γλώσση προσευχέσθω, ἵνα διερμηνεύῃ. Ἐὰν γὰρ προσεύχωμαι γλώσση, τὸ πνεῦμά μου προσεύχεται, ὁ δὲ νοῦς μου ἄκαρπός ἐστιν. Τί οὖν ἐστιν; προσεύξομαι τῷ πνεύματι, προσεύξομαι δὲ (συγχρόνως) καὶ τῷ νοί' ψαλῶ τῷ πνεύματι, ψαλῶ δὲ καὶ (συγχρόνως) τῷ νοί'. Ἐπεὶ ἐὰν εὐλογῆς ἐν πνεύματι, ὁ ἀναπληρῶν τὸν τόπον τοῦ ἰδιώτου, πῶς ἐρεῖ τὸ ἄμην ἐπὶ τῇ σῇ εὐχαριστίᾳ, ἐπειδὴ τί λέγεις οὐκ οἶδεν» σὺ μὲν καλῶς εὐχαριστεῖς, ἀλλ' ὁ ἕτερος οὐκ οἰκοδομεῖται. Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ, πάντων ὑμῶν μᾶλλον γλώσσαις λαλῶ, ἀλλ' ἐν ἐκκλη-

σασμα σὺν το σημεῖο αὐτό:

«Σὺν τις "πεπραγμένα", φρονικά, τῆς 25ετίας, δὲν μπορεῖ νὰ περιλάβει κανεὶς τὴ σημασία καὶ τὸ μέγεθος τῆς προσφορᾶς τοῦ Ἐπισκόπου σὺν τις τομέα τῆς λατρευτικῆς ζωῆς. Αὐτὰ δὲν «μετριοῦνται». Μόνον ὁ Δομήτωρ τῆς Ἐκκλησίας γνωρίζει τί σημαίνει γιὰ τὸν κάθε χριστιανὸ μία θ. Λειτουργία, ἕνας Κατανυκτικὸς Ἐσπερινός, μία Ἀγρυπνία. Ἐκεῖνος μπορεῖ νὰ ἐκτιμήσῃ καὶ νὰ μετρήσῃ τὴν ἀξία ἐνὸς «ἀλλάλητου στεναγμοῦ», τῆς ἐπιστροφῆς ἐνὸς ἁμαρτωλοῦ,

σὶα θέλω πέντε λόγους τῷ νοί' λαλήσαι, ἵνα καὶ ἄλλους κατηγήσω ἢ μυριοὺς λόγους ἐν γλώσση» (Α' Κορ. 14:13-19).

Ὁ Παῦλος οὐδέποτε λέγει, ὅτι ὁ εἷς διερμηνεύει ἐκεῖνα πού ἕτερος λέγει «γλώσσαις». Ἐκαστος διερμηνεύει αὐτὰ πού ὁ ἴδιος λέγει «γλώσσαις». Τοῦτο προϋποθέτουν καὶ τὰ λεχθέντα εἰς τὸ Α' Κορ. 14:27-28: «εἴτε γλώσση τις λαλεῖ, κατὰ δύο ἢ τὸ πλεῖστον τρεῖς καὶ ἀνά μέρος καὶ εἷς διερμηνευέτω. Ἐὰν δὲ μὴ ἦ διερμηνευτής, σιγάτω ἐν ἐκκλησίᾳ, ἐαντῷ λαλεῖτω καὶ τῷ Θεῷ». Δηλαδή ἐὰν ὁ γλώσση λαλῶν δὲν εἶναι διερμηνευτής, τότε σιωπᾷ ἐν ἐκκλησίᾳ. Ὅμως λαλεῖ ἐαντῷ καὶ τῷ Θεῷ. Ἄλλαις λέξεσιν τὸ λαλεῖν γλώσσαις καθ' ἑαυτὸ γίνεται ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ ὄχι μεγαλοφώνως. Μὲ τὴν ἐντολὴν αὐτὴν ὁ Παῦλος στερεῖ τοὺς ἔχοντας μόνον «τὰ γένη γλωσσῶν» τῆς δυνάμεως νὰ ἐπιβάλλουν τὴν ἐν λόγῳ καινοτομίαν των μέσω τῆς πλειοψηφίας των.

Ὁ Παῦλος ὁμιλεῖ σαφῶς διὰ προσευχὰς καὶ ψαλμοὺς μὴ ἀπαγγελλομένους μὲ «τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς», ἀλλ' ἀκουσμένους ἐντὸς τῆς καρδίας. Ὁ φωτισμὸς αὐτὸς τῆς καρδίας οὐδετερόνως τὴν ὑποδούλωσιν εἰς τὸ ἐνστικτον τῆς αὐτοσυντηρήσεως καὶ ἀρχίζει τὴν μεταμόρφωσιν τῆς ἰδιοτελοῦς ἀγάπης εἰς ἀνιδιοτελεῖ ἀγάπην. Αὐτὸ ἀποτελεῖ τὸ χάρισμα τῆς ἐνδιαθέτου πίστεως εἰς τὸν ἔσω ἄνθρωπον, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ δικαιοσύνη, καταλλαγή, υἰοθεσία, εἰρήνη, ἐλπίς καὶ ζωοποίησης.

(Συνεχίζεται)

Πρωτοπρ. ΙΩΑΝΝΗΣ ΡΩΜΑΝΙΔΗΣ
Καθηγητῆς τοῦ Παν(μίου Θεσ)νίκης

για την οποία «χαρά μεγάλη» γίνεται από τους ἀγγέλους στον Οὐρανό. Ὁ Θεός, ὡς δεχθεὶς με ἐπιεικεία καὶ τὴ δική μου προσφορά στον τομέα τῆς λατρευτικῆς ζωῆς...».

Τὸ ἐπιενέστερο κεφάλαιο τοῦ βιβλίου εἶναι τὸ 9ο, με τίτλο: «*Συνοπτικὴ ἀναφορὰ στὸ συγγραφικὸ ἔργο τοῦ Σεβ. Δράμας κ. Διονυσίου*». Τὸ ἔχει συντάξει ὁ ὁμιλῶν. Εἶναι δὲ τὸ ἐκτενέστερο κεφάλαιο, παρὰ τὴ συνοπτικότητα τῆς γραφῆς, γιὰ καὶ μόνη ἢ ἀναφορὰ τῶν τίτλων τῶν ἐκδομένων ἔργων τοῦ Σεβασμιωτάτου θὰ ἦταν ἀρκετὴ γιὰ τὸ σχηματισμὸ ἐνὸς κεφαλαίου!

Στὴν ἐνότητα, λοιπόν, αὐτὴ καταχωροῦνται ὅλα τὰ ἔργα τοῦ Μητροπολίτου, κατὰ σειρὰ καὶ χρονολογία ἐκδόσεως, με τὸν ἀριθμὸ τῶν σελίδων του γιὰ τὸ καθένα καὶ σύντομη περιλήψη τοῦ περιεχομένου του. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἔγινε καὶ μία, τρόπον τινά, κωδικοποίηση τῶν μέχρι τὸ 1990 ἐκδοθέντων 88 ἔργων τοῦ Σεβ)τάτου, στὰ ὁποῖα, φυσικὰ, πρέπει νὰ προστεθοῦν καὶ 12 τόμοι μετὰ τὰ «*Χρονικά, εἰσηγήσεις καὶ Πορίσματα Συνεδρίων*», ποὺ ἐκδόθηκαν μερίμνη του καὶ περιέχουν καὶ δικὰ του κείμενα. Ἐς ληφθεὶ ὑπ' ὄψη διὸ ὁ Σεβ)τος συντάξε καὶ ὠρισμένους *Προλόγους* σὲ βιβλία ἄλλων συγγραφέων, δημοσίευσε *Βιβλιοκρισίες* του σὲ περιοδικά, ἔκανε *Διαλέξεις* ἀπὸ τοῦ θήματος πολλῶν αἰθουσῶν καὶ *συμμετέσχε* με μελέτες του σὲ διαφόρους *αμιμητικὸς Τόμους*.

Γιὰ νὰ ἔχει πληρότητα ἢ σημερινὴ ἀναφορὰ μου στὸ συγγραφικὸ ἔργο τοῦ ἁγίου Δράμας, συμπληρώσω τὶς πληροφορίες γι' αὐτό, λέγοντας διὸ προσφάτως μὲν τέθηκε σὲ κυκλοφορία ὀγκώδης τόμος μετὰ τίτλο «*ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ*», ἐκδόσεως 468 σελίδων, ετοιμάζονται δὲ δύο ἀκόμη τόμοι μετὰ τίτλους «*ΕΘΡΤΙΟΙ ΑΝΑΒΑΘΜΟΙ*» καὶ «*ΔΕΙΜΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ*» ποὺ θὰ κυκλοφορηθοῦν σὲ λίγους μῆνες.

Λόγω, ἀκριβῶς, αὐτῆς τῆς πνευματικῆς παραγωγῆς τοῦ ὀξυγράφου καλάμου του, ἀπέσπασε τὴν εὐμενῆ κριτικὴ ἀνθρώπων τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ Τύπου. Ἐνδεικτικὰ ἀποσπάσματα ἀπὸ διάφορες κρίσεις γιὰ τὸ συγγραφικὸ του ἔργο παρατίθενται στὸ 10ο κεφάλαιο, ἐνῶ εἰδικὴ μνεία καὶ περιγραφή γιὰ τὴν τιμητικὴ διάκρισή του ἀπὸ τὴν Ἑνωσὴ Λογοτεχνῶν Βορείου Ἑλλάδος καταχωρίζονται στὸ 11ο κεφάλαιο, τὸ ὁποῖο συμπληρώνει καὶ εἰδικὸς πίνακας μετὰ πλήρη ἀναφορὰ τῶν Παρασῆμων,

Μεταλλίων καὶ Διπλωμάτων ποὺ τοῦ ἀπονεμήθηκαν στὴ διάρκεια τῆς 25ετίας.

Ἐπειδὴ πεποιθήση τοῦ σήμερα τιμωμένου Μητροπολίτου εἶναι διὸ ἀλάνθαστος κριτὴς — μετὰ τὴ σχετικὴ φυσικὰ ἔννοια τῆς λέξεως — *κάθε Κληρικῶν καὶ δημόσιον λειτουργῶν, εἶναι ὁ λαὸς καὶ τὰ πρόσωπα ποὺ κατὰ τεκμήριον τὸν ἐκφράζουν* - δηλ. ὁ Τύπος», καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ τὸν παραπάνω κανόνα «δὲν ἀποτελεῖ ἐξαιρέση καὶ ὁ Ἐπίσκοπος», στὸ 12ο καὶ τελευταῖο κεφάλαιο τοῦ βιβλίου, παραθέτει ἀποσπάσματα ἀπὸ δημοσιεύματα τοῦ Τύπου τῆς Δράμας, με κρίσεις γιὰ τὸ ἐν γένει ἔργο του, στὴ διάρκεια τῆς 25ετίας. Στὰ ἀποσπάσματα αὐτὰ γίνεται ἀναφορὰ σὲ ὅλα σχεδὸν τὰ «πεπραγμένα» τοῦ Σεβ)τάτου.

Τέλος στὸ «Παράρτημα» καταχωρίζονται, γιὰ λόγους καθαρὰ ἱστορικούς, τρία σημαντικὰ κείμενα:

Πρῶτον ἢ Ἄντιφώνησις, δηλαδὴ ἡ ὁμιλία του στον καθεδρικὸ ναὸ τῆς ἁγίας Σκέπης Ἐδέσσης, τὴν 21η Νοεμβρίου 1965, ἡμέρα χειροτονίας του σὲ Ἐπίσκοπο.

Δεύτερον ὁ Ἀποχαιρετιστήριος Λόγος του, στον ἴδιο ναὸ, τὴν 29η Νοεμβρίου 1965, διὰν ἀποχαιρετοῦσε τοὺς χριστιανοὺς τῆς Μητροπόλεως Ἐδέσσης καὶ Πέλλης, ὅπου ὑπηρετοῦσε ὡς ἱεροκήρυξ καὶ πρωτοσύγκελλος, καὶ

Τρίτον ὁ Ἐνθρονιστήριος Λόγος του ποὺ ἐκφωνήθηκε στὶς 19 Δεκεμβρίου 1965 στον καθεδρικὸ ναὸ Εἰσοδίων Θεοτόκου Δράμας.

Ὁ τόμος κλείνει μετὰ πίνακα τῶν Ἐνοριῶν, τῶν ἱερῶν ναῶν καὶ τῶν Ἐφημεριῶν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Δράμας, ὅπως εἶναι σήμερα.

Πρὶν κατέλθω τοῦ θήματος, θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ κάνω καὶ μία γενικὴ παρατήρηση: Τὸ βιβλίον «*ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΙΑ ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΗΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΩΣ, 1965 - 1990*» δὲν εἶναι μόνον ἕνας τόμος ποὺ παρουσιάζει τὰ προσωπικὰ πεπραγμένα τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Διονυσίου. Γιὰ τὸν σημερινὸ ἀναγνώστη, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸν μελετητὴ τοῦ μέλλοντος, εἶναι ἡ ἱστορία τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας καὶ — γιὰ τὸ ὄχι — καὶ τῆς ἐδούτερης περιοχῆς τοῦ Νομοῦ Δράμας.

Ἡ ἀναφορὰ στον ἱερὸ Κλήρο, τὶς ἀνεγέρσεις ναῶν, τὴν ἀγωγή νεότητος, τὶς Κατασκηνώσεις, τὰ Οἰκοτροφεῖα, τὶς Συνάξεις καὶ τὰ Συνέδρια, τὰ ἱστορικὰ ἱερὰ Μοναστήρια, τὸ συγγραφικὸ ἔργο, τὶς διαλέξεις κ.λπ., δὲν ἀποτελεῖ ἕνα σημαντικό κομμάτι ἀπὸ τὴν τοπικὴ Ἱστορία;

* * *

Ὅταν ὁ Σεβ. ἅγιος Δράμας κ. Διονύσιος, πρὶν

ΤΟ ΜΕΓΙΣΤΟΝ ΓΕΓΟΝΟΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Μετά τὴν Δημιουργίαν τοῦ Κόσμου, τὸ μέγιστον γεγονός τῆς παγκοσμίου Ἱστορίας εἶναι ἡ Γέννησις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, τῷ 7ῷ3, ἀπὸ κτίσεως Ρώμης, ἐπὶ Αὐτοκράτορος αὐτῆς Ὀκταδιανοῦ Αὐγούστου Καίσαρος, ἐπὶ βασιλείᾳ τῆς Ἰουδαίας, Ἡρώδου τοῦ Μεγάλου (τοῦ Βραφοκτόνου).

Ὁ ἐρμηνεύων τὴν Παλαιὰν Διαθήκην, μὲ τὸ φῶς τῆς Καινῆς Διαθήκης, Ἀπόστολος Παῦλος (6 - 67 μ.Χ.), βεβαιῶν τὸ ἱστορικὸν γεγονός τῆς Γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ, διακηρύττει, ὅτι, κατ' αὐτὴν «Θεός, ἐφανερώθη, ἐν σαρκί» (Α' Τιμ. 3,16), γεγονός, ὅπερ ὁ Θεός «προεπηγγείλατο διὰ τῶν Προφητῶν Αὐτοῦ» (Ρωμ. 1,2), «περὶ τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ, τοῦ γενομένου, ἐκ σπέρματος Δαβὶδ, κατὰ σάρκα» (Ρωμ. 1,3), ὃν «ἐξ-πέστειλεν ὁ Θεός, ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου» (Γαλ. 4,4), καὶ «ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτόν» (Ρωμ. 8,32), «παράκλησιν αἰώνιαν καὶ ἐλπίδα ἡγαθήν ἐν χάριτι» (Β' Θεσσ. 2,16) «καὶ ἄρχοντα καὶ λυτρωτήν» (Πράξ. 7,35. Ματθ. 16, 16-18), Χριστόν Μεσίτην (Α' Τιμ. 2,5. Ἔβρ. 8,6. 9,15. 12,24).

Εἶναι καὶ τὸ εὐφροσυνότερον τῶν γεγονότων, ἡ Γέννησις τοῦ Χριστοῦ, «ἡ ἐπιφάνεια τοῦ Σωτηρίου Λόγου» [Ἰούλιος Ἀφρικανός (160-240), Χρονικόν, I, PG 10, 65A. Ὁριγένης (185-254), Κατὰ Κέλσ. 8,12 PG 11, 1533B], «ἡ θεία Αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς ἐπιφάνεια» [Μ. Ἀθανάσιος (293-373), Περὶ τῆς Ἐνανθρωπ. 1.1 PG 25, 97A. - Κύριλλ. Ἀλεξ. (374-444), Εἰς τὸν Ἡσ. PG 70, 157. - Θεοδώρητ. Κύρ. (388-458), Εἰς Ψ. 89,16 PG 69, 1072], διότι ἔρχεται ἀποκαλύπτων τὸν σκοπὸν τῆς σωματικῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ «τὸ φθαρτὸν εἰς ἀ-

φθαρσίαν μεταβαλεῖν» (Μ. Ἀθανάσι., Περὶ τῆς Ἐνανθρωπ. 20,1 PG 25, 129C καὶ 29,3 (145C)).

Ἡ Γέννησις τοῦ προαιωνίου Μονογενοῦς Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐννεαμηναίου ἀνθρωπίνου γενοῦ, ἄρρενος Παιδίου, ἐκ παρθένου - γυναικὸς (Γεν. 3,15. - Ἡσ. 7,14. Βαρούχ 3, 36-38. - Γαλ. 4,4. - Ματθ. 1, 16-21), ἀποτελεῖ, κατὰ τὸν Ἀπ. Παῦλον, τὸ μέγα «Μυστήριον» τῆς Χριστιανικῆς Εὐσεβείας (Α' Τιμ. 3, 16), τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν Πίστεως, «Μυστήριον χρόνοις αἰώνιαις σεσιγημένον, φανερωθὲν δὲ νῦν, ἐν ταῖς προφητικαῖς φωναῖς καὶ τῇ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπιφανεῖα» (Ὁριγέν., Κατὰ Κέλσ. 2,4 PG 11, 801D).

Τὸ Σπήλαιον, ὅπου ἡ θεόνυμφος Μαρία ἔτεκε τὸν ἑαυτῆς υἱόν, τὸν Ἐμμανουήλ, ἦτο γνωστὸν, λήγοντος τοῦ πρώτου, μετὰ Χριστόν, αἰῶνος, εἰς τὸν Ἅγιον Φιλόσοφον καὶ Μάρτυρα Ἰουστίνου (100-165): «Ἐν... σπηλαίῳ τιγί, σύνεγγυς τῆς κώμης κατέλυσε καὶ... ἐτετόκει ἡ Μαρία τὸν Χριστόν» (Διάλογος 78,5 PG 6, 657D). Ἐγνώριζε τοῦτο τὸ πανάγιον Σπήλαιον καὶ τὴν, ἐν αὐτῷ θεοδέγμονα Φάτνην καὶ ὁ Ὁριγένης (185-254): «Δείκνυται τό, ἐν Βηθλεὲμ, Σπήλαιον, ἐνθα ἐγεννήθη καὶ ἡ, ἐν τῷ Σπηλαίῳ Φάτνη, ἐνθα ἐσπαργανώθη» (Κατὰ Κέλσ. 1,51 PG 11, 756A). Τὸ Μυστήριον τῆς Σαρκώσεως καὶ Ἐνανθρωπήσεως, ἐκ τῆς Θεοτόκου Παρθένου Μαρίας, τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Ἀπεΐρου Θεοῦ κορυφούται, ἐν τῇ δογματικῇ θεωρήσει, ὅτι, μολοντί ὁ Δεύτερος τῆς Τριάδος, καθαρὸν καὶ ἀπόλυτον ὦν πνεῦμα, ζῦλον καὶ ἀσώματον, συγκαταβάς, προσέλαβεν, ὕπερ οὐκ εἶχεν, ἀνθρώπινον,

ἀπὸ 25 χρόνια, ἐνθρονίζοιαν στήν Ἰ. Μητρόπολιν, δὲν ἐπέλεξε τυχαίως —ὅπως σημειώνει ὁ ἴδιος στὸν Πρόλογο τοῦ βιβλίου του— ὡς προμετωπίδα τοῦ λόγου του, τοῦ Προφήτου Ἡσαΐου τὸ λόγιον:

«Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ ἔνεκεν ἔχρισέ με, εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπεισάλκέ με, ἰάσασθαι τοὺς συντειρομένους τὴν καρδίαν, κηρῶσαι αἰχμαλώτους ἄφροισιν, τυφλοῖς ἀνάβλεψιν» (ξ' 1).

Ἡ διαρρηθείσα 25ετία μαρτυρεῖ γιὰ τὴν τήρηση τῶν ὑπεσχημένων ἐκ μέρους του. Καθὼς ἤδη ὁ Σεβ. ταιος διανύει τὴν 6' 25ετία, ἃς συνενώσω καὶ τίς δικές μου ταπεινὲς εὐχὰς σ' αὐτὲς ποῦ προηγήθηκα»

καὶ θὰ ἀκολουθήσουν, ὥστε ὁ ἅγιος Δράμας, μέχρι τέλους,

να εὐαγγελίζεται,
να θεραπεύει πνευματικῶς,
να κηρύττει, καὶ

να ἐπισκοπεῖ τίς ψυχὰς τοῦ ποιμνίου του, καὶ ν' ἀξιωθεῖ, διὰν ἐμφανισθεῖ ἐνώπιον τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης τοῦ Δικαίου Κριτοῦ, νὰ ἀναφωνήσῃ:

«Ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδιά, ἃ μοι ἔδωκεν ὁ Θεός...».

Ἀμήν.

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

Δ)ντῆς Ἐκδόσεων Ἀποστολικῆς Διακονίας

ἀδοξαμίαν σῶμα καὶ ὁ τέλειος Θεὸς ἐγένετο καὶ τέλειος ἄνθρωπος ἦτοι Θεάνθρωπος, οὐδέποτε ἔπαυσε γὰρ συμβασιλεύη τῷ Θρόνῳ τῆς Παντοκρατορικῆς Τριάδος, εἴτε κατέβαινε καὶ συγελαμβάνετο, ἐν τῇ θεοσιάστῳ γαστρὶ τῆς θεολέκτου Κόρης Μαρίας καὶ ἐκυφορεῖτο, ἐγγεάμηνον ὄλον, καὶ ἐσαρκουτο, καὶ ἐνηνθρώπει, καὶ ἀπετίκτετο, καὶ ἐσπαργαυότο καὶ ἀνεκλίνετο, ἐν τῇ Φάτνῃ (Ματθ. 1,25. 2,1. Λυκ. 2, 7-20) : «ἀλλ' οὐδέποτε τῷ Θρόνῳ ἢ Τριάδι ἐνέλειψε (= οὐδέποτε ἔμειναν δύο τῆς Ἁγίας Τριάδος τὰ πρόσωπα, ἐκ τῆς καταβάσεως καὶ ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου, συμβασιλεύοντος, ἐπὶ τοῦ Θρόνου μετὰ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ συναϊδίου Πνεύματος καὶ καθ' ὅλην τὴν κένωσιν τῆς Θείας Οἰκονομίας» [Πρόκλος ΚΠόλεως (370-466) Λόγ. 5,2 PG 65, 717C. - Πρὸλ. Θεοδώρητον Κύρου (378-458), Εἰς τὸν Ἰωήλ 2,30 PG 81, 1643 καὶ Ἐλλην. Παθμ. Θεραπ. 8 PG 83, 1008]. Πρὸ τοῦ ἱ. Ἐπιφανίου (313-403), ἢ Ἑορτῆ τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ ἐκαλεῖτο καὶ Ἐπιφάνιος ἡμέρα, ἀλλὰ καὶ Ἐπιφάνια: «Τὰ Ἐπιφάνια καλῶς εἴρηται ἢ ἔνσαρκος Γέννησις τοῦ Σωτῆρος... ἐπιφανέντος τοῖς Ποιμέσι καὶ τῷ κόσμῳ, διὰ τῆς τῶν Ἀγγέλων μαρτυρίας ἐπεφάνη δὲ καὶ τῇ Μαρίας καὶ τῷ Ἰωσήφ. Ἐν ἐκείνῃ δὲ τῇ ὥρᾳ καὶ ὁ Ἄστηρ ἐφάνη, ἐν τῇ Ἀνατολῇ τοῖς Μάγοις... καὶ αὐτὸ τὸ ρῆμα τῶν Ἐπιφανίων ἐποιεῖτο τὴν ἐπιφάνιαν, ἐκ τοῦ τὸν Ἡρώδη λέγειν τοῦ φανέντος ἀστέρου... τῆς τῶν Γενεθλίων Αὐτοῦ ἡμέρας, τοῦτέστιν Ἐπιφάνιων» [Ἐπιφάνιος (313-403), Αἴρεσ. 51,22 PG 41, 920A καὶ 51,27 936C].

Αἱ Ἀποστολικαὶ Διαταγαί, κατὰ τὸν 4ον αἰ. μ.Χ., ὀρίζουσαι τὸν «Κατάλογον τῶν τοῦ Κυρίου Ἑορτῶν, ἃς δεῖ φυλάσσειν, καὶ πότε τούτων ἐκάστη ὀφείλει ἐπιτελεῖσθαι» ὀνομάζουσι τὰ Χριστοῦγεννα «Γενέθλιον τοῦ Χριστοῦ ἡμέραν» καὶ «τὰ Θεοφάνια»: «Γενέθλιος ἦτις ἡμῖν ἐπιτελεῖσθω εἰκοστῇ πέμπτῃ τοῦ ἐνάτου μηνὸς (ἦτοι τοῦ Δεκεμβρίου, πρώτου θεωρουμένου τοῦ μηνὸς τῆς Δημιουργίας Μαρτίου)» (βιβλ. 5, 13, 1 καὶ βιβλ. 8, 33, 6). Ἀποσαφηνίζεται καὶ ἐπιβεβαιούται, ἀπὸ τὸ «Πασχάλιον Χρονικὸν» (Συνετάχθη, ἀπὸ τοῦ 350, μέχρι τοῦ 650) : «Χριστοῦ Γενέθλιον ὅπερ ἀπλανάως λίαν ἐορτάζει ἢ... Ἐκκλησία τῇ εἰκάδι πέμπτῃ τοῦ, κατὰ Ρωμαίους, Δεκεμβρίου μηνὸς» (σελ. 11 PG 92, 89A), ἀπὸ τὸν Ἰωάννην Νικαίας [870-930. - Περὶ τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, PG 96, 1449A] καὶ ἐνωρίτερον, ἀπὸ τὸν Ἁγ. Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον, περὶ τὸ 365, μαρτυροῦντα τὴν ἔλευσιν τῆς Ἑορτῆς τῆς 25ης Δεκεμβρίου, ὡς Ἑορτῆς τῶν Χριστοῦγεννῶν, ἀπὸ τῆς Δύσεως, τῆς Ὀρθοδόξου, τότε, Ρώμης (Εἰς τὴν Γενέθλιον ἡμέραν τοῦ Χριστοῦ, PG 49, 351 καὶ 56,

385). Ἀλλὰ καὶ ὁ ἱ. Ἰππόλυτος (165-235), τὴν Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ ὀνομάζων «πρώτην παρουσίαν ἡμῶν», «ἐν Βηθλεέμ» τοποθετεῖ «πρὸ ὀκτώ καλαγδῶν Ἰανουαρίου, ἦτοι, μετὰ τὴν 24ην Δεκεμβρίου (Εἰς τὸν Δανιήλ 4, 23, 3 PG 10, 645A). Τό, ἐν τῷ εὐλογημένῳ Σπηλαίῳ καὶ τῇ θεοδέγμονι Φάτνῃ τῆς Βηθλεέμ, ἀποκαλυπτόμενον ξένον καὶ παράδοξον Μυστήριον ἔστιν «ἢ ἐκ τῆς ἀείπαιδος (ἀειπαρθένου) Μαρίας, ἐν σαρκὶ θεανδρική θεοφάνεια τοῦ μὲν Πατρὸς βουληθέντος, τοῦ δὲ Υἱοῦ σαρκωθέντος, τοῦ δὲ Πνεύματος συνεργήσαντος» [Καيسάριος Ναζιανζηνός (4ος αἰ.), διὰλ. 167 PG 38, 1129], «ἢ θεοφάνεια τοῦ Ἐνὸς τῆς Ἁγίας Τριάδος» [Μεθόδιος († 311), Εἰς τὸν Συμ. καὶ τὴν Ἄγγελον, 2, PG 18, 352C], «ἢ κατὰ σάρκα τοῦ Χριστοῦ» (Χρυσόστομος (335-404), Εἰς Φιλογ. 3 PG 48, 748), «ἢ Ἑορτῆ τῶν γενεθλίων τοῦ Σωτῆρος» (Πρόκλος ΚΠόλεως (370-446), Λόγ. 7,1 PG 65, 757C).

Ἐπὶ αἰῶνας, ἐπιμόνως, οἱ Προφῆται τοῦ Ἰσραὴλ οἱ θεόπνευστοι, οἱ θεοφώτιστοι Ποιηταὶ καὶ Φιλόσοφοι τῶν ἐθνικῶν καὶ αἱ Σίβυλλαι προκατήγγελλον, ὅτι ἔρχεται ὁ θεοεπάγγελτος (Γέν. 3,15) καὶ προσδοκώμενος (Γέν. 49,10), παρὰ πάντων τῶν ἐθνῶν Λυτρωτῆς καὶ Σωτῆρ Θεῖος Μεσσίας [Εὐσέβιος (260-340) Εὐαγγελ. Προπαρασκευῆ 1,2 PG 21, 29B], ὅστις «Ἀληθινὸς Θεὸς ἐστίν, ὁ Υἱὸς, καὶ πρὸ τοῦ γενέσθαι αὐτὸν ἄνθρωπον, καί, μετὰ τὸ γενέσθαι, Μεσίτην Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπον Ἰησοῦν Χριστὸν» [Μ. Ἀθανάσιος (293-373), Περὶ τῆς Ἐνανθρωπ. καὶ κατὰ Ἀρειαν. 22 PG 26, 1024]. Ἡ ἄμεσος προσδοκία τοῦ Λυτρωτοῦ Μεσίου Σωτῆρος Χριστοῦ ἐνεῖχε καὶ τὴν προσδοκίαν τῆς θεοεπαγγέλτου καὶ προπεφητευμένης πολλαχῶς καὶ πολυτρόπως θεολέκτου Κόρης (Γέν. 3,15. Ἦσ. 7,14. Γαλ. 4,4. Βαρούχ 3, 36-38), ἣτις θὰ συνελάμβανε τὸν κατερχόμενον Θεὸν Λόγον, καί, κυφοροῦσα, θὰ ἐσάρκωνεν Αὐτόν, μητρικῶς, ἀναδεικνυμένη Θεογεννήτρια καὶ Θεομήτωρ καὶ Θεοτόκος, καὶ τὴν ὁποῖαν ἅπαντες οἱ θεοφώτιστοι ἄνθρωποι ἀνέμενον, «τὴν σωτηρίαν, δι' αὐτῆς, ἀπεκδεχόμενοι» [Ἰωάννης Εὐδοκίου (870-930), Λόγ. εἰς τὴν Σύλληψιν τῆς ἁγ. Θεοτόκου, 11, PG 96, 1476C. - Ταράσιος ΚΠόλεως (740-806), Λόγ. εἰς τὰ Εἰσόδια τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, 15, PG 98, 1500B].

Ἡ ἀποκάλυψις τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ἢ πραγματοποιηθεῖσα, ὑπὸ τοῦ, ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας, τεχθέντος Θεανθρώπου Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀποτελεῖ τὴν δάσιν καὶ τὴν προϋπόθεσιν τῆς σωτηρίας: «Ἡ σωτηρία τῆς λογικῆς φύσεως, ἢ γνωσίας ἐστίν ἢ τοῦ Θεοῦ» (Ὁριγέν., εἰς Ψ. 53,3 PG 12, 1401).

Τό, ἐπὶ τῆς Θεοδέγμονος Φάτνης τοῦ ἀξιῦμνήτου

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Ὁ μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Δαμασκηνός.

Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, ἐξ ἀφορισμῆς τῶν ἀποκαλυπτικῶν τοῦ ἀνδριάντος τοῦ ἀοιδίου Ἀρχιεπισκόπου Δαμασκηνοῦ καὶ τοῦ μετ' αὐτῶν συνδεδέντος μνημοσύνου, ἐν τῷ σχετικῷ λόγῳ του, ὅστις δημοσιεύεται ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος τεύχους τῆς «Ἐκκλησίας», παρουσίασε κατὰ σφαιρικὸν τρόπον τὴν προσωπογραφίαν καὶ τὸ ἀξιοθαύμαστον ἐκκλησιαστικὸν καὶ ἐθνικὸν ἔργον τοῦ ἀειμνήστου πνευματικοῦ πατρὸς καὶ προκατόχου του. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἐτόνισεν ἐπιγραμματικῶς τὰ ἐξῆς:

«Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός μετ' τὴν ἰσχυρὰν ὀραματικὴν του δύναμιν κατενόησεν ἀμέσως τὸ περιεχόμενον τῆς κρισίμου κλήσεώς του... Ἡσθάνθη... ὅτι ὄφειλε νὰ ὑψωθῆ ὡς Ποιμὴν καὶ Ἐθνάρχης, ὁ ὁποῖος, ἂν χρειασθῆ, θὰ θυσιάσῃ καὶ τὴν ζωὴν του ἀκόμῃ... Ὑπῆρξε ὑπέρφωτον ὑπόδειγμα χριστιανοῦ ποιμένου καὶ Ἑλληνοπατριώτου, τείχος ἀκλόνητον προστάσιας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ λαοῦ μας, ἄγρυπνος, στοργικὸς, εὐφρέστατος εἰς τοὺς ἐλιγμούς του ἀπέναντι τῶν κατακτητῶν, θαρραλέος ὡς λέων ἐνώπιον τῶν ἀπειλῶν των, μετ' τὸ εὐρὸν σιγήθους του πληθῆρες ἀγάπης πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ τὴν πατριδα.

»Κατέστη οὕτως ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός ὁ νέος Μωϋσῆς, ὁ ὁποῖος ὡς πραγματικὸς ἡγέτης ἐπέρασε τὸ ποίμνιον, πρὸς τοῦ ἐνεπιστεύθη ἡ Ἐκκλησία, διὰ μέσου φοβερῶν δεινῶν καὶ δοκιμασιῶν τετραχρόνου ζοφεροῦ δουλείας εἰς τὸ μέγα φῶς τῆς ἐλευθερίας...».

»Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ ἐν μέσῳ τοῦ ἐμφυλίου ἐκείνου σπαραγμοῦ τῶν τέκνων του, πάλιν ὁ

Σπηλαίου τῆς Βηθλεέμ, κείμενον ἐσπαργανωμένον Θεῖον Βρέφος τῆς Θεοτόκου Παρθένου Μαρίας, μετὰ τῶν Ποιμένων (Λουκ. 2, 8-20) καὶ τῶν Μάγων (Ματθ. 2, 1-12) προσκυνουμένον λατρευτικῶς, ὡς «τὸν Θεὸν ἡμῶν τὸν Σωτῆρα, εἷς τε τὸ παρὸν εἷς τε τὸ μέλλον» [Κλήμης Ἀλεξ. (140-215), Στρωμ. 4, 20 PG 8, 1337C], εὐλαβῶς καὶ μεθ' υἱτικῆς φιλοστοργίας μεγάλυνοντες καὶ τὴν, παρὰ τὴν ἀγίαν Φάτνην, ἀκτινοβολούσαν τὴν θεομητορικὴν αἴγλην, ἀειπάρθενον Μητέρα τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἀρχιμ. ΕΥΘ. ΕΛ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ

Ἀθηνῶν Δαμασκηνός, πιστὸς εἰς τὸ διπλοῦν καθήκον τοῦ Χριστιανοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνοῦ, ἐσήκωσε τὸ βάρος μιᾶς ἀνυπολογίστου εἰς κινδύνους εὐθύνης, καὶ ἐν ἀπουσίᾳ πάσης ἄλλης ἐπὶ ἐθνικοῦ ἐδάφους πολιτικῆς ἀρχῆς, ἐδέχθη νὰ κρατήσῃ εἰς τὰς σιταβάρας, πεπειραμένως τὸν χεῖρας τὰ ἡνία τῆς χώρας, ὑπέκων καὶ πάλιν εἰς τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας».

Ὅθεν ὁ ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν ἀποκαλυφθεὶς ἀνδριάς θὰ ὑπομνηστικῶς ἐσαεὶ τὴν ὀφειλομένην τιμὴν καὶ εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν μακάριον Μέγα Ἄνδρα, πεφωτισμένον Προφητεράρχην, Ἀντιβασιλέα καὶ Προδυνουργόν, «ὅστις κατηγαλῶθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν» τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους.

Ἡ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας περὶ τοῦ AIDS.

Ἡ μεγάλη ἀπειλὴ ἐκ τῆς «μάστιγος τοῦ αἰῶνος» μας συνετέλεσεν, ὥστε, κατὰ τὸ τρέχον ἔτος, αἱ ἀνὰ τὸν κόσμον καὶ ἐν Ἑλλάδι ἐκδηλώσεις κατὰ τὴν «παγκόσμιον ἡμέραν κατὰ τοῦ AIDS» νὰ εἶναι πλέον ἐκτεταμέναι καὶ πλέον οὐσιαστικαί. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἠκούσθη, ὡς ἔπροεπε, καὶ ἡ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία πρέπει νὰ τύχῃ τῆς δεούσης προσοχῆς.

Ὡς ἐτόνισεν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, «ἡ παγκόσμιος ἡμέρα κατὰ τοῦ AIDS εὐαισθητοποιεῖ ὄλους μας στὴν ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος αὐτοῦ, πρὸς ἀπασχολεῖ τὴ σύγχρονη ἀνθρωπότητα. Οἱ εἰδήμονες προτείνουν διαφόρους τρόπους, ἀλλὰ ἡ Ἐκκλησία ἔχει νὰ προτείνῃ τὸ ἄριστον φάρμακον, πρὸς εἶναι ἡ κατὰ Χριστὸν ζωὴ, ἡ μὴ ἐκτροπὴ ἐκ τοῦ ἡθικοῦ νόμου, καὶ νὰ συστήσῃ τὸν τρόπον ζωῆς, τὸν ὁποῖο διδάσκει ἡ ἑλληνορθόδοξη παράδοσίς μας. Συμπάσχουμε καὶ ποιοῦμε γιὰ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀσθένειας τοῦ AIDS καὶ κάνομε τὰ πάντα γιὰ νὰ ἀπαλύνουμε τὸν πόνο τῶν συνανθρώπων μας καὶ κυρίως νὰ δώσωμε νόημα ζωῆς».

Αἱ ἐπιγραμματικαὶ καὶ χρυσταλλίνης διαυγείας ἐπισημάνσεις τοῦ Μακαριωτάτου ὑποδεικνύουν τὴν ἀρίστην ὁδὸν τόσον τῆς προληπτικῆς, ὅσον καὶ τῆς ἐπὶ τοῦ πνευματικοῦ πεδίου θεραπευτικῆς ἀντιμετώπισεως τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος φοβεροῦ νόσου.

Ἀντανακλοῦν εἰς τὴν ὄλην Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ κοινότης Μελισσιῶν Κορίνθου ἀνεκήρυσεν

προσφάτως Ἐπίτιμον Δημότιον τῆς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Κορίνθου κ. Πατελεήμονα. Τοῦτο ἐγένετο ἵνα τιμηθῇ ἡ ἐθνική, ποιμαντική, κοινωνική, συγγραφική, οἰκουμενική (διορθόδοξος καὶ διεκκλησιαστική) καὶ λοιπὴ παντοειδής προσφορὰ τοῦ διακεκριμένου Ἱεράρχου, ἔνεκα τῆς ὁποίας οὗτος, —ὡς καὶ ἄλλοι ἐκλεκτοὶ Ἱεράρχαι—, ἀνεκηρύχθη Ἐπίτιμος Διδάκτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Ὡσαύτως πρέπει νὰ ἐξαρθῇ, ὅτι κατὰ τὴν Ἑβδομάδα τῆς Ἐθελοντικῆς Αἰμοδοσίας ὁ «Υπουργὸς Ὑγείας καὶ Πρόνοιας» ἀπένευεν εἰς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Κορίνθου κ. Πατελεήμονα τιμητικὴν πλακέταν, διότι οὗτος ἐνεπνεύσθη, ἴδρυσεν καὶ κατ' ἄριστον τρόπον ὠργάνωσε τὸ Κεντρικὸν Γραφεῖον Αἰμοδοσίας, τοῦθ' ὅπερ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα —διὰ τῆς συμμετοχῆς τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Κορίνθου— νὰ ἀσπασθῇ ὁ ἐθελοντισμὸς ἀπὸ 1,80)0 εἰς 600)0 καὶ πλέον ἐν τῷ Νομῷ Κορινθίας. Ἡδὴ ἐν τοῖς ἀρχαίοις τοῦ Κεντρικοῦ Γραφείου Αἰμοδοσίας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κορίνθου ὑπάρχοντι σήμερον 3.500 συνειδητοὶ Ἐθελονταὶ Αἰμοδοταὶ ἐν ὑποδειγματικῇ ταξινόμησει, ἡ ὁποία ἐξασφαλίζεται δι' ἀρίστον συστήματος πληροφορικῆς.

Εἶναι περιττὸν νὰ προσθέσωμεν, ὅτι αἱ πρὸς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Κορίνθου τιμητικαὶ αἰται διακρίσεις ἀντανακτοῦν εἰς τὴν ὅλην Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, ἣτις κοσμεῖται ὑπὸ ἐκλεκτῶν καὶ δραστηρίων Ἱεραρχῶν, ὡς κατ' ἐπανάληψιν ἔχει ἐξαρθῇ ἀπὸ τῶν σιγῶν τούτων.

Τιμητικαὶ ἐκδηλώσεις διὰ τὸν ἀειμνήστον. Μητροπολίτην Ἡλείας κυρὸν Ἀθανάσιον.

Ὁφείλονται χάριτες εἰς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Ἡλείας κ. Γερμανὸν διὰ τὴν πρωτοθυλίαν του πρὸς διοργάνωσιν τῶν γενομένων «τιμητικῶν ἐκδηλώσεων διὰ τὴν προβολὴν τῆς προσωπικότητος καὶ τοῦ ἔργου τοῦ ἀειμνήστου Προκατόχου του Μητροπολίτου Ἡλείας κυροῦ Ἀθανασίου». Ἡ λαμπρὰ πρωτοθυλία αὕτη ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Γερμανός, ὡς τονίζει ἐν τῷ κειμένῳ τῆς ὑπ' ἀριθ. 7)1990 ἀποφάσεώς του, ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν:

«1. Τὴν ὑποχρέωσιν τῶν ἐπιγενομένων νὰ τιμοῦν ἔργοις καὶ λόγοις τὴν μνήμην τῶν προγόνων καὶ δι' «τῶν προκαθημένων τῆς ἀγάπης» καὶ ἀναλωσάντων ἑαυτοὺς ὑπὲρ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου.

»2. Τὴν μεγίστην προσφορὰν εἰς πάντας τοὺς ἡμεῖς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως τοῦ ἀειμνήστου Προκατόχου του, «αἰδία δὲ τὴν κοινωνικὴν διὰ τῆς δη-

μιουργίας εἴκοσι καὶ πλέον εὐαγῶν Ἱδρυμάτων μεγάλῃς μέχρι σήμερον κοινωνικῆς προσφορᾶς.

»3. Τὴν συμπλήρωσιν (τὸ ἔτος 1991) δέκα εἰδῶν ἀπὸ τὴν πρὸς Κύριον ἐκδημίαν του — ἐκοιμήθη τὴν 1ην πρὸς 2αν Σεπτεμβρίου 1981 εἰς Φλωρεντίαν».

Ἀσφαλῶς ἡ Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος θὰ ἐπλουτίσει σημαντικῶς καὶ οὐσιαστικῶς καὶ αἱ περὶ τῆς καθ' ὅλον ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς ἐντυπώσεις, ἀξιολογήσεις καὶ κρίσεις θὰ ἦσαν δικαιότεραι καὶ ἀντικειμενικώτεραι, ἐὰν διάδοχοι τῶν πρὸς Κύριον ἐκδημούντων διαπρεπῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν ἐμερίμων διὰ τὴν προβολὴν τῆς προσωπικότητος καὶ τοῦ ἔργου τῶν Προκατόχων των.

Τεράστιον κοινωνικὸν καὶ ποιμαντικὸν ἔργον.

Ἐπιφυλασόμενοι νὰ μνημονεύσωμεν ἐν Χρονικῶν τῆς τιμητικᾶς ἐκδηλώσεως πρὸς προβολὴν τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Ἡλείας κυροῦ Ἀθανασίου, ἐπισημαίνομεν ἐνιαυθὰ δι' ἓξ τῶν τιμητικῶν τούτων ἐκδηλώσεων ἧτο ἡ ἐκδοσις ὀγκώδους ἐκ 552 μεγάλων σελίδων καλλιτεχνικῶς τετυπωμένου Τιμητικοῦ Τόμου «Εἰς μνήμην ἐπισκόπου Ἀθανασίου Βασιλοπούλου, Μητροπολίτου Ἡλείας καὶ Ὡλένης (1968 - 1981)» (Ἐκδοσις Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἡλείας, Ἀθῆναι 1991). Ἡ ἐξαίρετος ἐκδοσις ἐπραγματοποιήθη μερίμνη Ἐπιτροπῆς, προεδρευομένης ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἀνθίμου.

Ἐν τῷ Προλόγῳ τοῦ Τόμου τούτου, τοῦ ὁποίου τὸ περιεχόμενον θὰ παρουσιασθῇ προσεχῶς ἐν Βιβλιοκρισίᾳ, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἡλείας κ. Γερμανός, ὅστις ἀθορόβως συνεχίζει καὶ διευρύνει τὸ ἔργον τοῦ Προκατόχου του, ἐπισημαίνει, ὅτι «ὁ ἀοίδιμος Ἀθανάσιος ἔχει μείνει διὰ τοὺς πολλοὺς ὡς ὁ μοναδικὸς Μητροπολίτης Ἡλείας τῶν ἔργων τῆς ἀγάπης καὶ τῆς φιλανθρωπίας», ὁ ὁποῖος «ἐδημιούργησε ὄντως ἓνα τεράστιον καὶ εὐρέως φάσματος κοινωνικὸν ἔργον. Ἐὰν τὸ παρασιωπήσῃ κανεὶς, «οἱ λίθοι κεκράξονται» (Λουκ. ιθ' 40). «Ὁμως ἡ δημιουργία τοῦ μεγάλου κοινωνικοῦ ἔργου του εἶναι μόνον ἡ ἐξωτερικὴ καὶ ἀμέσως ἐμφανὴς πλευρὰ τῆς διακονίας του. Ἡ προσφορὰ του ὑπῆρξε βαθύτερη, πρὸ πλατεῖα καὶ περισσότερον οὐσιαστικὴ ἀπὸ αὐτό, πρὸν ἐφάνη.

»Ἡ παρουσία τοῦ Μητροπολίτου Ἀθανασίου εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἡλείας καὶ ἡ ποιμαντικὴ διακονία του εἰς αὐτὴν ὑπῆρξε σταθμὸς εἰς τὴν ἱστορικὴν τῆς πορεία. Ἐγινε ὀρθόσημον ἀλλαγὴ εἰς τὸ ὅλον φρόνημα καὶ τὴν δοᾶσιν τοῦ Κλήρου καὶ Λαοῦ τῆς Μητροπόλεως. Ἐφερε μὴν ἀλλαγὴ στὴν καθόλου θεώρησι τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας, ἐνεργ-

γοποίησε τὸ λαϊκὸ στοιχείο, ἀνοιξε προοπτικὴ δρόσεως καὶ ἐδημιούργησε παράδοσι πρὸς συνέχισιν αὐτῆς... Ὁ ἀείμνηστος Ἀθανάσιος ὑπῆρξε τὸ κατάλληλον ὄργανον τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν πρόπονα χρόνον, διὰ τὰ πραγματοποιηθῆ ἢ ἀνανέωσις, ἢ δραστηριοποίησις καὶ ἢ προώθησις τῆς καθόλου προσφορᾶς τῆς Μητροπόλεως Ἡλείας».

Ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ Χριστιανισμός.

Συμφώνως πρὸς σημείωμα, δημοσιευθὲν εἰς τὰ Νέα (3.12.1991), ὁ γάλλος ἐλληνοεὐρωπαϊκὸς Ζὰν - Πιερ Βερνάν, ὁμιλῶν εἰς τὴν «Republica» περὶ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἀφ' ἐνὸς ἐκδηλώνει νοσταλγίαν διὰ τὴν θρησκείαν των, ἢ ὅποια ἦτο «χωρὶς δόγματα καὶ δοξασίες, χωρὶς ἐκκλησίες» (!), καὶ ἀφ' ἑτέρου, καθ' ὅλως δογματικὸν καὶ ἥκιστα πειστικὸν τρόπον, προβάλλει τὴν δῆθεν ὑπεροχὴν τοῦ «ἐλληνικοῦ αἰτισμοῦ» ἐναντι τῆς περὶ «προσώπων» χριστιανικῆς ἀντιλήψεως. «Τὸ αἶμα, —λέγει—, γὰρ τοὺς Ἕλληνες εἶναι πάνω ἀπὸ ὅλα κοινωνικά. Προσδιορίζεται σὲ σχέση μὲ τοὺς ἄλλους. Ἀποκτᾷ τὴν ταυτότητά του μέσα ἀπὸ μία πορεία πνευματικῆ καὶ κοινωνικῆ, πὸν τὴ χαρακτηρίζει ὁ ὁρθὸς λόγος. Ὁχι μέσω τῆς ἀναφορᾶς πρὸς τὸν Θεό, ὅπως σὸν Χριστιανισμό».

Εἶναι λυπηρὸν ὅτι ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐλληνοεὐρωπαϊκός, ὁ ὁποῖος προβάλλεται ὡς «μεγάλος», ἀφ' ἐνὸς παραθεωρεῖ ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἦσαν «κατὰ πάντα ὡς δεισιδαιμονέστεροι» (Πράξ. ιζ' 22) καὶ ἀνῆγγιρον πλῆθος ναῶν, «σεβασμάτων» καὶ θωμῶν δεύτερον λησμονεῖ, ὅτι τὸ κοινωνικὸν ἐνδιαφέρον διὰ τοὺς ἄλλους προεβλήθη κατ' ἐξοχὴν ὑπὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τρίτον ἀντιπαρέχεται τὸ γεγονός ὅτι τὸ ἰδεώδες τῆς κοινωνίας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ὡς «κοινωνίας ἐλευθέρων πολιτῶν» δὲν ἐξησφάλιζε τὰ δικαιώματα τῶν ἀναπήρων, τῶν γυναικῶν, τῶν θρησκειῶν καὶ νηπίων, τὰ ὅποια ἐκινδύνευον ἐκ τῆς ἐπιτροπόμενης θρησκειονομίας, καὶ ἰδίως τῶν δούλων, οἱ ὁποῖοι ἦσαν περισσότεροι τῶν «ἐλευθέρων πολιτῶν».

Ἀσφαλῶς ὁ ἀρχαῖος ἐλληνικὸς πολιτισμὸς εἶναι ἀξιοθαύμαστος καὶ πρέπει νὰ προβάλλεται δεόντως, ἀλλ' αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι πρέπει νὰ κλείωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐνώπιον τῶν κηλίδων καὶ σιγμάτων του, τὰ ὅποια ἤρθθησαν μόνον διὰ τῆς διδασχῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ, κατὰ τὴν ὁποίαν «οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος, οὐδὲ Ἕλληνας, οὐκ ἔνι δούλος οὐδὲ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι ἄσεν καὶ θῆλυ» (Γαλ. γ' 28). Ὁ Χριστιανισμὸς μετεμόρφωσε τὸ ἀρχαῖον ἐλληνικὸν οὐμανιστικὸν ἰδεώδες εἰς ὀλοκληρωμένον ἀνθρωπισμόν.

Εἰσηγηταὶ Θετικῶν Ἐπιστημῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ διακεκομμένος συγγραφεὺς, κριτικὸς καὶ ἀρθρογράφος κ. Μάριος Πλωρίτης ἐν προσφάτῳ σημειώματι αὐτοῦ ἐπεσήμανεν εὐστόχως τὰ ἑξῆς:

«Ὅσοι δὲν ἔχουν χάσει μνήμη καὶ εὐαισθησίες, θὰ δοκιμάσουν συγκίνηση ἀληθινὴ ἂν ἐπισκεφθοῦν τὴν ἐκθεση Βιβλίων Θετικῶν Ἐπιστημῶν τοῦ 18ου καὶ 19ου αἰώνα, πὸν ὁργάνωσαν ἡ Γεννάδειος Βιβλιοθήκη καὶ οἱ Φίλοι τοῦ Μουσείου Μηλεῶν Πηλίου». Τί πὸ ἐκκλησιαστικὸ καὶ σεβαστὸ ἀπ' τὶς δεκάδες βιβλία, πὸν φωτισμένοι Ἕλληνες τῆς διασπορᾶς ἐγράψαν καὶ τύπωσαν, μὲ μόχθους καὶ θυσίες, γὰρ νὰ μεταδώσουν σὸ ὑπόδουλο γένος τὶς ἀπαραίτητες γνώσεις σ' ὅλους τοὺς κλάδους τῶν τότε ἐπιστημῶν, ἀπὸ τὰ Μαθηματικὰ ὡς τὴν Ἱστορίαν, ἀπ' τὴ Γεωγραφίαν ὡς τὴ Φυσικὴν, «εἰς παῦσιν τῆς δεισιδαιμονίας», ἕπως σημειώνεται στὴν προμετωπίδα ἐνὸς ἀπ' αὐτά; Ὄνόματα σεπτά, ἀσάλευτα σὺς γραφικὸς τίτλους τῶν βιβλίων αὐτῶν, ὀνόματα ἀνθρώπων πὸν πρῶτος καὶ μέγας πόθος τους ἦταν νὰ ἀναβιώσουν τὸ ἔθνος —ἀπὸ τὸν Μεθόδιο Ἀνθρακίτη ὡς τὸν Βενιαμὴν Λέσβιος, καὶ ἀπὸ τὸν Ρήγα ὡς τοὺς «Δημητρίους», τὸν Δανιὴλ Φιλιππίδη καὶ τὸν Γρηγόριον Κωνσταντῆ, πὸν ἡ μοναδικὴ «Γεωγραφία νεωτερικῆ» τους ξαναεκδόθηκε πρόσφατα μὲ γνώση καὶ σιοργὴ ἀπὸ τὴν κ. Αἰκ. Κουμαριανοῦ. Ἀναδρομὲς σὰν τὴν ἐκθεση αὐτή, ἀναφτερόνουν — ἀλλὰ καὶ θλίβουν, διὰ ἀκολουθοῦν εἰ ἀναπότρεπτες συγκρίσεις μὲ τωρινὰς ἀθλιότητες» (Τὸ Βῆμα, 1.12.1991).

Ἄς ἐπιτραπῆ εἰς ταῦτα νὰ προστεθῆ, ὅτι πάντες οἱ ἀνωτέρω ὀνομασθῆ μνημονεῖται φωτισταὶ τοῦ Γένους ἀποθῆναι ὑπὸ βαθείας χριστιανικῆς πίστεως καὶ ἦσαν ἐκκλησιαστικαὶ προσωπικότητες. Οἱ Μεθόδιος Ἀνθρακίτης, Βενιαμὴν ὁ Λέσβιος, Δανιὴλ Φιλιππίδης καὶ Γρηγόριος Κωνσταντῆς ἦσαν κληρικοὶ (ἱερομόναχοι), ὁ δὲ Ρήγας εἶναι γνωστὸς διὰ τὸ χριστιανικὸν του φρόνημα, τὸ ὁποῖον διακηρύσσεται ἐν τῷ «Θουρίῳ» του, ἐν τῷ ὁποίῳ τονίζεται ὅτι «σιανρός, πίστις καὶ καρδιά... γρημερίζουν τωρανίαν, τιμοῦν ἐλευθερίαν, ὅπ' ἔδωκεν ὁ Πλάσις». Ἐξ ἄλλου εἰς τὸν κατάλογον τῶν ὀνομάτων τούτων θὰ ἠδύνατο νὰ προστεθῆ καὶ πλῆθος ὀνομάτων ἄλλων ἐκπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι, ὡς λ.χ. οἱ Εὐγένιος Βούλγαρις καὶ Νικηφόρος Θεοτόκης, ἔχουν ἐξυμνηθῆ, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ ὡς εἰσηγηταὶ τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

ΧΡΟΝΙΚΑ

**Χρονικὸν τῶν ἀποκαλυπτηρίων
τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Δαμασκηνοῦ**

Σαρανταδύο χρόνια μετὰ τὸν θάνατό του καὶ ἕκα-
τὸ ἀπὸ τῆ γέννησής του, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος,
μὲ δαπάνη τῶν Ἱ. Μητροπόλεων, ἀνήγειρε στὸν πρὸ
τοῦ Καθηδρικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν χῶρο ἀνδριάντα ἀπὸ
μπροῦντζο τοῦ αἰοιδίμου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ
πάσης Ἑλλάδος - Ἀντιβασιλέως καὶ Πρωθυπουργοῦ
τῆς Ἑλλάδος κυροῦ Δαμασκηνοῦ, ἔργο τοῦ γλύπτη
Φάνη Σακελλαρίου. Τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάν-
τος τέλεσε τὴν Κυριακὴ 1 Δεκεμβρίου, στίς 10.30'
π.μ., ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλ-
λάδος κ. Σεραφεῖμ, πού ὑπῆρξε πνευματικὸ τοῦ ἀνά-
στημα, ὁ ὁποῖος ἐξεφώνησε θαρσυψήμαντο λόγο. Προη-
γουμένως ὁ Μακαριώτατος προέστη, στίς 10 π.μ.,
στὸν Καθηδρικό Ναὸ Ἀθηνῶν, ἐπιμνημοσύνου δεή-
σεως.

Στὸν ἀνδριάντα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Δαμασκηνοῦ
κατέθεσαν στεφάνους ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας ὁ
Μακαριώτατος, τῆς Πολιτείας ὁ Ὑπουργὸς Ἐθνικῆς
Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Γ. Σουφλιάς, τῆς Βου-
λῆς τῶν Ἑλλήνων ὁ κ. Ἡλίας Βουγιουκλάκης, τῆς
Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς κ. Μιχαὴλ
Σακελλαρίου, τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ τῆς Θεο-
λογικῆς Σχολῆς ὁ Κοσμήτωρ τῆς κ. Ἡλίας Οἰκονόμου,
ἡ Ἀντιστασιακὴ Ὀργάνωση Λέλα Καραγιάννη, ὁ
Πρέσβυς τοῦ Ἰσραὴλ στὴν Ἀθήνα, ἐκ μέρους τοῦ
Ἱεροῦ Συνδέσμου Κληρικῶν Ἑλλάδος ὁ Πρόεδρος
του Πρωτ. Ν. Αὐγερινόπουλος.

Ἦταν ἐπίσης παρόντες οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Φθιώ-
τιδος κ. Δαμασκηνός, Σύρου, Τήνου κ.λπ. νήσων κ.
Δωρόθεος, Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς κ. Ἀγαθό-
νικος, Μηθύμνης κ. Χρυσόστομος, Θήρας κ. Παντε-
λεήμων καὶ Νικαίας κ. Ἰάκωβος, οἱ πρ. Ὑπουργοὶ
κ. Γερ. Ἀποστολάτος, Στ. Παπαθεμελῆς καὶ Ἀπ. Κρά-
τσας, ὁ Γεν. Γραμματεὺς Θρησκευμάτων κ. Γ. Παπα-
κωνσταντίνου, οἱ Ἀκαδημαϊκοὶ κ. Α. Ἀγγελόπουλος,
Σόλων Κυδωνιάτης, Ἰωάννης Γεωργιάκης, Περικλῆς
Θεοχάρης, οἱ Πρόεδροι τῶν Τμημάτων τῆς Θεολογι-
κῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν κ. Χρ. Βούλγαρης καὶ Κ. Σκου-
τέρης, ἄλλοι Καθηγητές, ὁ Νομικὸς Σύμβουλος τῆς
Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κ. Γ. Λιλαῖος, ἐκπρόσωποι
τῶν στρατιωτικῶν καὶ ἀστυνομικῶν ἀρχῶν, μέλη ἀντι-
στασιακῶν ὀργανώσεων, πολλοὶ κληρικοὶ καὶ πλῆθος
κόσμου.

Τιμὲς ἀπέδωσε ἄγλημα καὶ φιλαρμονικὴ τοῦ στρα-
τοῦ. Μετὰ τὰ ἀποκαλυπτήρια, προσφέρθηκε καφῆς
στὴν Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν. I. M. X.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Ἀρχιμ. Συμεῶν Κοῦτσα, Ἡ νηστεία
τῆς Ἐκκλησίας (γιατί, πότε καὶ πῶς νη-
στεύουμε), σειρά «Θεωρία καὶ Πράξις», ἔκδ. Ἀπο-
στολικῆς Διακονίας, Ἀθήνα 1991, σελ. 142.

Ὁ π. Συμεῶν εἶναι πολὺ γνωστὸς στὸ ἀναγνωστι-
κὸ κοινὸ ἀπὸ διάφορα βιβλία του καὶ κυρίως ἀπὸ τὴν
ἐξαιρετικὴ ἐργασία του ἐπάνω στὸν Μεγάλον Κανόνα
τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου Κρήτης, πού κυκλοφόρησε μὲ πολ-
λὴ ἐπιτυχία στίς ἐκδόσεις τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.
Σήμερα μᾶς προσφέρει, στὴ νέα καὶ πολὺ κομψὴ καὶ
χρησιμώτατη νέα σειρά «Θεωρία καὶ Πράξις», ἕνα βι-
βλίον πού ἔλειπε —καὶ ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς καὶ ἀπὸ τὸ λαό.
Ἡ νηστεία, πού ἡ Ἐκκλησία μας ἀπὸ αἰῶνων ἔχει
καθορίσει, ἀγνοεῖται καὶ παρεξηγεῖται ἀπὸ πολλοὺς ὡς
θεσμὸς πεπερασμένος, ἐνῶ οἱ σύγχρονοι διαιτολόγοι καὶ
οἰκολόγοι τὴ συνιστοῦν γιὰ διαφορετικὸς λόγους, ἀλλὰ
μὲ τίς «σοφὲς δόσεις» πού ἡ πείρα τῆς Ἐκκλησίας συνι-
στᾶ! Ὁ π. Συμεῶν, μέσα σὲ τέσσερα κεφάλαια, δίνει
καὶ τὰ θεωρητικὰ (ἱστορικὰ - θεολογικὰ) πλαίσια τῆς
Νηστείας, ἀλλὰ καὶ τὴν πρακτικὴ σημασία τῆς νη-
στείας γιὰ τὴν πνευματικὴ μας ζωὴ, μὴν παραλείπον-
τας νὰ μᾶς δώσει καὶ τίς «ἀπολυτὲς περιόδους» καὶ τίς
ἡμέρες τῆς καταλύσεως, μαζὶ μὲ τίς μεγάλες ἢ μικρὲς
περιόδους πού ὁ λαὸς τοῦ Κυρίου, πού ἀκολουθεῖ τὴν
Ἐκκλησία, νηστεύει. Μᾶς βοηθεῖ νὰ μὴν ἰδοῦμε σὰν
τυπικὴ πρᾶξι τὴ νηστεία, μὰ σὰν θετικὴ πρᾶξι ἐκ μέ-
ρους τοῦ πιστοῦ, μ' ἕνα βαθύτερο πνευματικὸ περιε-
χόμενο.

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

Ἀνδρέου Θεοδώρου, «Ἄμωμοι ἐν
ὁδῷ, Ἀλληλοῦϊα» (Σχόλιο ἐρμηνευτικὸ
στὴ Νεκρώσιμη Ἀκολουθία), Ἐκδόσεις Ἀποστο-
λικῆς Διακονίας, Ἀθήνα 1990, σελ. 264.

Ὁ πολυγραφώτατος κ. Θεόδωρος, ἄλλοτε Καθηγη-
τῆς τῆς Ἱστορίας τῶν Δογμάτων στὴ Θεολογικὴ μας
Σχολή, δὲν ἔπαψε ποτὲ νὰ μᾶς διδάσκει, καὶ μετὰ τὴν
ἐκούσια (πού τόσο μᾶς κόστισε) ἀποχώρησή του ἀπὸ
τὸ Πανεπιστήμιο, εἴτε μὲ τὰ βιβλία εἴτε μὲ τὰ ἄρθρα
του σὲ περιοδικὰ καὶ ἑφημερίδες. Καὶ ἡ διδασκαλία του
ἔχει τὸ ἄρωμα τὸ αἰθέριο τῆς ὀρθοδόξου πνευματικώ-
τητος, πού δὲν τὸ μαραίνει οὔτε τὸ ἐξατμίζει —ὅταν
ὑπάρχει γνήσιο— οὔτε ἡ σοφία οὔτε ἡ αὐστηρὴ ἐπιστή-
μη. Αὐτὸ τὸ ἄρωμα διακρίνουμε καὶ ὁσφραϊνόμεθα μὲ
ἕλες τίς αἰσθήσεις μας καὶ στὸ νέο βιβλίον του, πού ἔχει
γιὰ θέμα του τὴν τόσο ζεστὴ καὶ τόσο ἀνθρώπινη, πλή-
ρη χαρμολύπης Ἀκολουθία, μὲ τὴν ὁποία Ἐκκλησία

μας ξεπροβοδίζει για τήν αιώνια ζωή τὰ κοιμηθέντα ἐν Κυρίῳ τέκνα της. Θεωρῶ τὸ βιβλίον αὐτὸ ἐν' ἀπὸ τὰ πιὸ κατανοητικὰ καὶ τὰ πιὸ ψυχωφελῆ πού ἔχουμε· καὶ για τὸ θέμα του, μὰ καὶ για τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο τὸ διεξέρχεται ὁ κ. Θεοδώρου. Καὶ τὰ Εἰσαγωγικά καὶ ὁ Σχολιασμός εἶναι θαυτάτα θεολογικά κείμενα, γραμμένα ἕως καὶ για τοὺς ὀλιγογράμματους. Για τὸν ἀπαιτητικώτερο ἀναγνώστη ὑπάρχουν καὶ οἱ ὑποσημειώσεις, μὲ τὰ σχόλια καὶ τὶς παραπομπές, καθὼς καὶ τὰ πλούσια παραθέματα — ἀπὸ πατερικὲς ἢ σύγχρονες πηγές καὶ βοηθήματα. Ἕνα βιβλίον για ὅλα τὰ χριστιανικά σπίτια, καὶ για κάθε θεολογική, ἱερατικὴ βιβλιοθήκη.

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

Στυλιανοῦ Γ. Παπαδοπούλου, Πατρολογία (τόμ. Β', ὁ τέταρτος αἰώνας. Ἁγία τολή καὶ Δύση), Ἀθήνα 1990, σελ. 758.

Ὁ καθηγητὴς τῆς Πατρολογίας στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Στυλ. Παπαδόπουλος μὰς εἶχε προσφέρει τὸ 1977 τὸν Α' τόμο τῆς Πατρολογίας του. Σήμερα μὰς δίνει τὸν Β' τόμο της, κατὰ πολὺ ὀγκωδέστερο καὶ τυπογραφικὰ ἐντυπωσιαστικώτερο. Ἐγκρατέστατος στὸν πατρολογικὸ χῶρο καὶ εἰδικώτατος στὸ μάθημα, πού διδάσκει χρόνια τώρα στοὺς φοιτητὰς μας, ὁ κ. Παπαδόπουλος θέτει στὴ διάθεση τῶν φοιτητῶν, ἀλλὰ καὶ κάθε φίλου τοῦ βίου καὶ τοῦ ἔργου τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας, ἕνα μνημειῶδες ἔργο. Μὲ βιβλιογραφία ἐξαντλητικὴ καὶ μὲ εἰσαγωγικά στοὺς Πατέρας καὶ στὴ θεολογία τους, μὰς δίνει τὶς φιλολογικὲς καὶ τὶς θεολογικὲς προϋποθέσεις για νὰ πλησιάζουμε σωστά τοὺς μεγάλους Πατέρας — ἐδῶ, συγκεκριμένα τοῦ Δ' αἰῶνος — πού εἶναι οἱ πύργοι τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Θεολογίας μας. Ἄλλοι ἀρμοδιώτεροι κάλαμοι, θὰ ὑπογραμμίσουν λεπτομερέστερα τὶς ἀρετὲς καὶ τὴ μοναδικὴ σημασία για τὶς δύσκολες μέρες μας αὐτοῦ τοῦ ἔργου. Ἐμεῖς, ἐδῶ, θέλουμε νὰ ὑποσημειώσουμε, ὅσο γίνεται πιὸ ἀπλά, τὴν ἐξωτερικὴ καλλιπέπεια καὶ τὴν ἐσωτερικὴ ὀριμότητα στὴ θεολογικὴ σκέψη τοῦ συγγραφέως. Ἀκόμη, καὶ τὸ φοβερὸ ἐνδιαφέρον πού παρουσιάζουν τὰ περιεχόμενα τοῦ βιβλίου, ὅπου, μεταξύ ἄλλων, ὁ ἀγνωστός γλῆπει νὰ γίνεται λόγος μακρὸς καὶ ὑπεύθυνος για τὸν Μεθόδιο Ὀλύμπου, Εὐσέβιο Καισαρείας, Παχώμιο, Μ. Ἀντώνιο, Μ. Ἀθανάσιο, Ἐφραίμ Σύρου, Μάρκελλο Ἀγκύρας, Μ. Βασίλειο, Μακάριο, Κύριλλο Ἱεροσολύμων, Γρηγόριο Θεολόγο, Γρηγόριο Νύσσης, Δίδυμο Τυφλό, Εὐάγγριο Ποντικό, Ἐπιφάνιο Κύπρου κ.π.ἄ.

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερά Μητρόπολις Δημητριάδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεραῖς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημεριῶν τῶν Ἱερῶν Ναῶν 1) Ἀγίων Ἀναργύρων Πορταριάς, 2) Ἀγίας Παρασκευῆς Κοκκωτῶν, 3) Ἀγίας Μαρίνης Ἀφήσου καὶ 4) Ἀγίου Κωνσταντίνου Γαύριανης, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Βόλῳ τῇ 2ῃ Δεκεμβρίου 1991

† Ὁ Δημητριάδος ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ζακύνθου

Προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν κατ' ἐξαίρεσιν δι' ἐπιλογῆς —κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 15 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 5)1978 Κανονισμοῦ— πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως κλάδου ΔΕ (Διοικητικοῦ ὑπαλλήλου) τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱεραῖς Μητροπόλεως, καλοῦμεν τοὺς ἐνδιαφερομένους ὅπως, ἐντὸς εἰκοσαήμερου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, ὑποβάλλωσι εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱεραῖς Μητροπόλεως σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν κατὰ Νόμον ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν.

Οἱ ὑποψήφιοι διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ὡς ἄνω θέσεως δέον, ἵνα ἔχωσι καὶ τὰ λοιπὰ δι' ἐκκλησιαστικὸν ὑπάλληλον προσόντα, ὡς ταῦτα ὀρίζονται ἐν τοῖς ἀρθροῖς 6 ἕως 13 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 5)1978 Κανονισμοῦ.

Ὁ χρόνος καὶ τόπος συγκλήσεως τῆς ἀρμοδίας Ἐπιτροπῆς θέλουσι ἀνακοινωθῆ τοῖς ἐνδιαφερομένοις δι' ἰδιαίτερας ἀνακοινώσεως τῆς Ἱεραῖς Μητροπόλεως.

Ἐν Ζακύνθῳ τῇ 4ῃ Δεκεμβρίου 1991

† Ὁ Ζακύνθου ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἱερά Μητρόπολις Μυτιλήνης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει: 1. τὰς διατάξεις τοῦ Π. Δ. 1398)73 «περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων παρὰ τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν καὶ ταῖς Ἱεραῖς Μητροπόλεσι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, 2. τὴν ὑπ' ἀριθμ. 1342)76 ἡμετέραν ἀπόφασιν, 3. τὰς διατάξεις τῆς ὑπ' ἀριθμ. 2104)76 ἐγκυκλίου τῆς Ἱεραῖς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ ἀναδιαρθρώσεως τῶν ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων», 4. τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 1 τοῦ Ν. 673 «περὶ ἀνακατανομῆς καὶ ρυθμίσεως ὀργανικῶν τινῶν θέσεων Διακόνων καὶ 5. τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρων 33-34 καὶ 36 καὶ 37 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2)69 Κανονισμοῦ «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν τῶν ὑποψηφίων Διακόνων πρὸς πλή-

Π Ρ Α Ξ Ι Σ

ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΙΕΡΑΠΥΤΝΗΣ ΚΑΙ ΣΗΤΕΙΑΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΙΔΡΥΜΑ
ΠΑΝΑΓΙΑ ΑΚΡΩΤΗΡΙΑΝΗ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΣ 1

«Περὶ ἰδρύσεως καὶ λειτουργίας Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρυματός ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΝΑΓΙΑ ΑΚΡΩΤΗΡΙΑΝΗ» ἐν τῇ Ἱερᾷ Σταυροπηγιακῇ Μονῇ Παναγίας Ἀκρωτηριανῆς καὶ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου Τοπλοῦ Σητείας».

ΗΜΕΙΣ, Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
ΙΕΡΑΠΥΤΝΗΣ ΚΑΙ ΣΗΤΕΙΑΣ ΦΙΛΟΘΕΟΣ

Ἀποφασίζομεν

Τὴν ἰδρυσιν καὶ λειτουργίαν, ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐξάρτησιν καὶ ἐποπτείαν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρυματός εἰς τὴν Ἱεράν Σταυροπηγιακὴν Μονὴν Παναγίας τῆς Ἀκρωτηριανῆς καὶ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου Τοπλοῦ Σητείας, ὑπὸ τὴν ἐπω-

ρῶσιν τῶν κενῶν ὀργανικῶν θέσεων τῶν Ἱερῶν Ναῶν: α) Ἀγίου Θεράποντος Μυτιλήνης, β) Ἀγίου Γεωργίου Πολιχνίτου, γ) Ἀγίας Βαρβάρας Παμφίλων καὶ δ) Ἀγίου Νικολάου Πλωμαρίου, καλοῦμεν τοὺς θουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν.

Ἐν Μυτιλήνῃ τῇ 5ῃ Δεκεμβρίου 1991

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν α) Ζωοδόχου Πηγῆς Μεσαγροῦ, β) Κοιμήσεως Θεοτόκου Συκούντας, γ) Ἀγίας Παρασκευῆς Πηγῆς, καλοῦμεν τοὺς θουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημο-

νυμίαν «ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΑΚΡΩΤΗΡΙΑΝΗ», οὔτενος οἱ σκοποὶ ἀναφέρονται εἰς τὸ ἐπισυναπτόμενον τῇ παρούσῃ Καταστατικὸν συστάσεως τοῦ Ἰδρυματος, ἀποτελούμενον ἐκ δώδεκα (12) ἀρθρῶν. Τὰ τῆς Διοικήσεως καὶ Λειτουργίας τοῦ ἀνωτέρω Ἰδρυματος, θέλομεν ὀρίσει δι' ἄλλων, ἐν συνεχείᾳ, ἀποφάσεων σχετιζομένων πρὸς τὸν ἐσωτερικὸν κανονισμὸν λειτουργίας τοῦ Ἰδρυματος.

Ἐν Ἱεραπέτρῃ τῇ 7ῃ Δεκεμβρίου 1991

† Ὁ Ἱεραπύτνης καὶ Σητείας ΦΙΛΟΘΕΟΣ

ΣΥΣΤΑΣΙΣ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ
ΠΑΡΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙ
ΙΕΡΑΠΥΤΝΗΣ ΚΑΙ ΣΗΤΕΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Σύστασις, Ἔδρα καὶ Σφραγίς.

Ἄρθρον 1

Συνιστάται Ἐκκλησιαστικὸν Ἰδρυμα παρὰ τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Ἱεραπύτνης καὶ Σητείας ὑπὸ τὴν ἐπω-

σιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Μυτιλήνῃ τῇ 5ῃ Δεκεμβρίου 1991

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Πατρῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγ. Ἀθανασίου Καλάνου Ἀχαΐας,

καλοῦμεν τοὺς θουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Πάτραις, τῇ 5ῃ Δεκεμβρίου 1991

† Ὁ Πατρῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

γυμνίαν «Ἴδρυμα Παναγία ἢ Ἀκρωτηριανή».

Ἔδρα τοῦ ἀνωτέρω Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος εἶναι ἡ Ἱερά Σταυροπηγιακὴ Μονὴ Παναγίας τῆς Ἀκρωτηριανῆς καὶ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου Τοπλοῦ Σητείας.

Ἄ ρ θ ρ ο ν 2

Τὸ Ἴδρυμα ἔχει ἰδίαν σφραγίδα, κυκλικήν, φέρουσαν ἐν τῇ περιφερείᾳ τὰς λέξεις «ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΙΕΡΑΠΥΤΤΗΣ ΚΑΙ ΣΗΤΕΙΑΣ» καὶ ὑπ' αὐτὴν καὶ ἔσωθεν: «ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΡΩΤΗΡΙΑΝΗΣ», ἀκολουθῶς δὲ Σταυρὸν εἰς τὸ κέντρον τοῦ ὁποίου ἀναγράφεται τὸ μονόγραμμα: Α Ω (Ἀρχὴ καὶ τέλος).

Ἄ ρ θ ρ ο ν 3

Σκοποὶ καὶ ἐπιδιώξεις.

Σκοποὶ καὶ ἐπιδιώξεις τοῦ Ἰδρύματος εἶναι:

1. Ἡ ἴδρυσις καὶ ἡ λειτουργία ἐν τῇ ἔδρᾳ τοῦ Ἰδρύματος Σχολῶν Ἀγιογραφίας, Ευλογγραφίας, Μαρμαρογλυπτικῆς, Τυπογραφίας, Βιβλιοδεσίας καὶ Ἀργυροχρυσοποιίας.

2. Ἡ ὀργάνωσις ἐκπαιδευτικῶν συγκεντρώσεων ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἐπιμορφώσεως στελεχῶν εἰς τοὺς τομεῖς Γεωργίας, Κτηνοτροφίας, Δενδροκομίας, Μελισσοκομίας καὶ Κοινοτικῆς Συνεταιριστικῆς ἐπιμορφώσεως ἐν τοῖς πλαισίοις τῶν προγραμμάτων τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος (Ε.Ο.Κ.).

3. Ἡ ἐκδόσις βιβλίων καὶ περιοδικῶν ἐκδόσεων ἐπιστημονικοῦ, θρησκευτικοῦ, ἱστορικοῦ καὶ λαογραφικοῦ περιεχομένου, καθὼς καὶ ἡ ἀνατύπωσις βιβλίων, τὰ ὁποῖα ἔχουν καταστῆ σπάνια καὶ δυσέυρετα.

4. Ἡ δημιουργία προτύπου Γεωργοκτηνοτροφικοῦ φορέως πρὸς ἀξιοποίησιν τῶν καταλλήλων ἐδαφικῶν ἐκτάσεων.

5. Ἡ ἀναπαλαίωσις, ἀναστήλωσις καὶ συντήρησις παραδοσιακῶν Οἰκισμῶν, τῇ συνεργασίᾳ τῶν ἀρμοδίων Κρατικῶν φορέων καὶ ἡ κατάλληλος ἐκμετάλλευσις αὐτῶν.

6. Ἡ ὀργάνωσις καὶ παραγωγή ταινιῶν ἀφορώντων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὰς δραστηριότητας αὐτῆς καὶ τὴν ἐν γένει ἱστορίαν καὶ λαογραφικὴν παράδοσιν τῆς Νήσου.

7. Ἡ ὀργάνωσις φιλοξενιῶν ὑπὸ τύπον κατασκηνώσεως, οἰκογενειακοῦ χαρακτήρος, ἐπὶ μονίμων οἰκισκῶν, εἰς τὴν προσπάθειαν ἀναβιώσεως ἡθῶν καὶ ἐθίμων τῶν χωρίων τῆς Ὑπαίθρου.

8. Ἡ χορήγησις ὑποτροφιῶν εἰς ἀριστεῖς Κρήτας σπουδαστὰς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σχολῶν. Αἱ ὑποτροφίαι δύνανται γὰ ἐπεκταθῶσι, προσδευτικῶς, καὶ εἰς ἀριστεύσαντας μαθητὰς, ἀνεξαρτήτως φύλου, τῶν Λυκείων τῆς ἐκκλησιαστικῆς Περιφερείας τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως, ἀπαραιτήτως ὅμως διακρινομένους διὰ τὸ ἦθος, τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ὑποδειγματικὴν αὐτῶν συμπεριφορὰν ἐν τῇ Κοινωνίᾳ.

9. Ἡ ἴδρυσις καὶ λειτουργία εἰς τὴν πόλιν Σητείας ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟῦ ΚΕΝΤΡΟῦ, διὰ τὴν στέγασιν Σχολῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς, ὡς καὶ τὴν ὀργάνωσιν, ἐν αὐτῷ, ὁμιλιῶν, διαλέξεων, προβολῶν καταλλήλων κινηματογραφικῶν ταινιῶν καὶ τὴν διοργάνωσιν ἐκθέσεων βιβλίου, ἀγιογραφίας καὶ λαϊκῆς χειροτεχνίας.

10. Ἡ ἴδρυσις Κέντρου προστασίας καὶ συμπαρστάσεως τῆς Οἰκογενείας.

11. Ἡ ἴδρυσις Κέντρου βοήθειας καὶ συμπαρστάσεως ἀσθενῶν καὶ ἀπονοσηλευομένων.

12. Ἡ ἴδρυσις ἐν τῇ ἡμέδαπῃ ἢ ἀλλοδαπῇ παρατημάτων τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος, ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ λήψις παντὸς ἐτέρου μέτρου, τὸ ὁποῖον, κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ἦθελε κριθῆ ἀπαραίτητον διὰ τὴν ὑλοποίησιν τῶν ἀνωτέρω σκοπῶν καὶ ἐπιδιώξεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Ἄ ρ θ ρ ο ν 4

Διοίκησις καὶ ἐκπροσώπησις τοῦ Ἰδρύματος.

Τὸ Ἴδρυμα τελεῖ ὑπὸ τὴν αἰγίδα, τὴν ἐποπτείαν καὶ τὴν πνευματικὴν προστασίαν τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Ἱεραπύτνης καὶ Σητείας.

Διοικεῖται ὑπὸ ἑπταμελοῦς Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ἀποτελουμένου ἐκ τοῦ ἐκάστοτε Μητροπολίτου Ἱεραπύτνης καὶ Σητείας, ὡς Προέδρου, ἀναπληρουμένου ὑπὸ τοῦ νομίμου αὐτοῦ ἀναπληρωτοῦ, ὑπὸ τοῦ ἐκάστοτε Ἡγουμένου τῆς Ἱεράς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Παναγίας Ἀκρωτηριανῆς, ἐνὸς Ἐφημερίου, ἐνὸς Μηχανικοῦ, ἐνὸς Νομικοῦ καὶ δύο εὐσεβῶν καὶ εὐπόληπτων προσώπων, ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν, πάντων προερχομένων ἐκ τῆς οἰκείας Μητροπολιτικῆς Περιφερείας.

Ἡ θητεία τῶν μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου (Δ.Σ.) εἶναι διετής, δυναμένη γὰ ἀνανεωθῆ. Ἡ ἀντικατάστασις μέλους τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καὶ πρὸ τῆς λήξεως τῆς θητείας του, ἐναπόκειται εἰς τὴν ἀπόλυτον κρίσιν τοῦ Προέδρου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ἀποφασίζει περὶ πκι-

τὸς θέματος ἀφορῶντος εἰς τὸ Ἴδρυμα, ἰδίᾳ δὲ διὰ τὴν ὀργάνωσιν, λειτουργίαν καὶ διαχειρίσιν αὐτοῦ.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον συντάσσει καὶ ἐγκρίνει τὸν προϋπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν τοῦ Ἰδρύματος, διορίζει δὲ καὶ παύει τὸ προσωπικὸν αὐτοῦ, κατὰ τὰς διατάξεις ἐσωτερικοῦ Κανονισμοῦ λειτουργίας, ὅστις θέλει, ἐν τούτῳ τῷ μεταξύ, συνταχθῆ ἀρμοδίως.

Ἀποδέχεται τὰς πάσης φύσεως πρὸς τὸ Ἴδρυμα δωρεάς.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον εὑρίσκεται ἐν ἀπαρτία, παρόντος τοῦ Προέδρου καὶ τριῶν (3), τουλάχιστον, ἐκ τῶν μελῶν αὐτοῦ.

Αἱ ἀποφάσεις αὐτοῦ λαμβάνονται κατὰ πλειοψηφίαν, ἐν ἰσοψηφίᾳ νικῶσης τῆς ψήφου τοῦ Προέδρου.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ἐκλέγει καὶ ὀρίζει εἰς τὴν πρώτην αὐτοῦ συνεδρίαν τὸν Ἀντιπρόεδρον, τὸν Ταμίαν, τὸν Γραμματέα, καθὼς καὶ τριμελῆ ἐξελεγκτικὴν Ἐπιτροπὴν διαχειρίσεως τοῦ Ἰδρύματος, ἀναθέτει δὲ, κατ' ἔτος, εἰς ὀρκωτὸν λογιστὴν τὸν ἔλεγχον τῆς διαχειρίσεως.

Εἰσηγητὴς τῶν θεμάτων τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου εἶναι ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ἰδρύματος, ὅστις καὶ παρίσταται εἰς τὰς συνεδριάσεις, ἄνευ ψήφου.

Τὴν ἡμερησίαν διάταξιν τῶν θεμάτων τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καταρτίζει ὁ Πρόεδρος, συνεπικουρούμενος ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ἰδρύματος.

Τὸ ἀξίωμα τοῦ μέλους τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου εἶναι τιμητικόν.

Τὸ Ἴδρυμα ἐκπροσωπεῖται ἐνώπιον πάσης Ἀρχῆς, ἐν τῷ Κράτει ἡμῶν, ὑπὸ τοῦ Προέδρου αὐτοῦ ἢ ὑπὸ τοῦ ὀριζομένου ὑπ' αὐτοῦ μέλους τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου ἢ καὶ τοῦ Διευθυντοῦ αὐτοῦ, εἰς ἕκρωσ ἐπειγούσας περιπτώσεις.

Μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ἀδικαιολογητικῶς ἀπέχον ἐπὶ τρεῖς συνεχεῖς συνεδριάσεις, θεωρεῖται αὐτοδικαίως παραιτηθῆν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ἄ ρ θ ρ ο ν 5

Πόροι τοῦ Ἰδρύματος.

Οἱ πόροι τοῦ Ἰδρύματος προέρχονται ἐκ τῆς χορηγίας τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Τοπλοῦ καὶ τῶν πάσης φύσεως πρὸς αὐτὸ δωρεῶν. Καὶ συγκεκριμένως:

α) Ἐκ τῆς μεταβιβάσεως ἀκινήτου περιουσίας, ἰδιοκτησίας τῆς Ἱερᾶς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Παναγίας τῆς Ἀκρωτηριανῆς.

β) Ἐκ τῶν προαιρετικῶν εἰσφορῶν Ἱ. Μονῶν, Ἱ. Ναῶν καὶ Ἱ. Προσκυνημάτων.

γ) Ἐκ τῶν κληρονομιῶν, κληροδοσιῶν καὶ δωρεῶν ὑπὲρ τοῦ Ἰδρύματος ἢ ἀφιερωμάτων παντὸς τρίτου ὑπὲρ αὐτοῦ, καθὼς καὶ ἐκ τῶν ἐξ αὐτῶν προερχομένων ἐσόδων.

δ) Ἐκ τῶν, τυχόν, εἰσφορῶν Δήμων, Κοινοτήτων, Ὄργανισμῶν, Σωματείων κ.λπ.

ε) Ἐκ τῶν, τυχόν, ἐπιχορηγήσεων τοῦ Κράτους ὑπὲρ αὐτοῦ.

στ) Ἐκ παντὸς νομίμου ἐσόδου.

Ἄ ρ θ ρ ο ν 6

Διαχειρίσεις.

Ἡ διοίκησις καὶ διαχειρίσις ἀπάσης τῆς ἀκινήτου καὶ κινήτης περιουσίας τοῦ Ἰδρύματος διενεργεῖται ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου.

α) Ἡ ἐκμίσθωσις τῆς ἀκινήτου περιουσίας τοῦ Ἰδρύματος διενεργεῖται διὰ φανεράς πλειοδοτικῆς δημοπρασίας. Ἡ διάρκεια τῆς μισθώσεως, διὰ μὲν τὰ γεωργοκτήματα ἢ καὶ βοσκοτόπους εἶναι δεκαπενταετῆς (15). Διὰ τὰς μισθώσεις θερμοκηπίων προηγημένης τεχνολογίας ἢ διάρκεια αὐτῶν εἶναι εἰκοσαετῆς (20).

β) Ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ μισθώσεως οἰκοπεδαγρῶν, οἱ ὅποιοι θέλουσι χρησιμοποιηθῆ διὰ τὴν ἀνεγερσιν τουριστικῶν καταλυμάτων, πολυτελείας ἢ πέντε (5) Ἀσπέρων, ἢ σύμβασις παραχωρήσεως τῆς χρήσεως, ἐπ' ἀνταλλάγματι, θὰ εἶναι δυνατὴ μέχρι τοῦ χρονικοῦ ὀρίου τῶν ὀγδοήκοντα (80) ἐτῶν, κατ' ἀνώτατον ὄριον. Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον, ἐκτιμὸν τὸ ὕψος τῆς ἐπενδύσεως, δύναται γὰ ἀξιομερίων, ἀναλόγως, τὴν διάρκειαν τῆς συμβάσεως, παραχωρήσεως καὶ χρήσεως, ἐπιδιώκον τὸ μέγιστον δυνατὸν ἀποτέλεσμα, ἐπὶ προφανεῖ ὠφελείᾳ, συμπάσης τῆς περιοχῆς.

γ) Ἐφ' ὅσον ἢ ἐπένδυσις κρίνεται ὑπὸ ἐπιτροπῆς εἰδικῶν ὡς ἐπωφελῆς, εὐνόητον ὅτι, πρὸ πάσης συμβάσεως παραχωρήσεως καὶ χρήσεως, θέλει προηγηθῆ πρόσκλησις ἐπιδείξεως ἐνδιαφέροντος δι' εὐρείας δημοσιότητας εἰς τὸν ἡμερησίον καὶ περιοδικὸν Τύπον καὶ γενικῶς εἰς πᾶν μέσον ἐνημερώσεως.

δ) Ἡ εἰς χρῆμα συνισταμένη περιουσία τοῦ Ἰδρύματος, εὐνόητον ὅτι θὰ κατατίθεται, ἐπὶ προθεσμίᾳ, εἰς τὰς Τραπεζὰς ἢ εἰς ἀγορὰν μετοχῶν Τραπεζῶν ἢ ἐτέρων ἀξιοχρέων Ἐταιρειῶν.

ε) Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Ἰδρύματος δύναται ἐξ ἰδίων αὐτοῦ πόρων γὰ προβῆ εἰς τὴν ἀξιοποίη-

σιν μέρους τής ακινήτου περιουσίας του, ἐφ' ὅσον συντρέχουσιν αἱ κατωτέρω προϋποθέσεις:

1. Πλήρης οικονομοτεχνική μελέτη.
2. Τὸ 65% τοῦ κεφαλαίου διὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ ἔργου, μὴ ὑπολογιζομένη εἰς τοῦτο ἢ ἀξία γῆς, καὶ
3. Ἡ ὁμόφωνος ἀπόφασις τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου.

Ἄρθρον 7

Ἐν περιπτώσει διαλύσεως τοῦ Ἰδρύματος ἢ περιουσία αὐτοῦ περιέρχεται αὐτοδικαίως εἰς τὴν Ἱερὰν Σταυροπηγιακὴν Μονὴν Παναγίας Ἀκρωτηριαγῆς Τοπλοῦ Σητείας.

Ἄρθρον 8

Οἰκονομικὴ διαχείρισις.

1. Ἡ οἰκονομικὴ διαχείρισις τοῦ Ἰδρύματος περιλαμβάνει ἑτησίαν περίοδον περίπου, ἣτις ἄρχεται τὴν 1ην Ἰανουαρίου καὶ λήγει τὴν 31ην Δεκεμβρίου τοῦ ἰδίου ἔτους. Κατ' ἐξαίρεσιν ἢ πρώτη διαχειριστικὴ περίοδος ἄρχεται ἀπὸ τὴν ἡμέραν δημοσιεύσεως εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως τοῦ σχετικοῦ Π. Δ. ἐγκρίσεως τῆς συστάσεως τοῦ Ἰδρύματος, ἢ ὅποια δύναται νὰ παραταθῆ μέχρι τὴν 31ην Δεκεμβρίου τοῦ ἐπομένου ἡμερολογιακοῦ ἔτους, δι' ἀποφάσεως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου λαμβανομένης εἰς τὴν πρώτην συνεδρίασίν του.

2. Ἡ οἰκονομικὴ διαχείρισις πραγματοποιεῖται μὲ δάσιν τὸν προϋπολογισμὸν καὶ ἀπολογισμὸν ἐσόδων καὶ ἐξόδων, καταρτιζομένου συμφώνως ταῖς διατάξεσι τῶν ἄρθρων 101 καὶ 102 τοῦ Α.Ν. 2039/1939 καὶ τοῦ ἀπὸ 20.12.39 σχετικοῦ διατάγματος.

Ἄρθρον 9

Βιβλία καὶ Στοιχεῖα.

1. Τὸ Ἴδρυμα τηρεῖ ὑποχρεωτικῶς τὰ ἀκόλουθα βιβλία καὶ στοιχεῖα: α) Βιβλίον Πρωτοκόλλου ἀλληλογραφίας. β) Βιβλίον Πρακτικῶν Συνεδριάσεων Διοικητικοῦ Συμβουλίου. γ) Βιβλίον Λογιστικῆς παρακολουθήσεως εἰς τὸ ὅποιον καταχωρίζονται διὰ χρονολογικῆς σειρᾶς καὶ λογιστικῆς τάξεως ἅπαντα τὰ ἔξοδα καὶ ἔσοδα τοῦ Ἰδρύματος τὰ πραγματοποιηθέντα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς χρήσεως. δ) Βιβλίον Μητρώου ὑποτρόφων εἰς τὸ ὅποιον καταχωροῦνται τὰ ὀνόματα τῶν ὑποτρόφων, ἢ σχολὴ εἰς τὴν ὁποίαν φοιτοῦν, ὁ χρόνος καὶ τὸ ποσὸν τῆς ὑποτροφίας ἐκάστου

ὑποτρόφου καὶ τὰ λοιπὰ στοιχεῖα, τὰ ὅποια ὀρίζονται ἐκ τῶν διατάξεων τοῦ ἀρ. 34 τοῦ ἀπὸ 18.8.1941 Καν. Δ/τος. ε) Βιβλίον Μητρώου χορηγήσεως οἰκονομικῶν ἐνισχύσεων καὶ βραβείων.

Ἄρθρον 10

Ἐκλογή καὶ ἀνακήρυξις ὑποτρόφων.

1. Δικαίωμα ὑποτροφίας ἔχουν οἱ σπουδασταί, οἱ ὅποιοι διακρίνονται ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ διὰ τὸ ἦθος καὶ τὴν ὄλην πληρότητα. Οἱ δικαιούχοι (ὑποτροφιῶν) θὰ εἶναι πρόσωπα, τὰ ὅποια συγκέντρωνουν τὰ ἀνωτέρω προσόντα. Ἐὰν οἱ δικαιούχοι εἶναι περισσότεροι τῶν προβλεπομένων ὑποτρόφων, τότε ἐὰν μὲν ὑπάρχη δυνατότης, ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑποτρόφων δύναται νὰ διευρύνεται, ἄλλως οἱ ὑπότροφοι προκρίνονται διὰ κληρώσεως.

2. Ἡ ἐπιλογή καὶ ἀνακήρυξις τῶν ὑποτρόφων διενεργεῖται διὰ διαγωνισμοῦ, συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τῆς συστατικῆς πράξεως τοῦ Ἰδρύματος, τοῦ παρόντος Ὁργανισμοῦ, τοῦ Α.Ν. 2039/1939 καὶ τοῦ ἀπὸ 18.8.1941 Καν. Δ/τος.

Ἄρθρον 11

1. Τὸ ποσὸν τῆς μηνιαίας ὑποτροφίας ἐκάστου ὑποτρόφου καθορίζεται δι' ἀποφάσεως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἰδρύματος ἀναλόγως τοῦ ὕψους τῶν καθαρῶν ἐσόδων τοῦ Ἰδρύματος καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑποτρόφων, πάντοτε ὁμῶς ἐντὸς τῶν ὀρίων τῶν ὀριζομένων ἐκ τῶν διατάξεων τῆς συστατικῆς πράξεως τοῦ Ἰδρύματος, τοῦ ἀρ. 54 τοῦ Α.Ν. 2039/39 καὶ τοῦ ἀρ. 28 τοῦ ἀπὸ 18.8.1941 σχετικοῦ Καν. Δ/τος.

2. Αἱ ὑποτροφίαι καταβάλλονται εἰς τοὺς δικαιούχους συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 21, 23, 24, 26 καὶ 27 τοῦ ἀπὸ 18.8.1941 Κ. Δ/τος.

3. Ἡ χορήγησις τῆς ὑποτροφίας διακόπτεται ἔταν συντρέχουν αἱ προϋποθέσεις αἱ ὀριζόμεναι ἐκ τῶν διατάξεων τῆς συστατικῆς πράξεως τοῦ Ἰδρύματος καὶ τοῦ ἀρ. 29 τοῦ ἀπὸ 18.8.41 Καν. Δ/τος, αἱ ὅποιοι διαπιστοῦνται διὰ πράξεως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, τὸ ὅποιον (Δ.Σ.) ἔχει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ παρακολουθῆ τὴν ὄλην πορείαν τῶν σπουδῶν τῶν ὑποτρόφων καὶ νὰ ἀξιοῖ ἀπὸ αὐτοῦς τὴν ὑποβολὴν κατ' ἔτος ἀποδεικτικῶν στοιχείων τῆς ἐπιδόσεώς των.

Ἄρθρον 12

Τροποποίησις καὶ λειτουργία τοῦ Ἰδρύματος.

Πᾶσα τροποποίησις τοῦ παρόντος ἐνεργεῖται διὰ συμφώνου ἀποφάσεως τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ἰδρύματος καὶ ἐγ-

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ» ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ ΞΗ' (1991)*

ΕΟΡΤΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΗΜΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΗΝΥΜΑΤΑ

Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν Σεραφεῖμ, Γράμμα πρὸς τὸν Οἶκουμ. Πατριάρχη ἐπὶ τοῖς Χριστουγέννοις, σ. 6. — Τοῦ αὐτοῦ, Ἐπὶ τῷ Πάσχα, σ. 178. — Τοῦ αὐτοῦ, Ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς Ἀρχηγούς τῶν Χριστ. Ἐκκλησιῶν διὰ τὸ πρόβλημα τῶν Κούρδων, σ. 225.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ

Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν Σεραφεῖμ, Ποιμαντορικὴ ἐγκύκλιος Χριστουγέννων, σ. 3. — Οἴκουμ. Πατριάρχου Δημητρίου, Ἀπόδειξις ἐπὶ τοῖς Χριστουγέννοις, σ. 5. — Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν Σεραφεῖμ, Πασχάλιος Ποιμαντορικὴ Ἐγκύκλιος, σ. 177. — Οἴκουμ. Πατριάρχου Δημητρίου, Ἀπόδειξις ἐπὶ τῷ Πάσχα, σ. 179. — Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν Σεραφεῖμ, Ἐγκύκλιος γιὰ τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα, σ. 497.

ΝΟΜΟΙ - ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ - ΠΡΑΞΕΙΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Πράξις 181 (τροποποίησης Κανονισμοῦ 541), σ. 110 — Κανονισμὸς Πνευμ. Κέντρου Ἁγίου Φανουρίου Βέλου Κορινθίας, σ. 142. — Κατάργησις ὑπ' ἀρ. 25/1984 Κανονισμοῦ, σ. 351. — Κανονισμὸς Πνευμ. Κέντρου Ἁγίου Νικολάου Ν. Λιοσιῶν, σ. 397.

Τεῦχος 1/4-15.1.91 (παράρτημα): Κανονισμοὶ 50/1990, 51/1990, 52/1990, 53/1990, Κανονιστικὴ Ἀπόφασις 16.5.90 καὶ Πράξεις συστάσεως Ἐκκλ. Ἰδρυμάτων, σσ. 1-68.

Τεῦχος 7/1.5.91 (παράρτημα): Πράξεις συστάσεως Ἐκκλ. Ἰδρυμάτων, σσ. 73-88.

Κανονισμὸς 54/1991, σ. 446.

Πράξεις συστάσεως Ἐκκλ. Ἰδρυμάτων (Ἱεραπύτνης καὶ Σητείας), σ. 493. — Ἀπόφασις διορισμοῦ Συμβουλίου Ἰδρύματος, σ. 607.

Τεῦχος 14/1.10.91: Πράξεις συστάσεως Ἐκ-

κλησιαστικῶν Ἰδρυμάτων (σσ. 89-120): Πνευμ. Κέντρου ἱ. ναοῦ ἁγ. Νικολάου Χαλκίδος· Ἐσωτερικὸς Κανονισμὸς Ἱ. Μονῆς Προφ. Ἁγίου Πατρῶν· Ἐσωτερικὸς Κανονισμὸς Ἱ. Μονῆς Ἁγίου Νικολάου (Μπάλα) Πατρῶν· Κέντρου Διακονίας καὶ Ἐπικοινωνίας Ἀγ. Γεωργίου Λεβαδείας· Ἰδρύματος Προστασίας νεότητος «Ἀγ. Πολύκαρπος — Ἀγ. Γεώργιος» Πειραιῶς· Ἐκκλ. Πνευματικοῦ Κέντρου πόλεως Ἀγ. Νικολάου Μητροπόλεως Πέτρας· Ἐνοριακοῦ Πνευματικοῦ καὶ Φιλανθρωπικοῦ Ἰδρύματος «Ἀγ. Δημήτριος» Κηφισιάς.

Τεῦχος 15/15.10.91: Κανονισμοὶ 55, 56, 57/1991. — Πράξεις συστάσεως Ἐκκλ. Ἰδρυμάτων: Σχολῆς Βυζ. Μουσικῆς Ἱ. Μητρ. Θηβῶν καὶ Λεβαδείας· Ἐσωτερικὸς Κανονισμὸς Ἱ. Μονῆς Ἀγ. Ἰωάννου Προδρόμου Καρέα - Πεντελικοῦ.

Τεῦχος 17/15.11-1.12.91: Πράξεις συστάσεως Ἐκκλ. Ἰδρυμάτων (σσ. 145-160): Ἐνοριακοῦ νεανικοῦ Κέντρου Ν. Τριγλίας· Γεν. Φιλοπτώχου Ταμείου Ἱ. Μητρ. Σταγῶν καὶ Μετεώρων· Ὄργανισμοῦ Ἐκκλ. Ἰδρύματος προστασίας ἀπόρων Κορασίδων Ἱ. Μητρ. Ν. Συμόρης.

Τεῦχος 18/15.12.91: Πράξεις συστάσεως Ἰδρύματος Παναγίας Ἀκρωτηριανῆς, σ. 678.

ΚΥΡΙΑ ΑΡΘΡΑ

(Τοῦ Διευθυντοῦ τῆς «Ἐκκλησίας»
Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου)

Ὁ «Ἐθνικὸς Ὄργανισμὸς Χριστιανικῆς Ἀλληλεγγύης» (Ε.Ο.Χ.Α.), σ. 7. — Ὁ «Ἰησοῦς τῆς Ἱστορίας» καὶ ὁ «Χριστὸς τοῦ κηρύγματος», σ. 49, 81, 113, 145. — Ἱστορικὴ προσέγγισις τοῦ γεγονότος τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, σ. 180, 226, 257. — Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Μακ. Πατριάρχου Μόσχας κ. Ἀλεξίου Β' εἰς τὸ Οἶκουμ. Πατριαρχεῖον, σ. 289. — Ἐπισημάνσεις σημείων τοῦ ἔργου τοῦ Κ. Γιούγκ ἀπὸ χριστιανικῆ σκοπιά, σ. 321, 353, 401. — Ὁ Μ. Φώτιος ὡς σκαπανεὺς τοῦ ιδεώδους τῆς παγγρηγοριανικῆς καὶ πανευρωπαϊκῆς ἐνότητος, σ. 449, 498, 661.

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

Γεωργίου Ν. Λιλαίου, Ἡ Γνωστικὴ Ἀπο-

* Τὰ Περιεχόμενα κατήρτισεν ὁ Εὐάγγελος Π. Λέκκος.

κρίνεται ὑπὸ τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Ἱεραπύτνης καὶ Σητείας. Οἱ εἰδικώτεροι ὄροι λειτουργίας τοῦ Ἰδρύματος θέλουσιν ὀρισθῆ δι' ἐσωτερικῶν κανονισμῶν.

Εἰς δεβαίωσιν τῶν ἀνωτέρω συνετάχθη τὸ παρὸν ἔγγραφο μου εἰς ἕξ φύλλα χάρτου καὶ εἰσεπράχθησαν διὰ τέλη καὶ δικαίωμάτα μου δραχμαὶ ... καὶ ἀφοῦ ἀνεγνώσθη εὐκρινῶς καὶ μεγαλοφώνως εἰς τὸν ἐμφανισθέντα, ὁ ὁποῖος τὸ ἤκουσε, τὸ ἐβεβαίωσε καὶ

τὸ ὑπέγραψε αὐτὸς καὶ ἐγὼ ἢ συμβολαιογράφος νομίμως.

Ο ΕΜΦΑΝΙΣΘΕΙΣ

† Ὁ Ἱεραπύτνης καὶ Σητείας ΦΙΛΟΘΕΟΣ

Η ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΟΣ

Βικτωρία Κουνελάκη - Κουτσοδόνη

στολική Ἐκκλησία Ροδοσταύρων Ρωμαιορθόδοξων, σ. 88. — Πρωτοπρ. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, Γνωστική Ἀποστολική Ροδοσταυρική Ἐκκλησία, σ. 90. — Γεωργίου Ν. Λιλαίου, Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καὶ αὐτοκέφαλο Ἐκκλησιῶν, σ. 118. — Φαίσιωνος Βεγλερῆ, Ἡ ἀλήθεια διὰ τὸ Ἐκκλησιαστικόν, σ. 211. — Παναγ. Ι. Μ τοῦ μη, Γιά μιὰ λύση τοῦ ἐκκλησ. ζητήματος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σ. 231. — Τοῦ αὐτοῦ, Διασαφῆσεις ἐπὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ, σ. 235.

ΠΙΝΑΚΕΣ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΠΡΟΣ ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΙΑΝ ΕΚΛΟΓΙΜΩΝ

Στις σελ. 154, 477.

ΕΚΛΟΓΑΙ - ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑΙ - ΕΝΘΡΟΝΙΣΕΙΣ ΝΕΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ

Τοῦ Μητροπολίτου Νικαίας κ. Ἰακώβου, σ. 18, 62. — Τοῦ Μητροπολίτου Φιλαδελφείας κ. Μελίτωνος, σ. 21. — Ἀρχιμ. Βασ. Δρόσου, Ἡ ἐκλογή καὶ χειροτονία τοῦ Μητροπ. Σεβαστείας κ. Δημητρίου, σ. 65.

ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΑ

1. Εἰς τὴν ἐκδημίαν καὶ ταφὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κυροῦ Δημητρίου τοῦ Α', τεύχη 15/15.10.91 καὶ (κυρίως) 16/1.11.91): Ἰ. Σινόδου, Ὁ πρῶτος καὶ ταπεινὸς Πατριάρχης, σ. 530. — Εὐαγ. Δ. Θεοδώρου, Ἡ πρὸς Κύριον ἐκδημία τοῦ Οἴκουμ. Πατριάρχου Δημητρίου, σ. 531. — Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν Σεραφεῖμ, Δημήτριος ὁ Α', σ. 561. — Εὐαγγ. Δ. Θεοδώρου, Ὁ Οἴκουμ. Πατριάρχης Δημήτριος ὁ Α', σ. 562. — Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν ἀσθένειαν καὶ τὴν ἐκδημίαν τοῦ Πατριάρχου, σ. 565. — Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Ὁ Πατριάρχης τοῦ Γένους, σ. 566. — Μητροπ. Φιλαδελφείας Μελίτωνος, Ὁ Ποιμὴν ὁ Καλὸς (ἐπικήδειος), σ. 567. — Ι. Μ. Χατζηφώτη, Ἡ ἐκδημία καὶ ἡ κηδεῖα Δημητρίου τοῦ Α', σ. 574. — Προσλαλιά τοῦ Σεβ. Γέροντος Χαλκηδόνος, σ. 580. — Δηλώσεις καὶ Τηλεγραφήματα προσωπικοτήτων, σ. 581. — Ὁ Τύπος περὶ τοῦ μεταστάντος Πατριάρχου, σ. 589.

2. Εἰς τὴν ἐκλογὴν καὶ ἐνθρόνισιν τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου Α' (τεύχος 17/15.11—1.12.91): Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Προσωπογραφία καὶ δραματισμοὶ τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου Α', σ. 610. — Ἀρχιεργαμματαίας τοῦ Πατριαρχείου, Ἡ ἐκλογή τοῦ νέου Πατριάρχου, σ. 614. — Ι. Μ. Χατζηφώτη, Ἡ ἐνθρόνιση..., σ. 615. — Αἱ προγραμματικὰ δηλώσεις τοῦ Πατριάρχου..., σ. 618. — Ἡ ἀπάντησις τοῦ Σεβ. Ροδοπόλεως κ. Ἰερωνύμου, σ. 620. — Μητροπ. Πέργης, Εὐαγγέλου, Λόγος

προσαγορευτήριος, σ. 622. — Οἴκουμ. Πατριάρχου Βαρθολομαίου, Λόγος ἐνθρονιστήριος, σ. 625. — Πρόποσις τοῦ Πατριάρχου κατὰ τὸ γεῦμα, σ. 632. — Πρωτοπρ. Γεωργ. Μεταλληνού, Βιογραφικὰ στοιχεῖα καὶ ἀξιολόγησις τοῦ ἕως τώρα ἔργου τοῦ Πατριάρχου, σ. 634. — Ἡ ἐναρξίς τῆς Πατριαρχείας, σ. 637.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ

Ἀνδρέα Ν. Παπαβασιλείου, Ἡ προσφορὰ τῆς Ἐκκλησίας... στὸν Κυπριακὸ Ἑλληνισμό, σ. 41, 104, 132. — Πρωτοπρ. Γ. Δ. Μεταλληνού, Τὸ '21 καὶ οἱ συντελεστές του, σ. 152, 185, 240, 262. — Κων. Γ. Χαραλαμπίδου, Οἱ Βόρειοι Ἕλληνες (στοὺς Ἀγῶνες τοῦ 1821 καὶ 1904), σ. 386, 432. — Εὐαγγέλου Π. Λέκκου, Ἐκδηλώσεις γιὰ τὴν 25ετία ἐπισκοπικῆς ζωῆς καὶ δράσεως (1965-90) τοῦ Μητροπ. Δράμας κ. Διονυσίου, σ. 407, 468, 516, 547, 602, 644, 669. — Τοῦ ἰδίου, Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἴκουμ. Πατριάρχης Δημήτριος εἰς Βόλον, Τρίκαλα καὶ Μετέωρα, σ. 454, 502, 537, 598, 638, 664. — Ἀρχιμ. Εὐθ. Μπεναρδῆ, Τιμητικὸν ἱωβηλαῖον διὰ τὸν Σεβ. Ἀττικῆς κ. Δωρόθεον, σ. 466. — Θεμελιώθηκε τὸ Συνεδριακὸ Κέντρο Κερκύρας, σ. 476. — Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν Σεραφεῖμ, Ὁ μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Δαμασκηνός, σ. 657. — Ἀρχιμ. Ε.Ε. Ἐλευθεριάδης, Τὸ μέγιστον γεγονός τῆς Ἱστορίας, σ. 671.

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑ

Μητροπ. Μεσσηνίας Χρυσόστομου, Στοιχεῖα ἀτομικῆς Ποιμαντικῆς, σ. 10.

ΔΟΓΜΑΤΙΚΑ - ΚΑΝΟΝΙΚΑ

Πρωτοπρ. Παν. Σιμιγιάτου, Πτυχές τῆς περὶ Ἁγίου Πνεύματος Θεολογίας στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, σ. 35. — Ἀρχιμ. Νικ. Ι. Πρωτοπαπᾶ, Εἰς τὴν Θεοτόκον δακρῶσαν, σ. 160, 194. — Εὐγ. Μιχαηλίδης, Τὰ ἑπτὰ Μυστήρια τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας, σ. 545. — Πρωτοπρ. Ἰω. Ρωμανίδης, Ἐκκλησιαστικὰ Σύνοδοι, σ. 603, 641, 667.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ

Ἰωάννου Φ. Ἀθανασοπούλου, «Τὸ οἰκολογικὸν πρόβλημα» εἰς τὴν ὑμνολογίαν τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, σ. 42, 101. — Παναγ. Θ. Παπαθεοδώρου, Ἐννοια καὶ περιεχόμενον τῶν λέξεων σιγίλλιο - σύγκελλος - πρωτοσύγκελλος, σ. 381. — Χάρη Μεττῆ, Ὀφφίκια καὶ ὀφφικιάλιοι τοῦ Οἴκ. Πατριαρχείου, σ. 383, 427. — Διάκ. Ἀντίπα Νικηταρᾶ, Ἡ γνώση τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰωάννου, σ. 420.

ΛΟΓΟΙ - ΟΜΙΛΙΑΙ - ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Μητροπ. Ζακύνθου Παντελεήμονος, Ἡ

Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἐνοποίηση, σ. 16, 55, 85, 115. — Μητροπ. Χαλκηδόνος Βαρθολομαίου, Ἡ καύχσις τῆς Ἐκκλησίας «ἐν τῇ ἀσθενείᾳ» τῆς, σ. 59. — Μητροπ. Ἀλεξανδρουπόλεως Ἀνθίμου, «Ἐρχου καὶ ἴδε», σ. 148. — Ἰω. Παπαγιαννοπούλου, Οἱ ἐν τῇ Π. Δ. ἀναφερόμενοι θάνατοι μητέρων κατὰ τὸν τοκετόν, σ. 335. — Ἡλία Β. Οἰκονόμου, Προοπτικὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, σ. 356. — Ἀρχιμ. Δαμ. Καρπαθάκη, Ἀπὸ τὰς πλοκάς τῶν Ἀθηναίων εἰς τὴν σαγήνην τοῦ Παύλου, σ. 414. — Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Ἐξωσωματικὴ γονιμοποίηση καὶ τὰ λεγόμενα «παιδιά τοῦ σωλήνος», σ. 533.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Ἀρχιμ. Εὐδοκίμου Μαυρίκη, Ἀπόφοιτοι Ἀθωνιάδος Σχολῆς - Τιμόθεος Παπαμιχαήλ, σ. 34. — π. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, Εἰσβολὴ τῶν αἰρέσεων καὶ τῆς παραθηρησκείας στὶς χώρες τοῦ Ἀνατολικοῦ Συνασπισμοῦ, σ. 37, 127, 166, 277, 343. — Ἰω. Γ. Παπαγιαννοπούλου, Τεχνητὴ ἀναπνοὴ δι' ἐμφυσήσεως ἀέρος ἀπὸ στόματος εἰς στόμα κατὰ τὸν Θ' αἰ. π.Χ., σ. 100. — Νικ. Μαγγίνα, Τὰ Θεοφάνεια στὸ Νέο Κόσμος, σ. 129. — Ἀρχιμ. Μακαρίου Βαρθα, Ὁ Μ. Βασίλειος καὶ ἡ κοσμικὴ ἐξουσία, σ. 162, 197. — Ἀρχιμ. Ἱερ. Βλάχου, Ὁρθόδοξη καὶ Δυτικὴ Παράδοση στὴ ζωὴ μας, σ. 164, 203, 273, 339, 374, 417. — Ἰ. Δ. Μπουγάτσου, Αἱ ἀπόψεις τοῦ Κων. Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων περὶ τῆς τετραφωνίας καὶ τοῦ Λεσβίου συστήματος, σ. 168, 248, 280, 313, 345, 378, 425, 478, 553, 646. — Ἀρχιμ. Παύλου Ἀθανάτου, Ἡ θέωσις τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τοὺς Μυστικούς Πατέρας τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, σ. 201, 271, 309, 336, 372. — Μαρίνα Σ. Βασιλειάδου, Σύνδρομο Ἐπίκτητης Ψυχικῆς Ἀνεπάρκειας τοῦ ἀνθρώπου, σ. 214. — Ἀρχιμ. Μακαρίου Βαρθα, «Φῶς Χριστοῦ, φαίνει πάντι», σ. 275. — Ἡ ἀπονομή τοῦ ὄφρικίου τοῦ Ἀρχοντος Διδασκάλου τοῦ Εὐαγγελίου εἰς τὸν Ὁμ. Καθηγ. Εὐάγγελον Θεοδώρου, σ. 301. — Ἐπίδοσις τιμητικοῦ τόμου στὸν Ὁμ. Καθηγ. Εὐάγγελο Θεοδώρου, σ. 305. — Συγκρότησις Συνοδικῶν Δικαστηρίων καὶ Ἐπιτροπῶν, σ. 453.

ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ

Ι. Μ. Χατζηφώτη, Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος Ἄθως, σ. 25, 69, 92, 120, 155, 188, 243, 265. — Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ ποιμαντορικὴ ἐπίσκεψις τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἴκου. Πατριάρχου κ. Δημητρίου εἰς Η.Π.Α., σ. 30, 71, 95, 124, 158, 192, 245, 269, 297, 333, 362. — (Ἀπόδοσις) Γ. Ν. Λαϊμόπουλου, «Ἐλθέ Πνεῦμα Ἅγιον, ἀνακαίνισον πᾶσαν

τὴν κτῆσιν», σ. 39, 103, 131, 246, 279, 311. — Μητροπ. Κορίνθου Παντελεήμονος, Παρατηρήσεις τῆς Σ. Ε. Διορθοδόξων καὶ Διαχριστιανικῶν Σχέσεων πρὸς τὸ Π.Σ.Ε., ἐπὶ ἐνίων κειμένων αὐτοῦ, σ. 53. — Δήλωσις τῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ Θεολ. Διαλόγου μεταξύ Ὁρθοδόξου καὶ ΡΚαθολικῆς Ἐκκλησίας, σ. 83. — Μητροπ. Χαλκηδόνος Βαρθολομαίου, Οἱ ὑπὸ τὸ Οἶκ. Πατριαρχεῖον ἐν Ἀμερικῇ Καρπαθορῶσσοι, σ. 182, 228. — Τοῦ αὐτοῦ, Πρὸς τὴν Ὀλομέλειαν τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, σ. 259. — Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Μακ. Μόσχας εἰς ΚΠολιν, σ. 289. — Ι. Μ. Χατζηφώτη, Ἡ ἐπίσημος ἐπίσκεψις τοῦ Σεβ. Φιλλανδίας κ. Ἰωάννου εἰς Ἑλλάδα, σ. 292, 330, 370. — Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Μακ. Πατριάρχου Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας κ. Ἀλεξίου Β' εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, σ. 325, 365, 404. — Βλ. Ἰω. Φειδᾶ, Τὸ σύγχρονο πρόβλημα τῆς Οὐνίας, σ. 328, 359. — Ἰβάν Δημητρώφ, Ἡ Ὁρθοδοξία σήμερα στὴ Βουλγαρία, σ. 423.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑΙ

Γ. Πρίντζιπα — Ε. Δ. Θεοδώρου, Στόγιαν Γκόσεβιτς, σ. 97. — Κων. Κ. Παπουλίδης, Εἰς μνήμην Ἀλεξίου Κνιάζεφ, σ. 130. — Παναγ. Χρ. Ἀνδριόπουλος, σ. 205. — Ὁ πρ. Παραμυθίας κυρὸς Τίτος, σ. 513.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Εἰρήνη ἐκ καταλλαγῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ. — Ὁρθόδοξος Χριστιανικὴ Ἀνθρωπολογία. — Ἀδελφικὴ συμπαράστασις εἰς τὸν δοκιμαζόμενον βουλγαρικὸν λαόν. — Τὸ ὀρθόδοξον ἱεραποστολικὸν ἔργον, σ. 44. — Ἡ Ζ' Γεν. Συνέλευσις τοῦ Π.Σ.Ε. — Οἱ Ὁρθόδοξοι ἐν τῇ Γεν. Συνελεύσει τῆς Καμπέρα. — Ὁ ἐκκλησιαστικὸς χαρακτήρ τοῦ Π.Σ.Ε., σ. 45. — Προβλήματα ἐκ τῆς δράσεως τῶν «Ἑλληγορῶντων» πιστῶν τῆς Ρώμης. — Δὲν πρέπει νὰ τορπιλισθῇ ὁ ἐπίσημος διάλογος, σ. 73. — Ἡ ἀφετηρία τῶν συζητήσεων διὰ τὴν κρίσιν τῆς Παιδείας. — Ἡ ἱεραρχικὴ σχέσις τῶν φορέων ἢ παραγόντων τῆς ἀγωγῆς. — Ἡ παρούσα τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὴν Ἠνωμένην Εὐρώπην, σ. 74. — Πνευματικὰ ἀντισώματα, — Ὡς «κόκκος σινάπεως» καὶ ὡς «ζύμη», σ. 75. — Μήνυμα καὶ ἔκκλησις τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου. — Εὐχαὶ διὰ τὴν Ζ' Γεν. Συνέλευσιν τοῦ Π.Σ.Ε. — Τὸ πρόβλημα τῆς Οὐνίας, σ. 106. — Ἐπὶ τῷ ἑορτασμῷ τῆς μνήμης τοῦ ἱ. Φωτίου. — «Σύνδεσμος ἀγάπης». — Ἀδελφικὴ βοήθεια, σ. 107. — Εἰρήνη καὶ δικαιοσύνη. — Ἐκσυγχρονισμὸς τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀπ. Διακονίας. — Ἑλλάς καὶ Ἠνωμένη Εὐρώπη, σ. 137. — Ἡ Ὁρθοδοξία ἐν τῇ Σοβ. Ἐνώσει. — Θεολογία τῆς ὕλης, σ. 138. — Ἐκκλησις τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, σ. 170. — Διακλήρυξις

τοῦ Βουλγάρου Πρωθυπουργοῦ. — «Σεξουαλική ὑγιεινὴ καὶ ἀγωγή», σ. 171. — Ἰωάννης Παπαζαχαρίου (†). — Χριστιανισμὸς καὶ Ποινικὸν Δίκαιον. — Δημοσθένης Σαβράμης (†), σ. 172. — «Ἡ καλύτερα ἐγγύσεις διὰ τὴν εἰρηνικὴν συμβίωσιν τῶν λαῶν». — Πρὸς ἐπίλυσιν τοῦ ζητήματος τῆς Ὁρθοδόξου Διασπορᾶς. — «Ἀναστάσιμη πορεία». — «Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος», σ. 217. — «Κάλλιστον καὶ ψυχοφελέστατον». — Ἀλέξιος Κινιάζεφ (†), σ. 218. — Σημαντικαὶ συνομιλίας, σ. 249. — Ὁ διορθόδοξος διάλογος. — «Πρῶτος μεταξύ Ἰσων». — Ἀλληλοπεριχώρησις Ἐκκλησίας καὶ Θεολογίας, σ. 250. — Ἡ Ἰ. Μονὴ Ὁσίου Νικάνωρος (Γρεβενῶν). — Ἀξιόπαινον ἐγγραφον. — «Ἀξία βράβευσις», σ. 251. — Αἱ ἐπισκέψεις τῶν Ὁρθοδόξων Προκαθημένων. — Διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος τῶν Κούρδων. — Τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη» ἐν Μόσχᾳ, σ. 282. — Ἡ φαινομενολογία τῶν αἰρέσεων. — Ψαλμωδία καὶ κατάνυξις. — Ἐπίδοσις τιμητικοῦ τόμου, σ. 283. — Ἐνίσχυσις τῶν παλαιῶν δεσμῶν ἐνότητος καὶ ἀγάπης. — Δείγματα οἰκουμενικῆς ἀκτινοβολίας, σ. 315. — Αἱ Δημόσιαι σχέσεις ἐν Εὐρώπῃ. — Τὸ ζήτημα τῆς Ὁρθοδόξου Διασπορᾶς. — Ἐρωτήματα πρὸς τοὺς ἐκπροσώπους τοῦ Λενινισμοῦ, σ. 316. — «Εὐτυχὲς ἱστορικὸν γεγονός». — Ἡ «νεοβυζαντινὴ ζωγραφικὴ», σ. 347. — «Κίνησις νεότητος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας» ἐν τῇ Σοβ. Ἐνώσει. — «Φιλακλόουθος μέριμνα». — «Σημαντικῶς μικρότερον» ποσοστὸν ἐγκληματοκτότητος, σ. 348. — Ἀναγκαῖον τὸ συναινετικὸν πνεῦμα. — Ἐντυπωσιακὴ προσωπογραφία, σ. 388. — «Οὐ πάνυ ἡμῖν φροντιστέον τι ἐροῦσιν οἱ πολλοί...». — Τὸ ζήτημα τῆς διδασκαλίας τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης. — Ἐπὶ τῇ 25ετηρίδι (τοῦ Μητροπ. Δράμας), σ. 389. — Ἄσπρα ἀντικείμενα. — «38η Ἐβδομάς Λειτουργικῶν Σπουδῶν», σ. 435. — Ἀγία Πετροῦπολις. — Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης. — Πρέπει νὰ φέρῃ μεταμέλειαν, σ. 435. — Ἐλπιδοφόρος καλλιτέχνης, σ. 436. — Ἀπαράδεκτος πολιορκία τοῦ Σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. — «Μητρόπολις τοῦ Γένους». — «Εἶναι πρόβλημα ἐθνικόν», σ. 481. — Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας καὶ αἱ ἐν Σοβ. Ἐνώσει ἐξελίξεις. — Ὑποδείξεις τῆς Ἰ. Συνόδου περὶ Παιδείας, σ. 482. — Διὰ τὸ ζήτημα τῆς ἐπισήμου γλώσσης τῆς Ἡνωμ. Εὐρώπης. — Ἀπαιτεῖται εἰδικὴ κλίσις καὶ κλησις, σ. 483. — Ἡ ἀξία τοῦ κατηχητικοῦ ἔργου, σ. 519. — Ἡ ἐπιρροὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας. — Τὸ δημογραφικὸν πρόβλημα. — «Συνεδριακὸν Κέντρον Κερκύρας», σ. 520. — Ἡ νομοκανονικὴ ἐπιθεώρησις «Χριστιανός», σ. 521. — Θαυμαστὴ ὁμοψυχία καὶ ὁμοφωνία. — Εἰς τὸ ἐπίκεντρον τοῦ καθολικοῦ ἐνδιαφέροντος, σ. 554. — Ἡ 2500ετηρὶς τῆς Ἀθηναϊκῆς Δημοκρατίας. — Ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία ὡς συνέπεια τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας. — Ἐσφαλμένη ἀξιολόγησις τῶν Κατηχ. Σχολείων, σ. 555. — Τεῦχος πένθιμον ἐν ἡμέραις χαρᾶς. — «Ὁφείλει νὰ εἶναι ἐνωμένη ὅσον ποτέ». — «Ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ», σ. 606. — Διακηρύξεις στενῶν συνεργατῶν τοῦ Οἴκου. Πατριάρχου Δημητρίου, σ. 607. — Τὸ τηλεγράφημα τοῦ Μακ.

Ἀθηνῶν πρὸς τὸν νέον Οἶκου. Πατριάρχην, σ. 648 — «Μεγάλῃ μέρᾳ γιὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν». — «Πατριαρχεῖο καταλλαγῆς». — Διάλογος μετὰ τῆς ΡΚαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ Οὐνία. — Ὁρθοδοξία καὶ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν, σ. 649. — «Ἐνεργὸς ἀναζήτησις κοινῆς ὁμολογίας καὶ ἐκφράσεως ἐν τῷ κοινῷ Ποτηρίῳ», σ. 650. — Ὁ μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Δαμασκηνός. — Ἡ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας περὶ τοῦ AIDS, σ. 673. — Τιμητικαὶ ἐκδηλώσεις διὰ τὸν Ἡλείας Ἀθανάσιον (†) — Τεράστιον κοινωνικὸν καὶ ποιμαντικὸν ἔργον, σ. 674. — Ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ Χριστιανισμός. — Εἰσηγηταὶ Θετικῶν Ἐπιστημῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα, σ. 675.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Πρωτοπρ. Γεωργ. Μεταλληνόυ, «Δίπτυχα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Κανονάριον - Ἐπετηρὶς 1991», σ. 76. — Α. Δ. Κομίνη, Π. Β. Πάσχου, Νέον Μητερικόν, σ. 109. — Εὐαγγέλου Π. Λέκκου, Μητροπ. Δράμας Διονυσίου, Ἡ πάλη τοῦ Χριστιανοῦ, σ. 140. — Π. Β. Πάσχου, Ἀλεξ. Μωραϊτίδη, Τὰ διηγήματα, σ. 141. — Τοῦ αὐτοῦ, Στυλ. Γ. Παπαδοπούλου, Ἡ διαπίστωση καὶ διακρίσις τῆς ἀγιότητος τῶν Ἀγίων, σ. 141. — Τοῦ αὐτοῦ, Ἀρχιμ. Δ. Γ. Ἀεράκη, Ἡ Ἀ πρὸς Τιμόθεον Ἐπιστολή, σ. 141. — Βασ. Θ. Σταυρίδη, Γεωργ. Δρ. Χαράμαντᾶ, Ἱστορικὰ Σημειώματα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Νήσου Λέρου, σ. 220. — Π. Β. Πάσχου, Μοναχοῦ Θεοκλήτου Διονυσιάτου, Ἀθωνικὰ ἄνθη. — Τοῦ αὐτοῦ, Στέλιου Ράμφου, Ἰαρόν φῶς τοῦ Κόσμου, σ. 221. — Τοῦ αὐτοῦ, Τ. Σ. Elliot, Ἡ ἐνότητα τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Πολιτισμοῦ. — Τοῦ αὐτοῦ, Πίστη καὶ Νεοελληνικὴ Λογοτεχνία, σ. 222. — Εὐαγγέλου Π. Λέκκου, Μητροπ. Δράμας Διονυσίου, Σκέψεις καὶ στοχασμοί, σ. 253. — Τοῦ αὐτοῦ, Μητροπ. Δημητριάδος Χριστοδούλου, Ἦλθεν ὁ Πατριάρχης!, σ. 254. — Π. Β. Πάσχου, Πρεσβ. Δημ. Στανιλοάε, Θεολογία καὶ Ἐκκλησία. — Τοῦ αὐτοῦ, Στ. Ἡλ. Παρασκευοπούλου, Μοναστήρια — Ἠσυχαστήρια, Προσκυνηματα καὶ Μετόχια τῆς Ἡλείας, σ. 255. — Π. Β. Πάσχου, Βασ. Μουστάκη, Ἡ καρδιά μου γυμνὴ, σ. 285. — Εὐαγγέλου Π. Λέκκου, Μητροπ. Γρεβενῶν Σεργίου, Ἰ. Μονὴ τοῦ ὁσίου Νικάνωρος καὶ τὸ Κειμηλιοφυλάκιον αὐτῆς, σ. 286. — Π. Β. Πάσχου, Ἀρχιμ. Χριστ. Σταυροπούλου, Κοινωνοὶ θείας φύσεως, — Εὐαγγέλου Π. Λέκκου, Γαβριὴλ Ἀλπέντζου, Ὁργάνωση Συζήτησης, σ. 318. — Π. Β. Πάσχου, Ἀξίες καὶ Πολιτισμός, σ. 350. — Βασ. Θ. Σταυρίδη, Διακ. Ἀπ. Δανηλίδου, Ἡ Μονὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος Χάλκης, σ. 393. — Π. Β. Πάσχου, Μυστικὸν Θυσιαστήριον (ἀφιέρωμα στὸν π. Χρυσ. Ζαφειρόπουλο). — Τοῦ αὐτοῦ, Κ. Σαρδελῆ, Καὶ ἐγένετο φῶς, Κύριλλος καὶ Μεθόδιος, σ. 394. — Τοῦ αὐτοῦ, Ὀλυμπιάδος Μοναχῆς, Δέησις, σ. 395. — Γεωργίου Ν. Φίλιου, Μητροπ. Σισανίου Ἀντωνίου, Ἱστορικὴ ἀνασκόπησις τοῦ θεσμοῦ τῆς ἰδιοκτησίας..., σ. 396. — Π. Β. Πάσχου,

Ἄθ. Κανελλοπούλου, Γιά τήν ἀνακαίνιση τῆς Ὁρθοδοξίας, σ. 397. — Ἄνδρ. Ν. Παπαβασιλείου, Χωρεπισκόπου Σαλαμῖνος Βαρνάβα, Ἔχομεν θυσιαστήριον, σ. 444. — Χρήστου Κορέλα, Π. Β. Πάσχου, Κόντογλου: Εἰσαγωγή στήν λογοτεχνία του, σ. 445. — Εὐαγγ. Π. Λέκκου, Χρυσοστόμου Θέμελη, Μητροπ. Μεσσηνίας, Ἡ ἐορτή τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἐν τῷ Παν/μίῳ Ἀθηνῶν (1842-1991), σ. 486. — Π. Β. Πάσχου, Ἄλεξ. Μωραϊτίδη, Τά διηγήματα, σ. 487. — Κων. Βαβούσκου, Ἀρχιμ. Μακ. Βαρλά, Τὸ ὄργανωτικὸ πρότυπο τοῦ Παχωμιανοῦ Κοινοβίου, σ. 488. — Εὐαγγ. Π. Λέκκου, Ἀρχιμ. Νικ. Πρωτοπαπᾶ, Εἰς ἐπίγνωσιν Θεοῦ, σ. 489. — Εὐαγγ. Π. Λέκκου Μεθοδίου Γ. Φούγια, Ἀρχ/που πρ. Θυατείρων, Ἑλληνες καὶ Λατίνοι, σ. 651. — Π. Β. Πάσχου, Ἀρχιμ. Σ. Κούτσα, Ἡ νηστεία τῆς Ἐκκλησίας. — Τοῦ αὐτοῦ, Ἄνδρ. Θεοδώρου, Ἄμωμοι ἐν ὁδῷ, Ἀλληλούϊα, σ. 676. — Τοῦ αὐτοῦ, Στ. Γ. Παπαδοπούλου, Πατρολογία (τ. Β'), σ. 677.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ - ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

Τοῦ Ἑλληνικοῦ Κολλεγίου καὶ τῆς Θεολ. Σχολῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, σ. 223.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ:

Ἱερά Σύνοδος, σ. 46, 75, 173, 219, 252, 349, 436, 484, 521.

Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν, σ. 252, 526, 676.

Ἱεραὶ Μητροπόλεις:

Ἀττικῆς, σ. 46.

Γουμένισσης, σ. 557.

Δημητριάδος, σ. 46, 317, 437, 484.

Δράμας, 437.

Δρυϊνουπόλεως, 437.

Ζακύνθου, σ. 526.

Ἱερισσοῦ, 317, 526.

Καλαβρύτων, 108, 173, 390, 438, 484.

Κεφαλληνίας, σ. 556.

Κορίνθου, σ. 76, 108, 253, 284, 349.

Μεσογαίας, 173.

Μυτιλήνης, 139, 391, 438.

Ν. Ἰωνίας, 139, 174.

Πολυανῆς, σ. 556.

Χίου, σ. 556.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΑ

Οἰκουμηνικόν, σ. 284, 391.

Ἱ. Κοινότης Ἀγίου Ὁρους, 391.

Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, 139.

Ἀρχιεπ. Θυατείρων, 392.

Ἄλεξανδρείας

Ἱ. Μητροπ. Ἀζώμης, 438, 484.

Ρωσίας, 174, 393, 439, 557.

Ρουμανίας, 174, 442.

Βουλγαρίας, 219, 443.

Σερβίας, 440, 558.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ:

Τσεχοσλοβακίας, 175.

Πολωνίας, 175, 443.

Ἀρμενίας, 443.

Αἰθιοπίας, 140.

Γεωργίας, 443.

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΙΣΜΟΣ, σ. 486, 650.

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ, σ. 651.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Προκηρύξεις ἐκλογῆς:

Ἐφημερίων: σ. 47, 48, 80, 111, 112, 144, 175, 176, 223, 255, 287, 288, 351, 352, 399, 400, 448, 490, 491, 492, 493, 527, 528, 559, 560, 607, 608, 654, 655, 656, 677, 678.

Διακόνων: σ. 47, 48, 79, 80, 111, 112, 175, 176, 255, 256, 287, 288, 352, 400, 447, 448, 490, 491, 492, 527, 558, 560, 608, 654, 655, 677.

Ἐκκλ. ὑπαλλήλων, σ. 287, 447, 490, 492, 528, 677.

Ἐκκλησ. Σχολῶν (γιά εἰσαγωγή μαθητῶν): 447.

Προκηρύξεις ὑποτροφιῶν: σ. 287.

Ἀποφάσεις Ἐκκλησ. Δικαστηρίων:

Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ: σ. 319, 351, 653.

Δευτεροβαθμίου Συνοδικοῦ: σ. 79, 320, 653.

Κλητήρια ἐπικρίματα: σ. 143, 144, 527, 559, 653, 654, 655, 686.

Ἀπό τις ἐκδόσεις τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας

ΜΗΝΑΙΟΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

σὲ μικρὸ σχῆμα (17X24 ἑκατοστά), δίχρωμη ἐκτύπωση, χρυσόδετη βιβλιοδεσία, εὐανάγνωστα στοιχεία. Ἐτοιμάζονται τὰ Μηναιὰ Φεβρουαρίου, Μαρτίου, Ἀπριλίου.

ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ

Πρὸς
Τὸν Ἀρχιμ. Θεόκλητον Γιαννακόπουλον
κατὰ κόσμον Χρήστον τοῦ Γεωργίου
Κληρικὸν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φειώτιδος
(καὶ νῦν ἀγνώστου διαμονῆς).

Καλοῦμέν σε, ὅπως ἐμφανισθῆς αὐτοπροσώπως, ἐνώπιον τοῦ Πρωτοθαθμίου Συνοδικοῦ διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Δικαστηρίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν τῷ Συνοδικῷ Μεγάρῳ κειμένῳ ἐν ταῖς ὁδοῖς Ἰωάννου Γενναδίου 14 καὶ Ἰασίου 1, τὴν 5ην Φεβρουαρίου 1992, ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος Τετάρτην καὶ ὥραν 5ην ἀπογευματινὴν, ἵνα δικασθῆς ἐπὶ ἀντικανονικῷ παραπτώματι, ὃ λόγῳ τῆς φύσεώς του κρίνεται σκόπιμον κατ' ἄρθρον 110 παραγρ. 3 Ν. 5383)1932 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ Αὐτῶν διαδικασίας» ὅπως μὴ ἀναφερθῆ ἀναλυτικῶς ἐν τῷ παρόντι Κλητηρίῳ Ἐπικρίματι.

Προσεπιδηλοῦμέν σοι, ὅτι ἂν μὴ ἐμφανισθῆς τῇ ὥσ ἄνω ἡμέρᾳ τε καὶ ὥρᾳ θέλεις δικασθῆ ἐρήμην.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20.11.1991

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

† Ὁ Πατρῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Μεντζελόπουλος

ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ

Πρὸς
Τὸν Πρεσβύτερον
Νικόλαον Χαριομπόλη τοῦ Πέτρου
Κληρικὸν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως
Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεσιτιάδος
(καὶ νῦν ἀγνώστου διαμονῆς).

Καλοῦμέν σε, ὅπως ἐμφανισθῆς αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Πρωτοθαθμίου Συνοδικοῦ διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Δικαστηρίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν τῷ Συνοδικῷ Μεγάρῳ κειμένῳ ἐν ταῖς ὁδοῖς Ἰωάννου Γενναδίου 14 καὶ Ἰασίου 1, τὴν 5ην Φεβρουαρίου 1992, ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος Τετάρτην καὶ ὥραν 5ην ἀπογευματινὴν, ἵνα δικασθῆς ἐπὶ τρισὶ ἀντικανονικοῖς παραπτώμασι, ἅτινα λόγῳ τῆς φύσεώς των κρίνεται σκόπιμον κατ' ἄρθρον 110 παραγρ. 3 Ν. 5383)1932 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ Αὐτῶν διαδικασίας» ὅπως μὴ ἀναφερθῶσι ἀναλυτικῶς ἐν τῷ παρόντι Κλητηρίῳ Ἐπικρίματι.

Προσεπιδηλοῦμέν σοι, ὅτι ἂν μὴ ἐμφανισθῆς τῇ ὥσ ἄνω ἡμέρᾳ τε καὶ ὥρᾳ θέλεις δικασθῆ ἐρήμην.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20.11.1991

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

† Ὁ Πατρῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Μεντζελόπουλος

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον
ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Τηλ. 72.18.308, Fax 72.26.597

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως ΘΕΟΦΙΛΟΣ

† Ὁ Ἱερισσοῦ καὶ Ἀγ. Ὁρους ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ὁμότ. Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
Ἀρχων Διδάσκαλος τοῦ Ἐσαγγελίου
τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) Ἐσωτερικοῦ: Δραχμαὶ 300 ἐτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ: Δολλάρια 20 ἐτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν Σεραφεῖμ, Ὁ μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Δαμασκηνός.

Ἐσαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Τὸ οἰκουμένον καὶ ἠθικὸν ιδεῶδες τοῦ Μ. Φωτίου.

Ἐσαγγέλου Π. Λέκκου, Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἶκ. Πατριάρχης κ. Δημήτριος Α' εἰς Βόλον, Τρίκαλα καὶ Μετέωρα.

Πρωτοπρ. Ἰω. Ρωμανίδη, Ἐκκλησιαστικὰ Σύνοδοι.

Ἐσαγγέλου Π. Λέκκου, Ἐκδηλώσεις γιὰ τὴν 25ετία ἐπισκοπικῆς ζωῆς καὶ δράσεως τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δράμας κ. Διονυσίου.

Ἀρχιμ. Εὐθ. Ε. Ἐλενθεριάδη, Τὸ μέγιστον γεγονός τῆς Ἱστορίας.

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Παράρτημα.

Πράξις συστάσεως ἐκκλησ. Ἰδρύματος.

Περιεχόμενα «Ἐκκλησίας» ἔτους 1991.

Οἱ κατὰ τὸ ἔτος 1991 συνεργάται τῆς «Ἐκκλησίας».

“ΕΚΚΛΗΣΙΑ..

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ο ΓΟΡΤΥΝΟΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΕΩΣ ΘΕΟΦΙΛΟΣ

† Ο ΙΕΡΙΣΣΟΥ ΚΑΙ ΑΓ. ΟΡΟΥΣ ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΟΜΟΤΙΜΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΟΙ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1991 ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ ΤΗΣ «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ»

Η Α.Θ.Π. Ο ΟΙΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ (†)	ΑΡΧΙΜ. ΕΥΘ. Ε. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ
† Η Α.Θ.Π. Ο ΟΙΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ Α΄	» ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ ΚΑΡΠΑΘΑΚΗΣ
† Η Α.Μ. Ο ΑΡΧΙΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ ΣΕΡΑΦΕΙΜ	» ΕΥΔΟΚΙΜΟΣ ΜΑΥΡΙΚΗΣ
† Ο ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ	» ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΜΠΕΝΑΡΔΗΣ
† Ο ΚΟΡΙΝΘΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ	» ΝΙΚ. Ι. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΣ
† Ο ΠΑΤΡΩΝ ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ	
† Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΕΩΣ ΑΝΘΙΜΟΣ	ΠΡΩΤΟΠΡ. ΑΝΤ. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ
† Ο ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ	» ΠΑΝΑΓ. - ΠΕΤΡΟΣ ΣΙΜΠΙΑΤΟΣ
† Ο ΡΟΔΟΠΟΛΕΩΣ ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ	ΙΕΡΟΔ. ΑΝΤΙΠΑΣ ΝΙΚΗΤΑΡΑΣ
† Ο ΠΕΡΓΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ	
† Ο ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ ΜΕΛΙΤΩΝ	ΙΩΑΝ. Φ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ
† Ο ΛΕΟΝΤΟΠΟΛΕΩΣ ΤΙΤΟΣ	ΜΑΡΙΑ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ
	ΙΒΑΝ ΔΗΜΗΤΡΩΦ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΛΙΛΑΙΟΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΛΑΙΜΟΠΟΥΛΟΣ
ΠΡΩΤΟΠΡ. Γ. ΜΕΤΑΛΛΗΝΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΔΕΚΚΟΣ
ΠΑΝΑΓ. ΜΠΟΥΜΗΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΑΓΓΙΝΑΣ
ΗΛΙΑΣ Β. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ	ΧΑΡΗΣ ΜΕΤΤΗΣ
ΙΩΑΝ. Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ	ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ (†)
Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ	ΙΩΑΝ. Δ. ΜΠΟΥΓΑΤΣΟΣ
ΠΡΩΤΟΠΡ. ΙΩ. ΡΩΜΑΝΙΔΗΣ	ΑΝΔΡΕΑΣ Ν. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
ΒΛΑΣΙΟΣ Ι. ΦΕΙΔΑΣ	ΠΑΝΑΓ. Θ. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ
ΑΡΧΙΜ. ΠΑΥΛΟΣ ΑΘΑΝΑΤΟΣ	ΚΩΝ. Κ. ΠΑΠΟΥΛΙΔΗΣ
» ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΒΑΡΛΑΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΡΙΝΤΖΙΠΑΣ
» ΙΕΡΟΘΕΟΣ ΒΛΑΧΟΣ	ΚΩΝ. Γ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΣ
» ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΔΡΟΣΟΣ	Ι. Μ. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗΣ